

Jurnalul de pe Frontul de Răsărit al sergentului sanitar Nicolae Olaru (1942-1943)

Diary from the Eastern Front of the medical sergeant Nicolae Olaru (1942-1943)

Florin HERȚEG¹

Cuvinte cheie: Al Doilea Război Mondial, Frontul de Răsărit, jurnal, sergent sanitar Nicolae Olaru, Sita Buzăului, U.R.S.S.

Keywords: World War II, Eastern Front, diary, medical sergeant Nicolae Olaru, Sita Buzăului, USSR

ABSTRACT

The article publishes the diary kept at the front by the young Nicolae Olaru from Sita Buzăului (Ciumernic) commune, nowadays Covasna County, son of a World War I veteran, enlisted in the 89th Infantry Regiment / Command Company – 1939 Contingent. His diary contains his daily entries from 9 August 1942 (the day he left Sita Buzăului and Braşov railway station for the front) to 5 February 1943 (the day he returned from the front to Braşov and Sita Buzăului), during which time he was at the front in the USSR as a medical sergeant. The diary contains notes about places, events, duty, hardships, anxieties, fears, homesickness and so on, and is a testimony to the experience of the young soldier, who saw and lived the horrors of war not through the eyes and feelings of the man who wielded the weapon, but of the man who fought with death trying to save the wounded comrades. The diary was, as its author records, his confidant, to whom he entrusted 'all his sorrows with the aim that it would end up in the hands of my beloved family' if 'it should be my fate to be a hero'.

Perioada celor două războaie mondiale reprezintă pentru generația noastră acel răstimp în care străbunii, buncii sau părinții noștri au avut de înfruntat suferințele și consecințele unor conflicte militare globale care au generat o percepție dureroasă asupra acelor vremuri.

Primul Război Mondial (1914-1918) a lăsat în urmă numeroase răni care cereau mult efort pentru redresare. Nici nu se vindeaseră încă toate rănilile și norii amenințători ai războiului s-au ivit din nou. La doar două decenii după „Războiul cel Mare” a izbucnit Al Doilea Război

Mondial. Descriș și ca „Războiul Total”, fiind implicate atât resurse militare, cât și civile, el a lăsat în urmă milioane de morți, foarte mulți dintre ei fiind civili. Încă din 1938 devenea tot mai vizibilă o creștere a încordării în relațiile internaționale; „pe cerul Europei se adunau norii furtunii”.² Ca și în cazul Primului Război Mondial, a fost necesară doar o scânteie pentru a se aprinde butoiul cu pulbere.

În acest context, profitând și de o atitudine concesivă din partea guvernelor Marilor Puteri, Germania a luat calea agresiunii și, în 1938, a încorporat Austria (*Anschluss*), iar în martie 1939 a ocupat

¹ Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, Sf. Gheorghe, hertegflorin@yahoo.com.

² Constantiniu 2002, 336; Churchill 2015.

și dezmembrat Cehoslovacia. Odată deschisă „Cutia Pandorei”, Italia a atacat Albania, în aprilie 1939. De aici și până la declanșarea celui „mai dramatic și sângeros eveniment din istoria omenirii”³ a fost doar un pas. Prin atacul Germaniei hitleriste împotriva Poloniei, la 1 septembrie 1939, a început Al Doilea Război Mondial, conflict global între Puterile Axei și Aliați.⁴ El s-a încheiat în 1945, când toate Puterile Axei au fost înfrânte.⁵

România, amputată în 1940⁶, a participat la război de la 22 iunie 1941⁷ până la 12 mai 1945, într-o primă etapă alături de Puterile Axei, iar de la 23 august 1944 împotriva acestora, alături de Aliați.⁸

Din nou la război

Mulți combatanți din Primul Război Mondial și/sau feciorii lor au îmbrăcat

haina militară și au luat drumul frontului. Printre ei s-a aflat și tânărul Nicolae Olaru, născut în satul Ciuernic, com. Sita Buzăului, jud. Brașov.⁹

Al șaselea copil, din cei șapte, ai lui Nicolae Olaru (n. la 1877), combatant în Primul Război Mondial, și al Mariei (fig. 5), Nicolae Olaru (junior) s-a născut la data de 19 ianuarie 1919. Precum majoritatea copiilor fără prea multe posibilități materiale¹⁰, după ce, între anii 1926-1933, a frecventat Școala gimnazială din Sita Buzăului, a rămas acasă să-și ajute părinții în gospodărie.

În 1939, la vârsta de 20 de ani, a îmbrăcat haina militară (Fig. 1). La începutul stagiului militar a fost trimis nu foarte departe de casă, la o unitate din localitatea Baciul¹¹, lângă Săcele. Apoi a ajuns la Cotnari¹² de unde, în 1940, la 29 iunie, scria părinților și fraților săi că este sănătos, mulțumindu-le pentru un pachet și banii primiți de acasă. Își exprima îngrijorarea în legătură cu o problemă medicală a mamei sale, pe care e convins că, dacă ar fi fost acasă, ar putea să o rezolve imediat, dar așa fiind situația îi sfătuiește ce să ia de la farmacie și cum să procedeze. După terminarea stagiului a revenit la Baciul (Fig. 4-6).¹³

În timpul stagiului militar a fost reparatizat la infirmerie, unde seriozitatea și perseverența l-au ajutat să dobândească instruirea de sanitar (Fig. 2-4).

³ Șuța 1991, 7.

⁴ Puterile principale ale Axei erau: Germania, Italia și Japonia, dar apartenența la Axă a fost dinamică și mai multe națiuni au intrat și apoi au părăsit Axa. Aliații sau Națiunile Unite (1942) au fost grupul de țări (26) care s-au opus Puterilor Axei (cei mai importanți: Uniunea Sovietică, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, Statele Unite ale Americii, China).

⁵ În Europa, războiul s-a încheiat odată cu capitularea Germaniei naziste, la 8/9 mai 1945, dar a continuat în Asia până la capitularea Japoniei – 15 august 1945; la 2 septembrie 1945, s-a semnat armistițiul privind capitularea Japoniei, act ce pecetluiește încheierea de facto a războiului.

⁶ În anul 1940, în perioada iunie – septembrie, prin ultimatum și dictat, România a pierdut peste o treime din suprafață și populație. Ea a cedat Basarabia, Bucovina de Nord și Ținutul Herței Uniunii Sovietice, Transilvania de Nord Ungariei și Dobrogea de Sud (Cadrilaterul) Bulgariei.

⁷ România a intrat în război, alături de Germania, împotriva U.R.S.S.; Armata română a trecut Prutul având ca obiectiv eliberarea Basarabiei și Bucovinei (cf. Giurescu 2003, 452).

⁸ Nu ne propunem cu acest prilej trecerea în revistă a reperelor celui de Al Doilea Război Mondial și ale Campaniei din Est; pentru întreaga problematică există o literatură luxuriantă, românească și internațională, care se înmulțește continuu; aici nu cităm decât selectiv câteva lucrări pe care le considerăm de referință și care cuprind o bibliografie extensivă: Duțu, Retegan 1999; Duțu et al. 1999; Duțu 2000; Duțu 2008; Duțu, Olteanu 2011; Duțu 2019; Duțu 2022; Giurescu, Șperlea 2008; Ozunu, Otu 1999. Pentru Campania din Est (cronologie, etape, operațiuni militare etc.) cf. Duțu 2008, 219-296.

⁹ Satul Ciuernic a făcut parte, ca localitate distinctă, din com. Sita Buzăului, care în perioada interbelică a aparținut jud. Brașov. În prezent satul este înglobat în com. Sita Buzăului, localitate care se află în partea de sud a jud. Covasna, în zona de Curbură a Carpaților, în Depresiunea Întorsura Buzăului, pe valea râului Buzău.

¹⁰ Tatăl lucra în domeniul exploatarei forestiere, iar mama era casnică.

¹¹ Sat în prezent înglobat (cartier) în municipiul Săcele, situat în partea de sud-est a jud. Brașov, în vecinătatea municipiului Brașov.

¹² Localitate situată în partea de nord-vest a jud. Iași.

¹³ Din perioada stagiului militar se află în păstrarea urmașilor două scrisori trimise părinților săi, una datată 29 iunie 1940, trimisă din Cotnari și alta din 4 februarie 1941, trimisă din Baciul.

La mobilizare, pe baza experienței acumulate, a fost trimis pe front în calitate de sergent sanitar.¹⁴

Pornit pe drumul care doar în speranțe era atunci și de întoarcere, precum mulți alți combatanți, și-a luat ca tovarăș un carnet, care a devenit bunul său confident, „martorul” activităților, întâmplărilor, faptelor și trăirilor sale, ca și al modului în care și-a făcut datoria de ostaș în condițiile îngrozitoare ale Frontului de Răsărit.

Jurnalul sergentului sanitar Nicolae Olaru

Jurnalul aparține familiei Cornel Olaru, fiind pus la dispoziția noastră prin bunăvoința nepoatei autorului jurnalului, Alina Herțeg (n. Olaru), în posesia căreia se află în prezent originalul de pe front și transcrierea lui parțială, de către autor, după întoarcerea acasă, precum și fotografiile personale reproduse în articol și medaliile primite de Nicolae Olaru (Fig. 7-8).

Jurnalul original are 104 file = 208 pagini. Consemnările (cu creion și cerneală albastră) sunt făcute într-un carnet cu foi veline, completate recto/verso; carnetul are dimensiunile: lungime 13 cm, lățime 8,5 cm, grosime 2 cm și coperti cartonate învelite în material textil (Fig. 10).

Numerotarea paginilor a fost făcută de către autorul articolului/editorul jurnalului de la 0 (contracoperta 1 / coperta interioară 1 / coperta 2, pe care s-au făcut însemnări), apoi p. 1-208 și până la 00 (contracoperta 2 / coperta interioară 2 / coperta 3, pe care s-au făcut, de asemenea, însemnări) (Fig. 11-61).

Editorul a procedat la culegerea textului manuscris, operând corectarea și actualizarea grafiei, eliminându-se greșelile de ortografie și de punctuație, care fac dificilă urmărirea textului. În dreptul fiecărei date de consemnare din jurnal au fost

precizate paginile respective ale originalului și figura în care acestea se regăsesc.

Nu sunt reproduse în text însemnările de pe contracoperți (dar sunt inserate în figuri), nici cele de la p. 198-203 (șase pagini, dintre care trei cu însemnări), care se referă la date strict personale ale lui Nicolae Olaru (aceste pagini nu au fost inserate în figuri).

În unele cazuri, pentru lămurirea sensului unor cuvinte sau pentru completarea propoziției (de multe ori fără predicat, datorită frecvenței notări de tip telegrafic, date fiind circumstanțele în care erau făcute), au fost operate completări tacite sau au fost introduse adăugiri între paranteze drepte []. Toponimia, adesea incertă ca grafie, consemnată distorsionat de către autorul jurnalului a fost sintetizată într-un tabel (Tabel 1).

Pentru a permite consultarea originalului, în continuarea textului cules au fost inserate paginile jurnalului în facsimil (imagini scanate), grupate în figuri cuprinzând fiecare câte patru pagini de jurnal, cu excepțiile menționate mai sus (Fig. 11-61). În figuri numerotarea stângadreapta se referă la numărul paginii.¹⁵

Acest jurnal cuprinde însemnările sergentului sanitar Nicolae Olaru, înrolat în Regimentul 89 Infanterie / Compania Comandă - Contingentul 1939, participant la Campania din U.R.S.S., în perioada 9 august 1942 – 5 februarie 1943, perioadă în care a fost pe front. Jurnalul este mărturia experienței unui om simplu, soldat de ocazie, pe care războiul l-a purtat pe Frontul de Est, unde a văzut și trăit ororile războiului, nu prin ochii și simțămintele celui ce mânia arma, ci din poziția celui ce se lupta cu moartea ca sanitar, încercând să salveze pe cei răniți.

Referitor la cât de important era jurnalul pentru autorul său, ilustrativă este

¹⁴ Pentru date asupra Serviciului Sanitar al Armatei Regale Române și participarea sa la operațiunile militare pe Frontul de Est cf. Pop 2017.

¹⁵ Toate reproducerile foto ale documentelor și fotografiile medaliilor au fost realizate de către autorul articolului / editorul jurnalului.

consemnarea acestuia de la 27 septembrie 1942: „Deci este Duminică și altă mângâiere nu am decât acest carnet, căruia îi dau toate durerile cu scopul că va ajunge în mâna iubitei mele familii”.¹⁶

Consemnările făcute zilnic, în ordine cronologică, încep din ziua plecării pe front. Atunci, la 9 august 1942, Nicolae Olaru nota: „Îmbarcat în gara Brașov la ora 6 stau, suspin și aștept ora plecării în străini cu Dumnezeu mai departe. Am plecat din scumpul nostru oraș cu inima plângând, mă uit cum îl las în urmă, doar Bunul Dumnezeu cred că ne va ajuta să ne întorcem din nou în el sănătoși”.¹⁷

Odată plecat cu trenul spre Frontul de Est, Nicolae Olaru notează localitățile prin care au trecut, dar și trăirile care îl încercau în drumul spre necunoscut.

Conform consemnărilor din jurnal, pe data de 11 august au ajuns la Chișinău și de aici au plecat „spre neagra străinătate”¹⁸, pe 16 august au ajuns la Nipru, iar pe 19 august au ajuns la locul destinat pentru debarcare, la 12 km de Mariupol, și de unde „se spune că avem 500 km pe jos până în Caucaz, unde intrăm în acțiune, cu Dumnezeu înainte”.¹⁹ În aceeași zi au pornit spre Mariupol, urmând apoi zile în șir de marșuri de peste 20 sau 30 km, fiind consemnate localitățile pe unde au trecut și unde s-au oprit. Pe 25 august la „ora 12 am ajuns în orașul Taganrog, port la Marea de Azov, unde sunt și cele mai frumoase fete din lume”²⁰, iar pe 27 august erau lângă râul Doneț, de unde au pornit spre Rostov, localitate așezată pe râul Don, la 56 km de Marea de Azov, unde au ajuns pe 29 august și au staționat două zile.²¹

Pe 31 august, la plecare din Rostov „s-a schimbat direcția, nu mai mergem înspre

Caucaz, am luat-o spre Stalingrad, hotar Volga”.²² Marșul continuă și, pe 16 septembrie, ajung la 15 km de linia I: „Suntem la 15 km de linia I, se aud tunul și mitraliera, diseară plecăm mai aproape, unde instalăm infirmeria, dar este foarte frig”.²³

În linia I, unde au ajuns, s-a dezlănțuit iadul. Sergentului sanitar Nicolae Olaru i-au trecut prin mâini sute și sute de răniți și bolnavi. Paginile jurnalului conțin, din această perioadă, însemnări privind simțul datoriei, frământări și frici, dor de cei de acasă și multă rugăciune către Dumnezeu, în care își puneau toată nădejdea că-i poate scăpa și vor reveni acasă. Nicolae Olaru notează: „Toată noaptea am primit răniți și i-am îmbunat ca să treacă noaptea și plouă, vin uzi și nemâncați. La ora 1, unul dintre ei a murit, creștinește am aprins o lumânare timp de un minut. Mai mult nu se putea căci a urmat un groaznic bombardament, de se zguduia pământul”.²⁴ Morții și răniții urmau să sosească din clipă în clipă; „Toată noaptea nu am dormit, continuu a curs la răniți tot grav, fără mâini, fără picioare, Dumnezeu știe cât sunt de ciopârțiți. Tot ajutorul ce-l putem da [sunt] un ceai cald și pansament. Petcu din satul meu [a fost] prins ca prizonier”.²⁵ Referitor la morți, în 28 septembrie, Nicolae Olaru consemna: „Cu mult greu arunc ochii spre cimitirul de lângă casa în care stăm, în satul Gromki, sunt vreo 600 de morți în el”.²⁶

Autorul jurnalului nu a rămas insensibil nici la suferința civililor din zonă: „... Te uiți la bieții civili, plânge inima în mine când îi vezi desculți, cu capetele goale și nespălați și hămesiți”.²⁷ (consemnare din data de 30 septembrie).

¹⁶ Olaru 1942, 48-51.

¹⁷ Olaru 1942, 3.

¹⁸ Olaru 1942, 4.

¹⁹ Olaru 1942, 9-10.

²⁰ Olaru 1942, 13-14.

²¹ Olaru 1942, 15-16.

²² Olaru 1942, 21-22.

²³ Olaru 1942, 22.

²⁴ Olaru 1942, 41.

²⁵ Olaru 1942, 48.

²⁶ Olaru 1942, 54.

²⁷ Olaru 1942, 58.

La toate greutățile ce le avea de înfruntat, treptat se mai adaugă și frigul, care devine tot mai aspru; pe măsură ce vremea înainta spre iarnă, apar și bolnavii răciți și cu stări de gripă. 21 octombrie este „ziua în care vărul Vasile a intrat în foc în linia I, și el este greu de tot, că jugul iernii a căzut pe noi”²⁸, iar pe 28 octombrie vărul său Vasile era printre răniții ce au fost aduși noaptea la infirmeria de campanie.

Lucrurile se precipită pe front. „Am fost înfrânți ca niciodată în istoria română, dar singura speranță este la Bunul Dumnezeu, care în acele clipe grele de tot ne va ajuta să scăpăm și de aici. Cu ajutorul lui Dumnezeu [sperăm] să putem ajunge la dragele noastre case, unde ne așteaptă părinții înduioșați.”²⁹ (consemnare din data de 2 decembrie).

Începe iar lungul șir al zilelor cu zeci de kilometri de marș, de data aceasta pe frig și ger. Speranța era că se vor întoarce în Țară, însă „tot supărat și amărât aștept ziua și ora plecării în Țara mea. Timpul e frumos, dar timpul e greu, am rămas medic la Reg. A plecat și Dl Plut. la spital, iar eu sunt bolnav, dar trebuie să mențin serviciul, căci medic nu mai este, am multe în grijă. Dar mă rog la Dumnezeu să ajungem la casele noastre”³⁰, nota Nicolae Olaru pe 14 decembrie.

Au mășăluit în condiții foarte grele, după cum chiar autorul jurnalului consemna la 27 decembrie 1942: „Un frig cum nu s-a mai pomenit, de 40 de grade, cu un viscol și am făcut 52 de km, așa eram de obosit de era să cad jos, mâinile amorțite, a fost una dintre cele mai triste și negre [perioade], dar Dumnezeu nu m-a lăsat, că am reușit să ajung la destinație, dar doi soldați săracii au murit mergând pe drum, și cai destui”³¹

Pe 10 ianuarie 1943, ajunși „într-o regiune unde sunt biserici, lumea merge la biserică”, cu gândul la Dumnezeu ca să poată trece peste greutatea, Nicolae Olaru scria că „până acum [Dumnezeu] ne-a ajutat, din 2 700 de ostași, cât a avut Regimentul au rămas 200 și sunt și eu sănătos, altă dorință nu am decât asta”³² La doar trei zile după aceasta, pe 13 ianuarie, consemna: „M-am sculat foarte bolnav, am [temperatura] 40 grade, este un ger mare, vânt, și în căruță și pe jos am făcut 40 km cu temp[eratura] de 40 grade.”³³ Nicolae Olaru făcuse congestie pulmonară și a ajuns într-un spital. Pe 19 ianuarie 1943 nota: „Sfânta Bobotează, afară ninge și cu frig, noi zacem în spital mai mulți bolnavi, toți cu speranța în Bunul Dumnezeu, că o să ne învrednicească a ne vedea casele noastre, dar cu greu de a le mai vedea”³⁴

Pe 27 ianuarie 1943 a fost îmbarcat în tren la Stalino cu un lot format din mulți răniți și a început drumul către casă. „M-am sculat, frig mare, ger, la ora 10 m-am pus într-o mașină, cu ajutorul lui Dumnezeu m-a dus la gara Stalino, suntem 800 de bolnavi, ne-a suit în vagoane de boi pe paie pentru această oră a îmbarcării pe care Bunul Dumnezeu ne-a ajutat de am mai apucat-o. Este frig în vagonul de boi, dar să mulțumim lui Dumnezeu.”³⁵

După o debarcare la Razdelnaia, Nicolae Olaru a primit în grijă bolnavi: „Aseară la ora 23 am debarcat la Razdelnaia, la Spitalul de campanie,ăștia au declarat că nu mai sunt bolnav și ne-am culcat la Crucea Roșie a gării. Acum m-am sculat, eu sunt șeful a 60 de bolnavi, cu care Bunul Dumnezeu ne ajută a ne face formele de ieșire, și cred că diseară plecăm cu Dumnezeu mai departe”³⁶

²⁸ Olaru 1942, 82.

²⁹ Olaru 1942, 138.

³⁰ Olaru 1942, 154.

³¹ Olaru 1942, 164.

³² Olaru 1943, 178.

³³ Olaru 1943, 179.

³⁴ Olaru 1943, 182.

³⁵ Olaru 1943, 192r.

³⁶ Olaru 1943, 196.

În 3 februarie nota: „Am trecut cu ajutorul lui Dumnezeu pe pământ românesc, după atâta chin și amar”.³⁷ Ajuns la Tighina, a luat trenul spre Iași și de aici spre Brașov.

Ultima consemnare legată de front este din 5 februarie 1943, ziua în care Nicolae Olaru scria: „Am venit foarte bine până la Brașov, unde Bunul Dumnezeu ne-a ajutat de am ajuns acasă, după toate chinurile și necazurile am ajuns la părinții mei”.³⁸

Autorul jurnalului consemnează numele celor mai multe dintre localitățile în care l-a purtat „Marșul său spre Răsărit” și înapoi; unele toponime sunt redade aproximativ, făcând dificilă identificarea (Dolginjerwo?; Ștkoakin?), altele toponimele sunt redade în grafie variabilă (Cromki/Gromki; Zacharov/Zaharov etc.). Este vorba de un traseu însumând circa 1 910 km dus și tot atâția întors, respectiv peste 3 800 km, parcursi cu trenul, automobilul/camionul, căruța, pe jos. Limitele sale extreme sunt: Sita Buzăului – Zaharov (Fig. 9).³⁹

Lista acestor localități, cu plecarea din Sita Buzăului și întoarcerea la Sita Buzăului numără 46 de toponime, după cum urmează⁴⁰:

Nr. crt.	Toponim	Țara
1	Sita Buzăului	România
2	Brașov	România
3	Buzău	România
4	Focșani	România
5	Chișinău	România
6	Rozdilna/ Razdelnaia	URSS
7	Birzula	URSS
8	Jerneakova	URSS
9	Golta	URSS
10	Sarkova	URSS
11	Dolginjerwo?	URSS
12	Stratramlich?	URSS
13	Hartîția	URSS
14	Sărdana	URSS
15	Mariupol	URSS
16	Drakuner	URSS
17	Simirpik	URSS
18	Taganrog	URSS
19	Sinewka	URSS
20	Rostov	URSS
21	Nomovenka	URSS
22	Shachty	URSS
23	Vladimirovskaya	URSS
24	Kumovka	URSS
25	Sambo	URSS
26	Golbo	URSS
27	Petroski	URSS
28	Gromki	URSS
29	Kiskaya	URSS
30	Zaharov	URSS
31	Rudaco	URSS
32	Sfarț	URSS
33	Romni	URSS
34	Ștkoakin?	URSS
35	Nikolaevka	URSS
36	Nova Ekaterinovka	URSS
37	Volnovca	URSS

³⁷ Olaru 1943, 197.

³⁸ Olaru 1943, 198.

³⁹ Localitatea-terminus a traseului urmat de Nicolae Olaru (ruta de cale ferată similară/identică aceeaia urmate este cea superioară, prin Iași-Kirovograd-Dnipro-Donetk): satul Zakharov (satul Gromki fiind dispărut în timpul luptelor din 1943) se află în Raionul Kletsky, aparținând Regiunii Volgograd (https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_rural_localities_in_Volgograd_Oblast#Kletsky_District; https://en.wikipedia.org/wiki/Zakharov,_Kletsky_District,_Volgograd_Oblast; <https://mapcarta.com/13276618/Driving>; <https://www.google.com/maps/dir/%C3%8Entorsura+Buz%C4%83ului,+525300/Zakharov,+Volgograd+Oblast,+Rusia/>, accesate la 12 noiembrie 2022). Pentru cimitirul eroilor români de la Gromki cf. între altele Ocoleanu, Bojor 2021 (<https://www.revistamemoria.ro/fostul-cimitir-al-eroilor-din-1942-de-la-cotul-donului-din-catunul-gromki/>, accesat la 12 noiembrie 2022).

⁴⁰ Localitățile sunt inserate în tabel în ordinea mențiunii lor în text și a plasării pe traseu. Cu această ocazie nu ne-am propus și identificarea exactă a localităților respective, cu eventuala lor plasare pe hartă; acestea rămân pentru o abordare ulterioară.

38	Karlovo	URSS
39	Nipru (pod)	URSS
40	Golta	URSS
41	Birzula	URSS
42	Rozdilna/ Razdelnaia	URSS
43	Tighina	România
44	Iași	România
45	Brașov	România
46	Sita Buzăului	România

Tabel 1 Lista localităților menționate în jurnalul lui Nicolae Olaru / *List of places mentioned in Nicolae Olaru's diary.*

Pentru modul în care și-a făcut datoria de ostaș pe front, Nicolae Olaru a fost decorat cu medaliile *Bărbăție și Credință cl. a III-a No. 135 din anul 1942, Bărbăție și Credință cl. a II-a No. 5 din anul 1943 și Serviciu Credincios* (Fig. 7-8).⁴¹

Revenit la vatră

Sergentul sanitar Nicolae Olaru a fost demobilizat pe motive medicale și trimis în țară; a ajuns acasă la Sita Buzăului la data de 5 februarie 1943 (fig. 6).

Afectat emoțional de cele trăite pe front, atașat de meseria de a ajuta omul la suferință, el a urmat cursurile de infirmier la Brașov, dobândind calificarea oficială în acest domeniu. A rămas fidel acestei meserii, pe care a practicat-o în zona Întorsurii Buzăului până la pensionare.

Pregătirea profesională, experiența, seriozitatea și dăruirea cu care și-a practicat meseria i-au atras respectul în rândul localnicilor, fiind cunoscut în zonă cu supranumele de „Doctorașul”.

Nicolae Olaru a decedat la vârsta de 68 ani, fiind înmormântat în cimitirul din Sita Buzăului.

⁴¹ Medaliile, în stare de conservare relativ bună se află în păstrarea urmașilor (nepoata autorului jurnalului, Alina Herteg).

Jurnalul de pe Frontul de Răsărit. Consemnările zilnice⁴²

Coperta 1: Serg. Sanitar Olaru Nicolae Războiul U.R.S.S. 1942 – 9 VIII / 1943 – 5 II [Fig. 10/1]

9 august 1942 [Fig. 11]

Îmbarcat în gara Brașov la ora 6 stau, suspin și aștept ora plecării în străini cu Dumnezeu mai departe. Am plecat din scumpul nostru oraș cu inima plângând, mă uit cum îl las în urmă, doar Bunul Dumnezeu cred că ne va ajuta să ne întoarcem din nou în el sănătoși.

10 august 1942 [Fig. 12]

Am plecat, sunt pe tren cu Infirmeria în stația Buzău, cu Dumnezeu înainte, la locul destinat.

Masa de 12 o luăm în gara Focșani, dar de inimă rea nici nu am luat nimic.

11 august 1942 [Fig. 12]

Am ajuns în Chișinău la ora 12 și am stat până la ora 5, pe urmă am plecat spre neagra străinătate.

12 august 1942 [Fig. 12]

Am părăsit Țara, luăm cafeaua în comuna Razdilna în Ucraina, cu Dumnezeu înainte.

Am ajuns în gara Birzula, unde am stat 6 ore pentru aprovizionare, cu Dumnezeu înainte.

Masa de seară în comuna și gara Jerne-cova.

13 august 1942 [Fig. 12]

Pe urmă mergând trenul m-am culcat și m-am trezit în gara Golta pe malul Bugului, ultima stație pe Transnistria, pe urmă dăm în Rusia, cu Dumnezeu înainte.

14 august 1942 [Fig. 12]

Am mers toată noaptea, oprind în gara Sarkova, departe de Bug. Azi am ajuns

⁴² Transcrierea textului a fost făcută de autorul articolului, prin adaptare la ortografia contemporană și modificări neesențiale, menite să ușureze cititorului înțelegerea textului. Pentru accesul la sursa originală a textului, articolul conține și imaginile scanate ale Jurnalului redactat de mână de protagonistul lui, Nicolae Olaru.

după atâta zguduitoră în gara Dolginjerwo și am luat înghețată, acum merg cu Dumnezeu înainte. Am ajuns la Sttramlick spre seară și am luat masa.

15 august 1942 [Fig. 12]

Azi am o săptămână de când sunt în tren și mergem mereu, dar la locul destinat tot nu am ajuns, de abia suntem aproape la 30 km de Nipru. Ieri m-am întâlnit cu Gheorghe, pe care de 2 ani nu l-am văzut și Dumnezeu știe când o să-l mai văd.

16 august 1942 [Fig. 12]

Am ajuns pe malul Niprului, după o săptămână de zguduială, în gara Hartâția așteptăm trecerea marelui fluviu Nipru, acum luăm masa, cu Dumnezeu înainte.

17 august 1942 [Fig. 12-13]

Aseară la ora 20 am debarcat, am urcat în căruță și am trecut Niprul. Stăm dincolo de Nipru, lângă apă, acum este ora 10, sunt pe mal, privesc la o barcă cu motor ce taie valurile mari ale Niprului. Iar un submarin este lângă mal, unde sunt eu, podul feroviar este bombardat la 100 m de mine. O parte din soldați fac baie în Nipru, spun că are circa 70 de metri adâncime. Un alt vapor mic vine dinspre apus, merge către pod, eu nu mai stau căci merg la căruțe să nu plece la îmbarcare, cu Dumnezeu înainte, la locul destinat. Tot azi m-am întors iar la apa Niprului, unde era o plută mare formată din butoaie goale, am făcut baie și am spălat toate cămășile, iar companierii au aruncat grenade în apă și au prins pește, somn. Acum stau pe mal și privesc la albumul cu fotografii din vremurile trecute, merg la căruță să nu plece la îmbarcare, cu Dumnezeu înainte. Tot azi la ora 22 m-am îmbarcat în gara Zaporojie, pe malul Niprului, un oraș mare, ca Bucureștiul, pe malul Niprului.

18 august 1942 [Fig. 13]

La ora 6 în această gară în tren pe platformă aproape am degerat, acum răsare soarele, și începe a încălzi, cu Dumnezeu înainte, am mers toată ziua și toată noaptea.

19 august 1942 [Fig. 13]

Suntem aproape de debarcare la circa 22 km de Mariupol, tot azi la ora 10 am ajuns la locul destinat în gara Sărdana, la 12 km de Mariupol, avem 10 zile numai în tren, acum am debarcat. Se spune că avem 500 de km pe jos până în Caucaz, unde intrăm în acțiune, cu Dumnezeu înainte. Tot azi ora 13 am început primul marș spre Mariupol și am făcut 5 km, cu Dumnezeu înainte.

20 august 1942 [Fig. 13]

M-am sculat, am stricat cortul, ieri am făcut primul marș de 30 km, acum suntem pe un deal, se vede satul Dracuner, caii sunt înfometați, mergem cu Dumnezeu înainte. Am plecat în marș tot pe jos, nu mi-a păsat, ne-am oprit într-o grădină cu prune și porumb în comuna Simirpik, acum este seară, ne culcăm în cort.

21 august 1942 [Fig. 13]

Deșteptarea la ora 2, plecarea la ora 4, cu Dumnezeu înainte. Am mărșăluit până la ora 12, am ajuns într-o grădină, am aliniat căruțele și ne odihnim. A venit seara, trebuie să bată grupele sanguine pe semnele de identitate, ne-am culcat în căruță, m-am sculat, am luat cafeaua, suntem în repaus, am început cu deparazitarea, privind la două vapoare pe Marea Azov.

22 august 1942 [Fig. 13]

Repaus în același loc în chiloți.

23 august 1942 [Fig. 13]

Deșteptarea la ora 2, plecarea la ora 2 1/2 în marș spre Marea Azov, sunt pe drum, la o haltă, avem făcuți 30 km, am făcut o haltă, un groaznic praf, sunt ca un malac. Este Sfânta Duminică, fetele și copiii ruși pleacă la horă, mă uit cu jind când știu cum eram și cum sunt, destul de trist, avem 80 de km până la Taganrog, pe urmă la Rostov, dar este cale lungă și tot pe jos, maxim 500 km de aici. Azi este a 3-a Duminică de când am plecat de la Brașov. Am plecat din haltă, dar este praf mare de te orbește, cu Dumnezeu înainte.

24 august 1942 [Fig. 14]

În marș toată ziua, carteruim [cartiruim] în companie, sunt cam bolnav, am venit tot pe lângă Marea Azov la 40 km, cu Dumnezeu înainte.

25 august 1942 [Fig. 14]

Este ora 1, mă scoală că am un bolnav, am plecat cu el cu mașina ambulanței până la Taganrog, oraș frumos, spital românesc. La ora 4 am fost înapoi, am luat masa și am plecat, facem azi 40 km. Acum sunt în haltă, după 10 km. Este ora 12, am ajuns în orașul Taganrog, port la Marea Azov, unde sunt și cele mai frumoase fete din lume. Este oraș frumos, privesc la bordul mării, dar mare praf, apă [de băut] lipsă, suntem cu toții foarte murdari, nici nu ne cunoaștem unul cu altul, cu Dumnezeu înainte. Tot azi 25 august am ajuns la portul Mării Azov, ne aflăm la vest de port, lângă mare. Am făcut cort, am plecat la mare la baie, am mers înăuntru, circa 300 m adâncime, apa este foarte caldă, dar bate vântul. Valurile-s mari, e greu de înotat, avantaj că este apa caldă, am și spălat tot în mare, m-am întors la căruță, este ora 18. M-am culcat, a fost cam frig, m-am sculat am început cu vaccinul azi.

26 august 1942 [Fig. 14]

Zi caldă, frumos, am stat în repaus, sunt cam bolnav, este ora 15. Toți vin de la baie de la mare, eu nu mă duc, că sunt cam bolnav. Mă duc la Batalionul 2 să-mi pună ventuze, sunt foarte bolnav. M-am întors, m-am dus la ora 20 la o horă, am dansat cu rusoaice și nemți marinari, am uitat pentru un moment de toate, m-am culcat.

27 august 1942 [Fig. 14-15]

Ora 2 deșteptarea, la ora 4 avem plecarea, suntem în capul satului, lipsă mare de țigări. Am plecat la drum, sunt 3 drumuri alăturate, coloane după coloane germane, un praf neînchipuit, toți soldații nu se mai cunosc unul pe altul. Cu ochii vezi înainte continuu numai mașini distruse de groznicul atac care s-a dat la ruperea frontului

de iarnă. Am făcut 28 de km pe această mizerie de praf și vânt, ne-am oprit lângă apa Doneț și Marea Azov, într-un cap de sat ars și stricat am făcut cort și răsuflu ca după mari [eforturi] sosirea a fost la ora 13, acum ora 16 suntem lângă satul Sinewka, pește foarte mult, 5 kg sărat, la ora 6 mâncăm.

28 august 1942 [Fig. 15]

Plecarea este la ora 4 din satul Sinewka, tot praf mare, coloane peste coloane, tot cu începere de azi am intrat în Hrana germană. Dar tot ne vine greu, cu cât greu am părăsit satul, județul și scumpa noastră Țară. De ea ne depărtăm zi de zi, pas de pas, dar înapoi numai Bunul Dumnezeu știe când ne-om mai întoarce. Să ne mai vedem iară liberi cum am mai fost. Trăim cu speranța în Dumnezeu că ne va întoarce, dar pe toți nu cred, pe aici nu vezi decât sărăcie nebună, populația aproape moare de foame. Nu știi ce o să mai fie, dar Bunul Dumnezeu este bun și mare peste toți. Cu mult chin de praf, cu multă mizerie am făcut azi 20 km. Am trecut peste fortificațiile de iarnă ale rușilor, 4 rânduri de rețele fortificate minate plus șanțuri anticar. Dar în 20 iunie tot au fost respinși și mânați de nici de urmă nu le mai dăm, au rămas câmpurile pustii și satele jefuite. Azi am ajuns într-o comună foarte frumoasă, dar tot azi la ora 20 plecăm în marș spre orașul Rostov. Mai avem o noapte de praf, dar cu Dumnezeu înainte.

29 august 1942 [Fig. 15]

Toată noaptea am mărșăluit, tot cu praf și coaste mari, dar cu ajutorul lui Dumnezeu dimineața la ora 4 am intrat în orașul Rostov, oraș mare, frumos, clădiri frumoase, aproape ca Bucureștiul. Acum am trecut orașul, stăm lângă drum, așteptăm ceaiul, ne-am retras la o mahala, lumea săracă, foarte săracă. Soldații prădează și din cât mai este, mare păcat, oamenii sunt lipsiți de toate. Aici facem pauză 2 zile, ne odihnim după atâtea zile de zbucium.

30 august 1942 [Fig. 16]

M-am sculat, suntem tot în orașul Rostov, am luat ceaiul, ne pregătim de baie, am dat și cămășile la spălat la o rusoaică. Azi am trei săptămâni de când mă aflam la Brașov, în tren, a venit mama la gară, unde eram în tren. Cu mult greu m-am despărțit de părinți. Azi m-am odihnit bine toată ziua, am stat, m-am gândit la cele petrecute. Acum a venit ora culcării, mă culc cu gândul la familie cât de mult țin la mine și eu la dâșii.

31 august 1942 [Fig. 16]

Deșteptarea la ora 1, plecarea la ora 3 din orașul Rostov. S-a schimbat direcția, nu mai mergem spre Caucaz, am luat-o spre Stalingrad, hotar Volga, sunt în haltă, pe drum, trupa stă în repaus, eu pe malul șanțului privesc la toate fotografiile, la toate urmele vieții mele care au trecut ca un vis. Acum toate au trecut, suntem în clipele de pe urmă, toată speranța este Dumnezeu, pe el îl rugăm toți ca să ne întoarcă pe toți, cu Dumnezeu înainte la datorie. Am ajuns la ora 14 în comuna Nomovenka, oraș frumos, cea mai frumoasă biserică, [la fel] ca în România. Oraș întins pe un deal, blocuri multe cu 6 etaje și aerodromul cu fabrica de avioane.

1 septembrie 1942 [Fig. 16-17]

Deșteptarea la ora 1, plecarea la ora 3, coborâm o pantă mare pe sub o poartă uriașă, sunt pe drum, este ora 7, în haltă la un institut politehnic uriaș. Am ajuns, dar este o căldură groaznică, majoritatea nu mai pot, au căzut foarte mulți, suntem tot la vest de orașul Shakhty, oraș mare și frumos, dar este bombardat complet și stricat, lumea săracă pe toate drumurile. Numai mașini, autobuze și tancuri fărâmate și distruse. Acum suntem în repaus, aproape vine ploaia după așa o căldură. Mă duc să fac cortul, acum m-am dat la pansat. Vine o femeie bătrână, rusoaică, la mine și pe rusește cere un chibrit și o bucățică de pâine. Pâine nu am avut să-i dau i-am dat un chibrit, drept mulțumi-

re mi-a sărutat mâna de două ori și și-a făcut cruce, înălțând fața către ceruri și grăind: „Dai Boje, Dai Boje”. Acest exemplu arată că sunt complet săraci, am mai căutat-o să-i mai dau ceva, dar a fugit ca nu cumva să-i ia cineva chibritul. Eu îmi doresc și rog pe Dumnezeu în fiecare zi să încheie pace. Că atâtea milioane de familii: săraci, distruși, case arse, morți de foame și de frig, să se refacă și Dumnezeu să le îndeplinească toate gândurile și lor și nouă la toți. Eu mereu mă gândesc la ceasul și la ziua plecării din 5 august în ultima zi în care mă aflam acasă. În acea zi la ora 6 au venit prietenii mei s-au strâns cu un acordeon și mi-au cântat ca să uit de toate, iar la ora 22 am plecat cu toții la o fată tot pentru a uita dar când era ora plecării, prietenii mei cu lacrimi în ochi m-au sărutat și m-am despărțit de dâșii. Apoi am luat-o spre casă spre părinții mei, am intrat în casă pe urmă sosește clipa în care să mă despart pe un timp oarecare, m-au sărutat m-au îmbrățișat ca pe singurul copil al lor. Nu aveau ce face, Țara mă chema, dar toată nădejdea mi-a fost în Tatăl Nostru Cel Ceresc care este Bunul nostru Dumnezeu. Acum stau calm și fumez o țigară germană ca după un marș de 30 km.

2 septembrie 1942 [Fig. 17]

Deșteptarea la ora 24, plecarea la ora 1, pe o ploaie groaznică, un noroi, un vânt cum nu s-a mai pomenit. Tot pe jos sunt, ud ca un șoarece, am făcut 21 de km, acum sunt la bucătărie după cafea. În comuna Vladimirovskaya am cantonat în școala comunei, peste noapte au venit nemții peste noi, a trecut noaptea, am plecat, suntem în repaus azi.

3 septembrie 1942 [Fig. 17]

Este ora 7, m-am spălat, repaus, tot în aceeași comună la ora 13 luăm masa. După masă începem cu etuva la deparazitare. Cantonăm în aceeași școală din comuna Vladimirovskaya, acum m-am culcat, este ora 23, cu Dumnezeu înainte.

4 septembrie 1942 [Fig. 18]

Deșteptarea la ora 3, plecarea în a 3-a etapă la ora 4, drumul este foarte bun, nu mai plouă, mergem bine, facem 25 de km. Acum sunt în haltă, la 10 km de unde am plecat, sunt obosit, dar calm, fumez o țigară la plecare. Cu ajutorul lui Dumnezeu am ajuns într-o comună, nu știu cum se cheamă. Am ajuns cu bine, nici nu e praf, este cald și frumos, m-am culcat.

5 septembrie 1942 [Fig. 18]

Deșteptarea la ora 2, plecarea ora 3, este frumos, nu este praf, dar tot pe jos 35 de km, am ajuns în orașul Kumovka, un aerodrom german, erau foarte multe tancuri grele germane și coloane de italieni motorizate. Dincolo de Kumovka era apa Don, apă mare, am mai mers într-o comună mare aproape de Don, am tras lângă o casă pustie, dar ne-am aranjat bine până dimineață, pe urmă mai departe. Acum stau într-o cameră cu 3 ferestre, dar fără geamuri, trage curentul, am terminat de pansat, a venit seara. Dar cu mare nerăbdare aștept și eu o carte poștală de la scumpii mei părinți să văd ce mai fac, căci în toată clipa mă gândesc la ultimele clipe ale despărțirii de iubiiții mei părinți la care am ținut mai mult ca la orice. Dar cred că Dumnezeu îmi ajută să-i mai văd odată. Eu de acum mă rog la Dumnezeu chiar dacă o să fie soarta să fiu erou, dar acest jurnal de război să-l apuce ai mei iubiiți părinți să-mi vadă drumurile mele principale, să-mi vadă zilele de mizerie ale mele, a doua campanie, cu Dumnezeu înainte.

6 septembrie 1942 [Fig. 18]

Deșteptarea la ora 3, plecarea la 4 1/2, timp frumos ca niciodată, dar cam oboșiți, fiindcă am [mers] 4 zile tot pe jos, iar acum sunt în haltă cam după 10 km. Duminică este ora 9 1/2, când mă gândesc că în Țara noastră în toate bisericile preoții slăvesc și înalță cuvinte lui Dumnezeu. Totuși mai avem o speranță că o să mai ajungem și noi așa. Azi am făcut 30 km,

am trecut prin 3 comune, am ajuns în comuna Sambo, am făcut un cort mare.

7 septembrie 1942 [Fig. 18]

M-am sculat, foarte bine am dormit, am spălat rufe, suntem în repaus toată ziua, tot în comuna Sambo. Am pus un aparat de filtrat apa în funcțiune, a venit seara, am dormit foarte bine.

8 septembrie 1942 [Fig. 18]

Deșteptarea la ora 2, plecarea la ora 3, azi facem un drum de 40 km. Foarte greu, cald, praf mare, cu mare greu am ajuns într-un sat, nu știu cum îi zice, dar sărăcie mare. Acum mă culc, este ora 23, dimineață la ora 3 este deșteptarea.

9 septembrie 1942 [Fig. 18-19]

Plecarea este la ora 4, la marș din satul Golbo, suntem în prima haltă, mă gândesc azi că avem o lună de când suntem îmbarcați în gara Brașov, este o lună, dar parcă este un an, dar toți zicem cu Dumnezeu înainte. A treia haltă după 30 de km, m-am oprit lângă o apă curată de tot și am intrat în ea cu totul, m-am spălat, că nici nu m-ai fi cunoscut de praf. Acum pleacă coloana, este ora 11, ne silim să ajungem într-un sat. Am plecat și am ajuns într-o grădină unde erau 4 cămile mari. Prima dată când am văzut și eu cămile cu două cocoșe, am ajuns și m-am culcat.

10 septembrie 1942 [Fig.19]

Deșteptarea la ora 3, plecarea la ora 4, azi 21 de km, etapă scurtă, dar m-au bătut bocancii. Acum am ajuns, este ora 11, în comuna Petroscki, la o femeie foarte bună. M-am culcat cu Dumnezeu înainte.

11 septembrie 1942 [Fig. 19]

Deșteptarea la ora 1, plecarea la ora 2, este cam frig, suntem la a doua haltă, trece o divizie blindată, care se retrage de la linia întâia. Este un praf mare, abia ne cunoaștem unul pe altul, mă ustură ochii de praf, înaintăm mereu, se aude tunul, cu Dumnezeu înainte. Am ajuns la o comună, am făcut cort și am început cu etuva până seara, am venit și mă culc.

12 septembrie 1942 [Fig. 19]

M-am sculat, tot în această comună suntem, stăm în repaus toată ziua, este cald și frumos. Am scris un plic la scumpii mei părinți. Tot azi este ziua în care Dumnezeu m-a învrednicit de m-am împărțășit. Fiind aproape în fața morții, dar Dumnezeu nu cred că lasă pe nici unul la pierire.

13 septembrie 1942 [Fig. 19]

Deșteptarea la ora 2, plecarea ora 3, la un marș de 32 de km. Este praf mare, am trecut un orașel și mii de prizonieri ruși, coloane întregi de ruși, prinși la Stalin-grad, flămânzi și ruptoși. Tancuri din cele mai mari, stricate și arse, tunuri de calibru foarte mare și cu țeava ruptă, capturate de glorioasele armate germane și române. Acum la ora 11 am ajuns lângă Doneț într-o pădure de tufe. Am făcut baie în el, acum stau și mă gândesc că sunt Dumini-că 5 săptămâni de la plecarea din Brașov.

14 septembrie 1942 [Fig. 20]

Deșteptarea la ora 3, plecarea la ora 4, azi facem 30 de km. Praf mare, la ora 10 toată coloana a greșit drumul, ne-am întors înapoi, am ajuns într-un tufiș lângă o apă. M-am dezbrăcat și am plecat la pește, am prins destul și mare, acum vine ploaia.

15 septembrie 1942 [Fig. 20]

Un frig mare, vânt și ploaie, stau în cort, nu-mi vine să ies că este frig, nervos. Și este pauză, stăm toată ziua, nu pot să scriu, mâinile sunt înghețate.

16 septembrie 1942 [Fig. 20]

Deșteptarea la ora 3, plecarea la ora 4, un marș de 45 de km, foarte lung și frig, vânt puternic și rece. Masa de 12 în câmp, am ajuns într-un sat plin de nemți. Suntem la 15 km de linia I, se aud tunul și mitraliera. Diseară plecăm mai aproape, unde instalăm infirmeria, dar este foarte frig.

17 septembrie 1942 [Fig. 20]

Tot în această comună sunt, în repaus, Batalionul 1 la ora 20 ocupă poziția 2. Stăm și noi gata de plecare să ne aranjăm la datoria față de Țară și Cruce, fiind Războiul Sfânt, ne-am culcat.

18 septembrie 1942 [Fig. 20]

La ora 2 a venit ordinul de retragere, care-i cauza nu știm, ne-am retras 16 km, ne-am băgat pe o văgăună, dar tot la 15 km de front. Regimentul 7 a luat mulți prizonieri, este cald și frumos. Tot azi la ora 11 iubitul meu șef m-a părăsit, m-a lăsat singur ca pe un copil orfan cu lacrimi în ochi. L-am privit până nu l-am mai zărit, căci de 4 ani numai bine mi-a făcut, ca și un tată. Dar Dumnezeu să-i ajute pe unde se duce la un așa suflet bun.

19 septembrie 1942 [Fig. 20-21]

Suntem tot în această viroagă, la ora 8 primii 2 prizonieri ruși, regimentul a intrat în acțiune, mă aștept să vină răniți. Azi am scris 10 cărți poștale, răspuns deloc. Seara am plecat în satul Cromki, unde este postul de culegere român și german. Nu reușesc să îngroape morții, în special nemți, până acum sunt în Divizie 35 [români] și nemți 130, este un cimitir mare aici în comuna Cromki.

20 septembrie 1942 [Fig. 21]

Toată noaptea am primit răniți și i-am îmbunat ca să treacă noaptea, și plouă, vin uzi și nemâncați. La ora 1 unul dintre ei a murit, creștinește am aprins o lumânare timp de un minut. Mai mult nu se putea, căci pe urmă a început un groaznic bombardament, de se zguduia pământul. Acum am terminat de evacuat, jale mare peste toți, dar Dumnezeu este mare, este ora 7, așteptăm să vină morții ceilalți și doi ofițeri de la Compania a 7-a, până seara am avut 3 și o nație necunoscută, dar inamic. A venit seara, stau în casa de așteptare a răniților, vai de capul lor săracii.

21 septembrie 1942 [Fig. 21]

M-am sculat, cu 10 răniți lângă mine, a fost mare scandal, Domnul General spune că nu s-a evacuat, dar eu am fost la datorie. Din cauza asta mi-a luat numele în scris.

22 septembrie 1942 [Fig. 21]

Toată noaptea au venit răniți, din Regimentul 89 numai 3 și din 13 prizonieri se auzeau încontinuu plânsete și vaiete, am

avut și 5 ofițeri din Pioneri și trupă câteva plutoane. La ora 20 alarmă peste tot frontul, caii înhămați, rușii i-au respins pe ai noștri la 4 km.

23 septembrie 1942 [Fig. 21]

Toată noaptea n-am dormit, am pansat răniți mulți, mulți de tot, fiecare regiment a avut cam 100-120 de răniți grav și rău, dar i-au respins pe ruși la loc. La ora 13 am plecat în linia întâia, am văzut cum stau toate, am mai găsit și un rănit în iarbă, cu capul la vale și împușcat prin burtă, l-am adus cu alți 4 și am aranjat cu ceaiul de noapte.

24 septembrie 1942 [Fig. 22]

Dimineața am avut după această noapte numai 14, i-am trimis la ora 4, am primit o carte poștală de la comuna mea, am văzut că toate sunt bune. Acum plec după ceai, este ora 7, dar întâi mă spăl, căci sunt ca un măcelar pe mâini de sânge, vai de ei săracii, Dumnezeu să le ajute și lor și mie. Boiculescu mort în 23.

25 septembrie 1942 [Fig. 22]

Toată noaptea nu am dormit, încontinuu a curs cu răniți tot grav, fără mâini, fără picioare, Dumnezeu știe cât sunt de ciopârțiți. Tot ajutorul ce-l putem da [sunt] un ceai cald și pansament. Petcu din satul meu [a fost] prins ca prizonier. Unul câte unul pleacă dintre noi morți, astă noapte am îngropat 5, iar acum au adus 5 morți, iar acolo mai sunt 20 de la regimentul meu. Dumnezeu să ne ajute la toți, numai vaiete, țipete și bubuituri de tunuri și mitraliere, gândul la Dumnezeu.

26 septembrie 1942 [Fig. 22]

De la ora 17 până la ora 24 am fost de serviciu, am primit 20 de răniți. Le-am făcut fișe, au venit și doi ruși răniți de 10 zile și nemâncați de 10 zile. Unul avea o mână ruptă și o fesă luată definitiv, forfoiau viermii și curgeau de pe el, din mila mea l-am pansat și l-am imobilizat, dar tot au rămas viermi prin rană. Era imposibil, căci venea ca mototolul jos, dar din tot sufletul am făcut ce s-a putut, i-am dat și mâncare și o țigară. La ora 24 am dat drumul la 20 cu el

cu tot și m-a schimbat sergentul Stănilă. A avut și el 20 de răniți și veneau unul câte unul mereu. La ora 8 dimineața am dat drumul la 5 mașini cu 70 de răniți. Azi este timp frumos, am auzit că l-au rănit și pe Vancea, dar nu l-am văzut. Acum sunt tot de serviciu, până acum am expediat 40 de răniți, este ora 24 fără 20 minute, timp frumos și lună plină, cu Dumnezeu înaintea.

27 septembrie 1942 [Fig. 23]

Sfânta Duminică, când toată lumea în Țară este liberă și merge în fața Sfântului Altar, noi stăm sub bubuit de tun și iad de foc de toate felurile. Morții și răniții vin din clipă în clipă. În fiecare oră aud că ofițerul cutare a căzut la datorie, dar unul câte unul dintre cei mai dragi se bagă în pustiul pământ în profunzimea Rusiei. Trupele române nu pot străbate la malurile Donului, tot în acest sat Cromki. Suntem tot în această casă pustie, plimbându-mă și încurajând răniții, zi și noapte. Iar cu identificarea morților, plângi de mila scumpului tineret al țării, cât sunt de mutilați și ciopârțiți, toți ne așteptăm la fel. Dar tot sperăm că Bunul Dumnezeu să ne învrednicească să mai ajungem să mai vedem scumpa noastră Țară. Deci este Duminică și altă mângâiere nu am decât acest carnet [căruia îi] dau toate durerile cu scopul că va ajunge în mâna iubitei mele familii, acum este ora 23.

28 septembrie 1942 [Fig. 23-24]

Azi noapte nu am avut decât 5 răniți, afară timpul este frumos. Cu mult greu arunc ochii spre cimitirul de lângă casa în care stăm în satul Gromki, sunt 600 de morți în el, cu nemți cu tot. Ieri s-au îngropat în el 50 de soldați, și în fiecare zi se mărește. Eu le doresc să fie iertați de Bunul Dumnezeu, iar la copiii și familiile lor să nu se risipească, toată puterea este doar în Dumnezeu. În fiecare seară fac de serviciu la primirea răniților.

29 septembrie 1942 [Fig. 24]

M-am sculat dimineața, că tot în pustiul și tot în mizerie suntem. Afară este cald și

frumos, am păduchi foarte mulți pe mine, nici nu mă pot spăla. Răniții vin mereu, iar morții la fel. Acum a început un vânt care te dă jos, numai Bunul Dumnezeu mai știe ce va mai fi. Este ora 24, am doi răniți, îi bandajez și merg să mă culc și eu.

30 septembrie 1942 [Fig. 24]

M-am sculat, afară bate un crivăț de nu poți să stai. Am avut 4 răniți la care le-am dat drumul. Dar și când mă uit la bieții civili mi se umple inima de supărare, când îi vezi desculți, cu capetele goale, nespălați și morți [lihniți] de foame. Când treci pe lângă ei se uită cu o figură blajină și cer ceva de mâncare. Plânge inima când îi vezi mergând cu spatele înapoi ducându-i vântul, curg zdrențele de pe dânșii. Acum i-au evacuat, i-au dus în alt sat, te uiți că arde tot câmpul de proiectile. A luat câmpul foc, iar acum înaintea, din cauza vântului, un fum puternic, care dă impresia că este mai greu ca un iad.

1 octombrie 1942 [Fig. 24]

A doua lună de toamnă, o să fie foarte greu, frig, vânt și zăpadă. Astă-noapte până la ora 24 am avut 5 răniți, dar nu foarte greu. Azi-noapte, Batalionul 1 s-a retras, a fost depășit de Regimentul 22, poate nu o să ne mai vină răniți așa de mulți. Cu toții așteptăm ziua libertății, ziua cea sfântă în care să nu mai vedem atâta amar și chin.

2 octombrie 1942 [Fig. 25]

De serviciu a fost ușor astă noapte, acum vine când și când câte un rănit ușor. Sunt cu gândul doar acasă și la viitorul meu. Dumnezeu să ne ajute la toți, sunt foarte trist, dar sper ca Dumnezeu să ne întoarcă în Țară.

3 octombrie 1942 [Fig. 25]

M-am sculat, am scris o scrisoare acasă, în care-l rog pe Dumnezeu să fie părinții sănătoși și eu să fiu la fel.

4 octombrie 1942 [Fig. 25]

Tot cu gândul la Dumnezeu m-am sculat gândindu-mă cât sunt de înstrăinat, dar cu ajutorul lui Dumnezeu ne vom întoarce

la ce avem mai drag. Se vorbește că o să ne mutăm cu infirmeria. Acum mă culc, că sunt obosit tare, azi am avut 8 răniți.

5 octombrie 1942 [Fig. 25]

Am început să împachetăm, ne mutăm în locul unui grajd de colhoz, care a ars, iar lângă el am făcut un cort. Acum merg să mă odihnesc, au trecut 3 avioane rusești pe deasupra. În cort am trei bolnavi. Cu Dumnezeu înaintea.

6 octombrie 1942 [Fig. 25]

După prima noapte în aceste ruine și în această cenușă am ieșit din cort. Afară este un vânt mare și un ger, aproape am degerat. Acum iese soarele, mă mai încălzesc puțin. După masă merg la pansat.

7 octombrie 1942 [Fig. 25-26]

Se face ziuă, afară este frig mare, de acasă tot nu primesc nici o veste. Afară este vânt mare și praf, au venit acum 20 de răniți și toți sunt de la Regimentul 89. S-a dat un atac pentru a lua satul din Cotul Donului. Se aude că mergem în Țară, dar Dumnezeu știe dacă este adevărat. Eu nu stau pe baza asta, mi-am făcut rost de o haină groasă, mănuși, ciorapi și pantaloni groși. De acasă nu mi-am luat nimic, nu știam ce soartă o să am. Pe seară a venit o furtună, pe la ora 18, am intrat în cort, picăturile de apă cad pe cort, iar vântul mișcă cortul, făcând un zgomot mare. Pe toată această furtună a început și bubuitul tunului, care are un răsunet puternic. Încep să sosească primii răniți, care sunt ca varul de lipsa sângelui. Ciopârțiți de la toate armele bolșevice, fără mâini, fără picioare, adevărat s-au jertfit pentru Țara asta. Toată noaptea am pansat un număr de 50 de răniți. Picăturile reci de ploaie care cădeau pe fața lor blajină le mai spăla murdăria de pe dânșii. Așa am stat până la ziuă, iar în zori am dat drumul la 3 auto-sanitare. Atacul s-a terminat, dar una dintre companii declară că nu mai are 24 de ostași pe front.

8 octombrie 1942 [Fig. 26]

Vânt și frig, dar tot ce ducem lipsă este tutunul. Stau lângă un foc, în gura cortului,

dar așa de tare-mi fâlfâie zdrențele pe mine. Afară e frig, bate vântul și plouă mărunț. Stau și ascult cum trimite câte un proiectil către păgânul care trebuie să ne atace.

9 octombrie 1942 [Fig. 26-27]

Astăzi ca întotdeauna vin răniți cu dife-rite părți din corpul lor ciopârțite, pe mulți îi trimitem la spital. Divizia s-a împuținat foarte tare în scurt timp. Acum stau cu gândul la Țara noastră, unde vedeai numai verde în tot locul. Dar aici văd numai uscat și ars peste tot, verdele tot a dispărut. La fel au dispărut și curajul și veselia, dar și populația. Totul este trist și amărât, până și Armata Română a ajuns de fierbe fiecare bob de grâu, iar în gamelă își face mămăligă din tărâțele cailor. Am văzut soldați care au vândut un sfert de pâine pe 5 mărci. Câmpul de luptă este plin de soldați zgribulind de frig și rupând spicele de grâu pentru a mânca. Dar Dumnezeu este mare și nu ne lasă.

10 octombrie 1942 [Fig. 27]

De aseară și până la ora 4 de dimineață aviația rusă ne-a bombardat cu rachete cu parașută care luminează ca ziua și lasă bombe incendiare. Acum este foarte frig, am ieșit afară din cort, deasupra mea au trecut 3 rachete care luminau puternic. Bombele cad din clipă în clipă, schijele trec prin toate părțile. Ne așteptăm moartea, scăpare cu nici un preț nu mai este. Se pare că rușii cu orice preț vor să ne dea foc. Așa a fost toată noaptea de chin, dar am strâns din dinți și cu ajutorul lui Dumnezeu am scăpat.

11 octombrie 1942 [Fig. 27]

Tot frig și vânt, ziua trece cu greu, pe la ora 12 au mai încercat câteva avioane engleze să ne atace în câteva rânduri. Dar am scăpat și de data asta, acum ne-am mutat din nou în sat, în casa în care se strângeau morții. Așa era în fiecare zi, în această cameră 30-40 de morți, acum ne-a venit rândul nostru să stăm. Dar toată noaptea avioanele engleze și ruse dau rachete și bombe, nu-i de scăpare. Dar

Dumnezeu este mare și ne ajută pe toți să ne vedem tot ce avem mai drag. Acum ne-am instalat într-o cameră bună, nu ne mai bate vântul, nu ne mai plouă. Am făcut un pat comun și așteptăm răniții, dar când ne gândim la noapte parcă vine moartea. Doar Dumnezeu știe când putem scăpa din acest pericol din linia I, numai cu gândul la moarte și la casa noastră părintească.

12 octombrie 1942 [Fig. 28]

Regimentul este tot în luptă, tot chinuit și necăjit. Este frig, tunul bubuie, aviația ne ciocăne mereu, nu-i de scăpare. Nu știu când ne mai vedem casa.

13 octombrie 1942 [Fig. 28]

M-am trezit, că visam că sunt luat prizonier, eram zăpăcit și cu gândul la Dumnezeu, că nu mă va lăsa la dușman. Am văzut că sunt tot între români și m-am liniștit.

14 octombrie 1942 [Fig. 28]

Tot în această cameră mortuară, am aranjat-o și stăm gata aproape de a cădea prizonieri în toată clipa. Răniții vin mereu, dar gândul este mereu la Bunul Dumnezeu. În fața noastră este un cimitir unde zac 600 de eroi, Dumnezeu este bun și o să-i ierte pe toți.

15 octombrie 1942 [Fig. 28]

Regimentul este scos în refacere, s-a început baia de campanie. Toți oamenii murdari și prăpădiți, fără nici o scăpare și nici o speranță. Până acum avem 196 de morți din regimentul nostru, 450 de răniți și vreo 46 de prizonieri care sunt dispăruți. Dumnezeu să-i ajute pe cei răniți să se vindece cât mai repede fără infirmitate. Pe martirii eroi Dumnezeu să-i ierte, atât pe ai noștri cât și pe toți eroii români căzuți la datorie pentru apărarea Neamului și pentru apărarea Sfintei Cruci a lui Hristos. Și noi ne așteptăm din zi în zi cu groază la ce e mai rău. Dar trebuie să fim tari și să nu ne disperăm, că nu suntem singuri, ci este o întreagă lume care este în această patimă.

16 octombrie 1942 [Fig. 29]

Ca întotdeauna, mizeria din linia I este de necrezut de nimeni. Toți spun că doar o dată mor și nu de două ori, dar până la moarte altele câte și necrezute de nimeni: mâncare foarte rea, mâncăm doar terci și nici ăla nu-i de ajuns. Vântul bate mereu, pământul este uscat chiar și o groapă la un mort se face greu. Bani nu sunt, de cumpărat nu poți să cumperi, eu am avut o singură marcă, dar ca să nu zică cineva că sunt de la morți, eu am aprins o țigară cu ea. M-am spălat cu mare greu, este criză de apă, nu am mai făcut baie de la Marea Azov, m-am băgat la etuvă și am scăpat de păduchi. Săracii soldați, pâinea pe care o primesc este foarte puțină, toată ziua rabdă. Coc spice de orz și de grâu și mănâncă, altceva tot nu se găsește. Bani sunt puțini, fac schimb la schimb, dai țigări și-ți dau pâine, toți soldații sunt disperați, toți s-au descurajat, au presimțirea că nu mai văd Țara lor iubită și bogată.

17 octombrie 1942 [Fig. 29]

Iarși m-am sculat supărat, am visat că eram acasă civil și m-am trezit cu părere de rău că sunt tot în fața morții, unde viața unui om este un nimic. Crivățul rece bate foarte tare, un vânt sec uscat, sămânță de buruieni, o mână de te orbește. Răniții vin mereu, sunt cu casa lângă cimitirul cu eroi români și germani, sunt 600 care s-au înfrățit prin jertfa lor de sânge. Vântul se strecoară vâjâind printre toate crucile, făcând impresia că este mult mai bine dedesubt decât deasupra. Acum sunt în casă, cu gândul la Dumnezeu să ne reîntoarcă cu bine la tot ce avem mai drag. Dar ziua libertății nu a sosit, aici în acest sat vezi numai mașini cu Crucea Roșie care duc și aduc răniți.

18 octombrie 1942 [Fig. 29]

Azi fiind Sfânta Duminică, cu mult și chiar mult dor de Țară și comună mă gândesc când Duminica eram în haine bune la distracție, [iar] acum stau în acest pustiu. Aici nu se știe de Duminică, nici de Tatăl

Ceresc, timpul este trist și amărât, aici se duce floarea țării, unde nu e nici bucurie, nici mângâiere. Acum este ora 12, iar la noi acasă se face slujba în fața Sfântului Altar, iar preotul citește Sfânta Evanghelie.

19 octombrie 1942 [Fig. 29-30]

Am stat aseară mult de vorbă, toată noaptea și toată ziua a bătut un vânt de 20 m pe secundă, cu ploaie și câte un fulg de zăpadă. Am avut doar un rănit, am scris 4 cărți poștale acasă. Vezi când și când câte un tun pe care abia îl duc șase care, stricat de cât s-a tras cu el. Acum plouă și citesc o scrisoare de la nenea Ioan. Pe la ora 20 am primit un bolnav înghețat, ne-am muncit cu el să-l readucem, dar din cauza frigului avea membrele anchilozate, mușchii atrofiați și sângele nu mai circula. A murit, dar a avut parte de o lumânare la cap, este al doilea erou care moare cu o lumânare la cap. M-am culcat împreună cu alți 8 bolnavi.

20 octombrie 1942 [Fig. 30]

M-am sculat tot supărat, este vânt puternic și este frig. Azi e prima dată de când sunt pe front când am mâncat mămligă cu cârnați de porc, a fost o splendoare pentru mine. Până acum numai de conserve m-am intoxicat. Acum este ora 13, tot vânt puternic.

21 octombrie 1942 [Fig. 30]

Necazul ca-n toate zilele pe front în linia I este greu. Azi este ziua în care vărul Vasile a intrat în foc în linia întâi. Este greu că jugul iernii a căzut pe noi. Acum am 8 bolnavi care sunt răciți, stări de gripă, vai de ei și de noi. Este ora 22, cu Dumnezeu înainte.

22 octombrie 1942 [Fig. 30]

Cu anunțul că vine Domnul General m-am sculat, fiind atent să fie curat în infirmeria de campanie. Dar Domnul General nu a venit azi, sunt supărat și cam bolnav, m-am culcat cu gândul la tot ce avem mai drag și gândul de a mă apropia de casă.

23 octombrie 1942 [Fig. 31]

La ora 4 m-am sculat, că iar vine Generalul, a sosit și ne-a spus că vor veni

echipament de iarnă și opinci și ne va da săpun. Toată ziua am deparazitat la păduchi. Acum sunt bolnav, mă culc cu gândul la tata și la mama, adică la casa părintească. Dumnezeu este bun și mare și ne va ajuta la toți.

24 octombrie 1942 [Fig. 31]

Aseară m-am culcat foarte bolnav, am avut temperatură 38,5, am transpirat de vreo 4 ori până la ora 3, când deodată a început a se zgudui tot pământul de un atac puternic. Suntem gata de a ne retrage cu totul, la ora 7 s-a terminat atacul. Răniții vin mereu și tot gravi, morți nici nu știu câți. Mort a fost și sublocotenentul Aldea, un om frumos și tânăr. Alte căruțe cu morți le trage la cimitir, vai de lume. Prin iadul de fum și foc mulți au fugit, iar restul au rămas. Știu o grupă de la Divizia a VI-a care a fost luată prizonieră. Mă duc să mai pansez pe cei care sosesc, este ora 13.

25 octombrie 1942 [Fig. 31-32]

Aseară a fost alarmă pe întregul front, am împachetat căruța, gata să plec, dar rușii ne-au respins și au ocupat satul Cliscaia. Trist de tot, toți sunt alarmați și gata de a-și lua direcția. A venit noaptea, nimeni nu a dormit, sunt gata să se retragă. Tunul bubuie puternic, acum se face ziuă, căruța este gata, toată ziua Aviația Română i-a ciomăgit ca niciodată. Un tun de artilerie grea s-a retras lângă noi la 100 de m, bate mereu, de bubuit s-au zguduit geamurile. Tot azi o divizie motorizată a sosit în Gromki pentru a întări frontul și a-i respinge peste Don. Acum este ora 5, preotul face slujbă la groapă. La acest atac pe aici au trecut 190 de răniți. Groaznicul atac s-a terminat, dar ai noștri vor cu orice preț să-i dea peste Don pentru hotărul de iarnă.

26 octombrie 1942 [Fig. 32]

Astă noapte am fost tot bolnav, Divizia 15 a intrat pe poziția Regimentului 89, am avut 30 de răniți astă-noapte, răniți foarte rău, erau foarte mulți. O baterie este in-

stalată chiar aici lângă noi bubuie de nu mai auzi nimic. Stăm în bubuit și în bombardament, nu mai este de scăpare. Foarte greu am trimis 4 cărți poștale, răspuns nu am primit, dar nu mă supăr, îmi alin dorul uitându-mă la fotografii cu gândul că o să mai ajung prin locurile prin care am crescut. Acum mă uit la tinerii care zac reci, care intră în pământ aici, atât de departe de Țara noastră mult iubită. Nimeni nu crede aceste dureri.

27 octombrie 1942 [Fig. 32]

Toată noaptea foarte mulți răniți și morți, pe ruși i-a respins 4 km. Tot văzduhul este plin de Aviația Română, bubuitul este neîntrerupt. Și românii și rușii bat neîntrerupt, este cel mai grozav atac de până acum. Cinci mașini nu reușesc să care răniții, numai fum și zgomot, tot cerul este un iad, nu crede nimeni, parcă este Putere Dumnezeiască, nu cred că scapă nimeni, tot văzduhul numai fum și schije, ține așa de la ora 1, cu Dumnezeu înainte.

28 octombrie 1942 [Fig. 32-33]

M-am sculat astă-noapte, l-a rănit și pe Vasile Olaru, am primit 4 cărți poștale. La ora 6,30 au venit 27 de avioane engleze care ne-au bombardat timp de o oră, vâjvind schije și gloanțele pe la capul meu, dar am scăpat. La 50 de metri lângă infirmerie sunt adunați 50 de morți și o grămadă de răniți, peste tot locul sunt mațe și creieri din dragii ostași și de la caii care au fost prinși de la raza schijelor. La ora 12 din nou alte 27 de avioane, un al doilea iad de foc, cutremur și zguduială deasupra acestui sat de 20 de case, Gromki, toate geamurile s-au spart, fuge toată lumea la groapa lui și nu mișcă, antiaeriana trage mereu. A trecut și acest atac, reparăm geamurile și-mi bag la cuptor hainele, căci păduchii au ajuns și în bocanci. La ora 14, alte 17 avioane, al treilea iad, tot atât de puternic, nu-i de scăpare, s-au îngrozit toți. Dar gândul este doar la Dumnezeu. Acum este ora 22, așteptăm din nou iadul, unde să intrăm? Doamne ajută.

29 octombrie 1942 [Fig. 33]

Cu frică de aviația rusă am stat toată noaptea, acum este ora 12 și merg la cimitir, aici cară morții în continuu, sunt cam 50 pe malul gropilor fără capete, fără mâini, fără picioare. Dar părinții lor și copiii lor nu știu că-s morți, cum și unde sunt.

30 octombrie 1942 [Fig. 33]

Toată noaptea au tot trecut avioane rusești și au tot încercat să ne supere. La ora 2 m-am trezit și din niște făină huruită am frământat-o și am pus-o la dospit, iar în zori am băgat-o la cuptor. Dar au trecut câteva avioane deasupra mea iar eu cu mâinile pline de aluat am intrat în groapă. Atacul a trecut după două ore, iar eu am scos pâinea din cuptor în total am făcut nouă pâini. Aici pâinea este foarte scumpă a ajuns în valoare de 900 de lei o pâine, calculat în bani românești, căci este mică, are 400 g. Acum este ora 12, merg să văd, căci morga este iar plină, circa 50 de ostași români, tineri eroi pentru Țară, Neam și Cruce.

31 octombrie 1942 [Fig. 34]

Toată noaptea avioanele rusești care vor să ne amestece cu pământul. La ora 3 deodată m-am trezit într-un bombardament de se mișca patul cu mine. Din ciocul avioanelor ieșea foc ce mitralia asupra noastră, trăgeau cu mitraliere de calibru 20. A trecut și acest atac de dimineață, a venit în inspecție șeful meu și Generalul. După inspecție am început a etuva, văzând mii și mii de păduchi pe cămașa fiecărui soldat. Este ora 13, am mâncat ceva și plec la datorie, la baie, cu deparazitarea ostașilor.

1 noiembrie 1942 [Fig. 34]

Începutul lunii în Sfânta Duminică, timpul este frumos, dar pământul se zgudue de toate armele ce bat începând de aseară și până acum, la ora 8. În locul de la morgă este făcută o colibă părăginită unde zac cei morți. În fiecare dimineață când mă trezesc văd căruțele pline de cadavre, parcă aduc saci la moară. Eu înainte

de a face orice mă duc și mă uit la dânșii. Pe la cimitir văd dragul tineret al țării cât sunt de ciopârțiți și de aruncați unul peste altul. Iar alți ostași care nu mai pot de frig vin noaptea îi dezbracă și îi descaltă, doar nu le va mai fi frig. Iar răniții vin mereu mereu.

2 noiembrie 1942 [Fig. 34-35]

Cu gândul la casa părintească m-am sculat, visând că sunt acasă, civil și la petrecere, dar am deschis ochii în zguduital și-n cutremurul pământului. Din cauza bombardamentului am uitat de gândul de casă și mi-am concentrat toată conștiința asupra vieții mele, căci nimeni nu mai e sigur de scăpare. Acum m-am luat de treabă cu gândul la Dumnezeu, afară bat tunul și mitralierele. Dar toată speranța este la Bunul Dumnezeu cel puternic, care din mila lui ne va salva pe toți. Timpul este frumos, în jur la morgă sunt ca întotdeauna 4 soldați care îngroapă în continuu în pustiul pământ al Rusiei dragul tineret al țării. Iar mamele lor nu știu în ce hal de vitejie au ajuns prin jertfa lor de sânge. Tot azi am mers la câmpul de luptă, la Batalionul 1 și 2, care s-au aranjat pentru iarnă, au făcut grajduri în pământ.

3 noiembrie 1942 [Fig. 35]

M-am sculat, am aranjat toate, am început cu baia, dar la ora 12 a venit ordinul de a părăsi satul Gromki. Am împachetat tot și am plecat cu o căruță, ne-am mutat la Zakharov, un sat frumos și mare. Am descărcat tot ce aveam în două case, stăm bine și fără grijă, dar aviația rusă tot a venit. Este prima noapte de când sunt pe front când m-am culcat dezbrăcat. M-am trezit și am plecat din nou la Gromchi și merg la toate companiile cu un ordin pentru evacuarea răniților. Am flămânzit mergând prin toate văile, m-a prins și aviația rusă. Acum aștept mașina să merg la Zaharov la Infirmerie, până acolo e cale lungă, cam 15 km. Pentru că am pierdut Klișca, regimentul este pedepsit ca 4 luni să nu meargă în concediu, dar să dea

Dumnezeu ca să fim cu pedeapsa, dar să terminăm cu războiul. Tot azi a sosit un batalion de asalt compus din legionari și hoți din toate închisorile, iar deseară intră pe poziție.

4 noiembrie 1942 [Fig. 35]

Am instalat infirmeria, dar am plecat la Gromchi, am pansat ce a fost, dar m-am întors la Zaharov, am mai pansat și m-am culcat.

5 noiembrie 1942 [Fig. 35-36]

M-am sculat, am aranjat și cu o mașină care a adus răniți am plecat iar la Gromchi, distanța asta de 15 km o fac zilnic cu mașina Salvării. Astăzi vreau să facă trupa baie, Batalionul 1 a ieșit de pe poziție. Azi am vizitat cimitirul care a înghițit atâția soldați români, pe care copiii lor îi așteaptă. Acum aștept mașina să merg din nou la Zaharov, dar sunt foarte mâhnit. Tot timpul amărât mi-l petrec, cu greu o parte din dureri mi le dau acestui carnet, iar cu o parte aprind luleaua, din care iese din când în când câte un fum și-mi concentrez gândul la viitorul vieții mele tinere. Acum am uitat totul și toată veselia vieții mele am dat-o la o parte și sunt cu moartea în fața ochilor, pe care o privesc în fiecare clipă cum m-ar putea face pământ rusesc. Dar Bunul Dumnezeu nu mă va lăsa și mă va da iar la părinții mei dragi din România.

6 noiembrie 1942 [Fig. 36]

Nu m-am mai dus la Zaharov, am rămas tot în Gromchi, am mai făcut o cameră pentru răniți. Sunt singur, aștept răniții, astăzi este anunțat un mare atac, tunul bubuie. Stau flămând și plin de păduchi în această cameră, mâncarea mea este la Zaharov, dar nu mă pot duce, nu este benzină, rabd mult. Dar poate că Dumnezeu va întoarce și spre mine mila Lui. Păduchii curg pe mine, barba este mare, asta este mizeria războiului, totul trebuie să îndurăm și cu speranța în Dumnezeu că o să scăpăm de aici. Dorul mi-l alin dând durerile mele acestui carnet, dar nu știu dacă nu va mai rămâne și el pe aici. De trei zile

sunt posomorât, cimitirul se mărește pe ce ce trece, iar biserica română din fața lui se clădește ca drept răsplată aici, în linia întâi, unde viața nu e nimic.

7 noiembrie 1942 [Fig. 37]

M-am sculat tot în această cameră, un vânt puternic, m-am culcat din nou, iar dimineața era o zăpadă care acoperise tot noroiul. Eu aștept cu nerăbdare să-mi aducă hrana mea, dar nu vine, că nu are cum. Răniți vin mereu din gropile de luptă, bieții băieți. Vânt rece și zăpadă, este foarte greu aici.

8 noiembrie 1942 [Fig. 37]

Toată noaptea am tremurat, a fost un ger de minus 30 de grade, fără foc, într-o cameră mare rea și aproape fără geam, împreună cu 4 bolnavi, strigăm de frig. Dimineață pământul este alb, a mai nins, au mai venit la stație 20 de răniți și un prieten care este împușcat în gură, alții sunt împușcați în ochi, alții cu picioarele rupte, mulți au hainele înghețate din cauza ploii. Acum trec avioanele, iar schijele vâjâie deasupra capului, în fiecare clipă trebuie să te gândești că moartea este în fața ochilor. Morții sunt înghesuiți, se sapă puțin pământul, este înghețat, iar apoi aruncă pământul pe fața lor. Mulți răniți vin cu mâinile și picioarele umflate din cauza frigului, unii au sângele înghețat. Acum a început să bată tunul, pământul se zdruncină din cauza groaznicului atac.

9 noiembrie 1942 [Fig. 37-38]

Azi e tot ger mare, nu-mi vine să mă mai scol, dar huruitul aviației m-a forțat să intru la adăpost. Mă duc la stația de mașini sanitare, unde toți răniții se strâng, acum erau cam 30 de răniți. Dacă tot nu mai merg la Zaharov stau și îi pansez pe toți. Dumnezeu a luat pe un rănit, unul are o gaură în abdomen, altul are un picior lipsă,ăștia sunt mai grav, restul sunt mai bine. De două zile, 50 de avioane românești i-au bombardat pe ruși, poate au să se predea. Azi-noapte a sosit Regimentul 25 Infanterie, poate ne schimbă

din această mizerie. Acum mă duc la stația de trăsuri, avem până acum 20 de răniți, pe care nu mai putem să-i trimitem din cauza frigului. Este ora 22, acum cu bucurie aștept să vină ziua.

10 noiembrie 1942 [Fig. 38]

La ora 8 am plecat la Zaharov, dar era un atac puternic și m-am întors la Gromchi. Un avion rusesc doborât de ai noștri s-a făcut praf lângă mine. Am venit la casă, stau cu răniții, a venit seara. Am primit ordin de la Dl. Colonel să-mi fac altă infirmerie, pe acest frig cumplit. Dimineața curăț camera veche pentru ei, m-a luat un dor nebun de Țară, dar aproape mă descurajez când văd oamenii degerați cum vin de pe poziții.

11 noiembrie 1942 [Fig. 38]

Frig mare, m-am aranjat după ordin, am făcut infirmeria, am 5 bolnavi, lemne nu am, degeră răniții, aviația română bombardează mereu, trec câte 50 o dată.

12 noiembrie 1942 [Fig. 38]

Aviația bombardează mereu, răniții vin mereu, lemne nu-s, am scris acasă, mănuși am două perechi, rusești, foarte bune, astea sunt sănătoase pe acest timp.

13 noiembrie 1942 [Fig. 38-39]

Frig mare, ger puternic, geamurile toate cad din cauza bombardamentului, lemne nu am, mi-am pus vestonul în geam. Am aici șase răniți, care se vaită că sângele a înghețat la rană, s-au pișat pe ei, iar de frig a înghețat urina. Azi-noapte au trecut pe la stația de trăsuri patru răniți, aveau picioarele rupte și erau degerați, singur a trebuit să am grijă de dânșii. Tunul bubuie puternic, aviația ca ciorchinele, tot cârduri inamice și amice. Păduchii umblă pe noi, am o rană pe piept, nu am mai făcut o baie ca lumea de o lună. Prizonierii și răniții trec mereu, când îi văd mă descurajez, aștept să fiu luat prizonier sau să mor în orice moment.

15 noiembrie 1942 [Fig. 39]

Sfânta Duminică, un ger mare, tunul bubuie, răniții vin mereu, cimitirul s-a mărit mereu, lemne nu am. Dar gândul

este la Dumnezeu, pieptul nu-l mai simt din cauza păduchilor, azi o să scriu o scrisoare la farmacie să-mi prepare ceva împotriva păduchilor. Barba este mare, părul este mare, vreau să văd până unde duce această mizerie.

16 noiembrie 1942 [Fig. 40]

Aseară stăteam în camera asta singur fără lemne, de la brichetă îmi omoram păduchii. Pielea este neagră de la jeg și de la păduchi, s-au făcut răni cum m-am tot scărpinat. Apă de spălat nu am, dar și cea pentru băut vine când și când, săpunul lipsește. Din când în când vine câte un bolnav și dacă i-aș da voie s-ar băga în soba care arde cu paie și gunoi. Cămășile s-au făcut ca mușamaua din cauza păduchilor. Foametea este mare, doar un pic de pâine am mâncat azi, bieții ostași pentru asta își dau viața. Se apropie râia și tifosul exantematic de puținele vieți ce au mai rămas, majoritatea au căzut ca eroi pe câmpul de luptă, lăsând ce-i mai drag în mâini străine. Cei bolnavi și răniți sunt ca niște sfinți, slabi, albi, murdari, disperați, iar păduchii sunt până la ultimul. Dar speranța este doar la Bunul Dumnezeu.

17 noiembrie 1942 [Fig. 40]

Frig mereu, după ora 12 a început să plouă, dar cum cade apa, cum îngheață, este tot o gheață. Păduchii se înmulțesc, răniții vin.

18 noiembrie 1942 [Fig. 40]

Tot fără foc stăm în ghețăria asta, dar acum plec la Zaharov. Au trecut acum 60 de avioane care au bombardat.

19 noiembrie 1942 [Fig. 41]

La ora 6 deodată pământul începe a se zgudui și la fel ca-n iad zgomot și cutremur, am sărit din culcuș, au început atacul cu toate forțele lor. Toți din Gromchi au fugit, răniții au rămas în mâini străine. Am fugit și eu la Zaharov, am împachetat tot și am părăsit comuna, tancurile ruse trăgeau în noi. Soarele este la apus, ne-am retras lângă prima comună de lângă Zaharov, tancurile se aud mereu, peste noapte ninge de te în-

groapă. Din toate puterile ne retragem să nu ne prindă cu infirmeria, am rămas pe o viroagă, nu o mai pot duce, este ora 24 și ninge de te îngroapă în zăpadă. De frică să nu cădem la ruși am început să împingem cu spatele la căruțe.

20 noiembrie 1942 [Fig. 41-42]

Când se face ziuă văd coloana rusă că ne înconjură și începe să ne mitralieze cu tancuri și cu tunul. Așa mitraliază de simți căldura gloanțelor la ureche, nu mai avem speranță, suntem pe câmpuri străine, în zăpadă de te îngroapă, suntem flămânzi și obosiți, suntem ai lor. Rușii ne-au lăsat 20 de km. Am plecat, dar dăm de un sat plin cu ruși, care ne-au așteptat cu grenade. Am fugit, suntem dezorientați, urcăm o muchie, ne lăsăm în jos, urmărim busola, dar din zăpadă și din bălării nu ne mai vedem. Deodată aud: „Hăis, boală!”, am ajuns ultima noastră coloană, era ora 24, era foarte frig. Dar mă bucur că sunt români, acum mă silesc să ajung pe cineva din Regimentul 89 Infanterie.

21 noiembrie 1942 [Fig. 42]

Ajungem într-o comună unde sunt sute de răniți, mulți sunt cu picioarele anchilozate. Acum stau într-o casă, m-am schimbat la picioare, bocancii sunt plini de gheață. Pe toate șoselele înaintează care, căruțe și tancuri. Caii sunt speriați, multe căruțe sunt răsturnate.

22 noiembrie 1942 [Fig. 42]

Nu stau zi și noapte, picioarele mi s-au umflat de atâta drum, am făcut până acum în 2 zile și 2 nopți peste 200 de km. Coloana am pierdut-o, sunt singur printre partizani, ocolim satul să nu ne oprească cineva. Mâncare nu avem de 3 zile, sunt pe drum, silesc mereu zi și noapte. Am fost oprit de trei ori, dar ca să nu trag în ei m-am strecurat și am fugit să-mi prind unitatea.

23 noiembrie 1942 [Fig. 42]

După ce am scăpat să nu mă bage la ariergardă, tot nu sunt sigur de scăpare. Când te gândești că sunt respinse 7 Divizii: a 2-a, a 5-a, a 6-a, a 7-a, a 13-a, a 14-a,

a 15-a, din toți aceștia sunt 10% scăpați, iar ceilalți sunt prizonieri, este foarte greu. Săraca noastră armată este înfrântă, unde vezi numai soldați răniți, pe care îi acoperă zăpada, iar cei morți sunt înghețați. Cele mai mari scumpeturi ale țării zac pe pământ străin. Acum este seară, sunt la circa 60 km de unitate, vreau să mă bag la o casă să mă odihnesc. Dar soarta nu mă lasă, când la 15 km se aud tancurile, plec, cu Dumnezeu înainte, suntem de 4 nopți pe drum, dar nu ne oprim, că ne e frică.

24 noiembrie 1942 [Fig. 42]

Pe la ora 24 o mașină se oprește și mă ia, am ajuns la unitate și mă culc. Acum sunt în unitate, capăt hrană și sunt cu gândul la părinți.

25 noiembrie 1942 [Fig. 43]

De azi în 30 de zile este Crăciunul, stau liniștit, de atâta marș sunt foarte bolnav, de abia mai pot scrie. Spital nu mai există, cine nu mai poate rămâne pe loc, dar speranța este doar în Dumnezeu.

26 noiembrie 1942 [Fig. 43]

După toate cele pățite și după toate marșurile și după atâta frig îndurat, acum am temperatură 40 de grade. Doar Dumnezeu știe ce o să se mai întâmple, suntem în acest sat la 60 km de Kamensc.

27 noiembrie 1942 [Fig. 43]

Azi la ora 12 am plecat din acest sat unde am cantonat patru zile, așa de bine a fost, chiar dacă am fost bolnav. Dar proprietara casei și pe picioare m-a spălat, dar acum la plecare a început un vânt direct în față, zăpada ne intră direct în gură. Noaptea am ajuns la o casă săracă, unde erau trei civili bolnavi. La ora 4 am plecat.

28 noiembrie 1942 [Fig. 43]

Ger mare, noi cu drag călcăm, căci ne apropiem de Țara noastră. Am cantonat la 8 km de Doneț, într-o casă bună, la ora 5 plecăm, cu Dumnezeu înainte.

29 noiembrie 1942 [Fig. 43]

Ger mare, cu vânt, am făcut 50 km de marș, tot cu greu am înaintat. Seara am tras la o casă, unde am făcut pâine, dar

suntem oboșiți foarte rău. Ne gândim iar cu greu la ora plecării, dar ne bucurăm fiecare că ne apropiem de Țara noastră dragă. Dar, cum înaintăm, vedem câmpul pustiu, satele triste și foarte sărace, dar ne gândim cu tristețe la mulți români care au rămas pe câmpul de luptă la ruși.

30 noiembrie 1942 [Fig. 43]

M-am sculat, suntem în repaus, nu-i ordin de plecare, ne gândim la Bunul Dumnezeu.

1 decembrie 1942 [Fig. 44]

Începe prima lună de iarnă, dar noi am degerat deja de mult, frig, ger, viscol, toate te ustură până la piele. Ieri am mărșăluit 20 de km pe acest frig și fără comandă, ne-a întors înapoi de unde am plecat. Mizeria este mare, ne dă o pâine la 3 zile, sunt complet trist și amărât, cu lacrimile în ochi, nu sunt sigur dacă o să-mi mai văd casa, vai de lume.

2 decembrie 1942 [Fig. 44]

Tot frig și ger puternic, stăm într-o casă gata de a pleca, aseară am primit trei pliuri, cât eram de amărât, cu lacrimi în ochi, m-au mângâiat un pic. Dar tot sunt supărat, căci jugul greu al iernii s-a coborât pe noi și prin aceste pustii trăim cele mai grele timpuri ale cursului vieții tinere ale mele. De scăpare nu mai e speranță nici un pic, o să murim toți. Doar câte un soldat mai reușește să scape din mâinile rușilor. Am fost înfrânți ca niciodată în istoria română, dar singura speranță este la Bunul Dumnezeu, care în aceste clipe grele de tot ne va ajuta să scăpăm și de aici. Cu ajutorul lui Dumnezeu să putem ajunge la dragele noastre case, unde ne așteaptă părinții înduioșați. Dar nimeni nu poate imagina, aceste clipe triste nimeni din Neamul meu nu le-a trecut. Tata și mama nu bine le-ar fi venit când ar fi auzit că sunt prizonier. Ca drept mulțumire de scăpare am promis ca jertfă 5 kg de lumânări care să fie și la cei 20 000 de morți și 27 000 de prizonieri români care zac în lagăre, Dumnezeu să-i ajute.

3 decembrie 1942 [Fig. 45]

Toată ziua am mărșăluit, am ajuns într-un sat de 10 case, am găsit o casă săracă, sunt săraci și amărâți ca și mine, dar eu sunt mulțumit că stau la căldură.

4 decembrie 1942 [Fig. 45]

M-am sculat cu un vis, că iar sunt prizonier, tot plângând m-am trezit. Au venit azi câțiva soldați care au fost încercuți, toate regimentele au fost încercuite timp de 10 zile. Pe timp de iarnă noaptea este lungă, atâtea mii de soldați și ofițeri care au stat pe câmpul de luptă flămânzi și degerați, de foame au mâncat carne de cal. Mulți au fost prinși și băgați în lagăre, iar cei răniți au fost acoperiți de zăpadă. Și eu era să fiu la fel, dar toată speranța este la Bunul Dumnezeu care m-a salvat.

5 decembrie 1942 [Fig. 45]

Sunt tare supărat, este frig și vânt tare, dar cu gândul sunt numai la viitor. Stăm tot în acest sat mic, dar suntem zbucluiați de înfrângerea trecută.

6 decembrie 1942 [Fig. 45-46]

Azi este ziua mea onomastică, este ziua când de Sfântul Nicolae, Duminica, când preotul afară în frig a făcut o mică slujbă, eu stau supărat, trist și amărât printre civili, care nu-și lasă credința lor, făcând mii de cruci, uitându-se la preotul nostru, care slujește în acest viscol. Acum mă gândesc la camarazii noștri care au rămas pe câmpul de bătălie, sunt circa 50 000 de frați români, vai de pielea lor și de a noastră. Din când în când mă uit la fotografii și mă cuprinde mare dor. În seara asta pe la ora 5 a venit ordin ca toată trupa să fie gata, că vin mașinile, din toate diviziile se face un regiment și să luptăm mai departe la Stalingrad. Sunt foarte amărât, mai mult de așa nu se poate, deci toată nădejdea este în Bunul Dumnezeu.

7 decembrie 1942 [Fig. 46]

N-am dormit cu gândul la cei dragi, pe noi ne trimit înapoi pe front, cu ochii în lacrimi mă uit pe drum și aștept. Trebuie să vină mașinile care să ne ducă, am scăpat

ca prin minune, acum ne întoarcem din nou pe front. Nu se știe soarta noastră dar este tristă.

8 decembrie 1942 [Fig. 46]

Ieri am tot așteptat, nu au mai venit mașinile, dar azi la ora 11 au sosit. Eu stau cu tot bagajul gata de a pleca, iarna este grea, viscolul este urât, [sunt] cu gândul la casa noastră părintească și la părinții mei dragi. Acum sunt într-o mizerie cum nu-și poate nimeni imagina, dar încerc să o suport. Sper că Bunul Dumnezeu nu ne va lăsa la pierire, acum aștept plecarea.

9 decembrie 1942 [Fig. 46]

M-am urcat în mașină și în două ore am ajuns în comuna Rudaco, o comună mare, dar mizerie foarte mare. Am intrat într-o casă de cizmar, dar este mare sărăcie, m-am culcat pe jos, dimineața am plecat la instrucție.

10 decembrie 1942 [Fig. 46-47]

Echipat am ieșit la instrucție, am nimerit un colonel foarte rău. Este o mizerie foarte mare din cât am întâlnit și am trecut.

11 decembrie 1942 [Fig. 47]

Cu un adânc oftat mă apuc a mai scrie un rând. Mizerie mare, păduchii curg pe mine, lacrimi multe vărs pe acest pământ străin. Toți sunt dezorientați și demoralizați, speriați, dar nu a sosit încă timpul să ne întoarcem acasă. Mă gândesc la cei 52 000 de prizonieri care au rămas într-o singură zi, și în total 92 000 de tineri ai Țării Românești. Toată noaptea ne-au bombardat rușii, deci nu am scăpat de clipele grele, de clipele morții.

12 decembrie 1942 [Fig. 47]

Am visat că eram prins de ruși și scos ca să fiu împușcat pe loc, eram trist că nu am mai putut să ajung la bunii mei părinți. M-am trezit bucuros că mai sunt încă în tânăra mea viață, dar nu știu încă până când. Dar din ce eram plin de viață, acum eram slab, anemic plin de păduchi și cu părul și barba ca un corturar. Dar inima mea este mulțumită, că sunt și așa, dar tot nu sunt liniștit, doar Bunul Dum-

nezeu ne mai poate salva din toate mizeriile de aici.

13 decembrie 1942 [Fig. 48]

Sfânta Duminică, zi frumoasă, parcă Dumnezeu vrea să-și întoarcă mila către noi cei păcătoși. Stau în pragul casei cu rusoaica care-mi povestește pe rusește de slujba care s-a făcut. Ei sunt niște oameni foarte buni, dar sunt săraci lipiți pământului. Doar Bunul Dumnezeu ne-a învrednicit de am ajuns până aici, prin toate primejdiile mari și grele prin care am trecut.

14 decembrie 1942 [Fig. 48]

Tot supărat și amărât, aștept ziua și ora plecării în Țara mea. Am rămas singur la regiment, domnul plutonier a plecat, iar eu sunt bolnav, dar trebuie să mențin serviciul, căci medic nu mai este, am multe în grijă. Dar mă rog la Dumnezeu să ajungem la casele noastre.

15 decembrie 1942 [Fig. 48]

Trist, supărat și amărât că am rămas singur la serviciu, trebuie să mențin infirmeria în ordine să nu se observe că nu este medic. Dar cu gândul tot la cei dragi și la casa părintească.

16 decembrie 1942 [Fig. 48]

De dimineață m-a sculat și m-a chemat cu situația bolnavilor, am 47 de bolnavi, [cărora] singur trebuie să le port rostul. Dar și de îngrijirea lor la spital e la fel, căci medic la Regiment nu mai este, iar eu am 3 pavilioane cu bolnavi.

17 decembrie 1942 [Fig. 49]

Sunt supărat, timpurile sunt grele, în loc să mergem în Țară, ne bagă iar pe front, cu Regimentul 11. Regimentul 89 mai are o companie, 100 de oameni luptători, așa că este foarte greu. Plânge inima în mine de jalea ce este și de păduchii mari care umblă pe mine.

18 decembrie 1942 [Fig. 49]

Supărat și amărât mă duc la Divizie pentru a primi medicamente, am primit și pentru păduchi niște prafuri foarte bune cu care m-am dat pe toată pielea. Acum m-am mutat cu infirmeria în altă casă,

ordinele superiorilor se bat zilnic. Soarta noastră nu se cunoaște dar este tristă. Dar eu îmi fac datoria cu conștiință la Bunul Dumnezeu, care ne va scăpa de toate relele.

19 decembrie 1942 [Fig. 49]

Iar m-am sculat, merg să dau raportul bolnavilor la Spitalul Infirmeriei, ca întotdeauna am ieșit bine. Am pus trei cazane de apă pentru deparazitare, am primit doi oameni să mă ajute. Am luat pachetele cu Rusla pentru păduchi. Este prima zi când fac baie, am fost cu trupa la Divizie, unde s-a instalat o baie. Sunt trei luni de când nu am mai făcut o baie și sunt foarte murdar. La trup acum sunt curat, dar sufletește sunt foarte supărat, mâine este Sfânta Duminică și trebuie să ne rugăm pentru toate necazurile petrecute.

20 decembrie 1942 [Fig. 50]

Regimentul este iar gata să plece, unde nu se știe, mizeria este mare din toate punctele de vedere.

21 decembrie 1942 [Fig. 50]

Azi am plecat pe un drum de neimaginat, am făcut 60 de km, doar pe gheață, cel mai greu marș al vieții mele. Nici 100 de metri nu mai puteam merge, doar cu ajutorul lui Dumnezeu am ajuns cu bine într-un sat mare. Aici este câmpul de luptă al nostru, dar este și Divizia a VI-a, am stat 2 ore și am plecat.

22 decembrie 1942 [Fig. 50]

Am mai mers 15 km și am ajuns într-un sat. Aici am dormit câte 20 de soldați într-o cameră mică, iar la ora 4 am plecat.

23 decembrie 1942 [Fig. 50]

Am făcut un marș lung de 50 de km. Tot marșuri lungi și grele, foarte rău de soarta noastră. Dar Dumnezeu este deasupra și va avea grijă de noi.

24 decembrie 1942 [Fig. 50]

Toată ziua am mărșăluit, frig mare, viscol, am făcut 42 de km. Acum stau într-o casă.

25 decembrie 1942 [Fig. 50-51]

Sunt în satul Sfarț, sat frumos, dar este foarte frig, zăpadă mare. Azi e ziua de Crăciun, am primit mâncare, dar am gân-

dul doar la Dumnezeu să-mi ajute. La mulți ani cu fericire, la ora 12 la o școală am luat cu toții masa, unul a cântat cu acordeonul. La ora 16 avem adunare pentru organizare, mai avem 150 de km și pe urmă cred că Dumnezeu ne ajută să ne vedem casele noastre.

26 decembrie 1942 [Fig. 51]

Un vânt, un viscol și un ger cum nu am mai pomenit, am mărșăluit 20 de km. Am intrat într-o casă de unde ne-a dat afară Regimentul 7, apoi am găsit altă casă, unde am dormit. La ora 2 am plecat din nou în marș.

27 decembrie 1942 [Fig. 51]

Un frig cum nu s-a mai pomenit, de 40 de grade minus, cu un viscol teribil, am făcut 52 de km. Așa eram de obosit de era să cad jos, mâinile erau amorțite, a fost una dintre cele mai triste și negre zile ale mele. Dar Dumnezeu nu m-a lăsat, că am reușit să ajung la destinație, dar doi soldați săracii au murit mergând pe drum.

28 decembrie 1942 [Fig. 51]

Iar am plecat la drum, tot la ora 2 noaptea, suntem mereu în marș, ne-am cam săturat.

29 decembrie 1942 [Fig. 51]

Am făcut și azi un marș de 30 de km, tot frig și viscol, sunt cam bolnav, mă dor picioarele, abia mai pot să merg. Am ajuns la Romni, un sat frumos, am instalat infirmeria, am un pat mare cum nu am avut în tot războiul.

30 decembrie 1942 [Fig. 51]

Acum începe vizita medicală, eu sunt singurul care fac vizita și clasez pentru concediu.

31 decembrie 1942 [Fig. 51]

Stau tot bine în această cameră, cu infirmeria eu singur contez ca medic de regiment, am multe de făcut. Dar îmi dau interesul ca să iasă totul bine.

1 ianuarie 1943 [Fig. 52]

Anul Nou, Sfântul Vasile. O zi frumoasă și cu veselie pentru toată lumea și cu toți ne urăm la mulți ani cu fericire și libertate. Sunt într-o casă mare, sunt într-o cameră cu

cancelaria infirmeriei, sunt șef, o duc bine, mie-mi zic Doctorul, dar așteptăm ziua plecării. În seara de Anul Nou într-o cameră am amenajat un patefon cu toate cântecele de război și marșuri rusești, am uitat de situația unde mă aflu. Ieri am fost la Ștcoakiu, un sat unde toată trupa a venit la injecție, am făcut singur în două ore cam 300 de oameni. Acum m-am sculat tot cu bucurie și sănătate, cu gândul la Bunul Dumnezeu.

2 ianuarie 1943 [Fig. 52]

Am călcat în al doilea an cu bucurie și noroc, timpurile sunt grele, speranță de casă nu-i. Eu sunt medicul regimentului, sunt la datorie mereu. Aseară am uitat de necazurile războiului, ne-a cântat cu patefonul rusesc și cu un acordeon și am jucat, după toate chinurile și suferințele îndurate. Ne gândim mereu la Bunul Dumnezeu care ne va scăpa.

3 ianuarie 1943 [Fig. 52]

Azi este Duminică, stau în infirmerie, concentrându-mi mintea asupra situației din prezent, ce vom face noi de acum înainte. Este foarte greu, dar îl rugăm pe Bunul Dumnezeu să ne învrednicească să ajungem timpul să mai vedem Țara noastră.

4 ianuarie 1943 [Fig. 53]

Tot vânt puternic cu viscol, toți amărăți și triști.

5 ianuarie 1943 [Fig. 53]

Mare viscol, cu zăpadă, cred că ne prăpădește Dumnezeu. Tot azi am trimis acasă un pachet cu toate ale mele gânduri triste. Dar Bunul Dumnezeu cred că ne va ajuta.

6 ianuarie 1943 [Fig. 53]

Astăzi a venit ordin de plecare, dar unde nu știu, suntem supărați, triști și amărăți, dar cu Dumnezeu înainte.

7 ianuarie 1943 [Fig. 53]

Tot mășăluim, este frig, am făcut 40 de km, am stat foarte rău, dar Dumnezeu ne va ajuta mai departe să ajungem la casele noastre.

8 ianuarie 1943 [Fig. 53]

Azi am mășăluit 30 de km, este frig, am ajuns în satul Nicolaivka, sat frumos, aici

stăm bine. Azi este Crăciunul la ruși, sunt 10 fete care dansează rusește frumos. Azi vărul Vasile pleacă acasă, dar eu nu știu dacă plec. Acum este ora 7 și cântă patefonul, fetele rusoaice dansează un dans frumos, am uitat pentru moment de toate supărările. Cel cu acordeonul cântă de se prăpădește. Dar eu mă gândesc la ziua de mâine, la marș și la câte o să se mai întâmple cu noi.

9 ianuarie 1943 [Fig. 53-54]

Am făcut 30 de km, este frig, am ajuns la Nova Ecaterinovka, sat mare și frumos, unde stau bine. Dar timpurile sunt foarte grele, nu știu ce o să mai fie, nu cred că o să mai ajungem acasă, dar toată speranța este la Bunul Dumnezeu.

10 ianuarie 1943 [Fig. 54]

Sfânta Duminică, am ajuns într-o regiune unde sunt biserici, lumea merge la biserică, dar săracii de noi suntem cu gândul la Bunul Dumnezeu ca să putem trece peste toate greutățile ce ne pun sorții noștri. Până acum ne-a ajutat, din 2 700 de ostași, cât a avut regimentul nostru, au rămas doar 200 și sunt și eu sănătos, altă dorință nu am, numai asta. Acum gândul meu este concentrat numai la casa părintească, de care m-am despărțit.

11 ianuarie 1943 [Fig. 54]

Azi am făcut 25 de km, temperatura este minus 30 de grade, am ajuns în satul Stiyla, sat frumos, dar sărac.

12 ianuarie 1943 [Fig. 54]

Un frig de 35 de grade, un vânt puternic, cu viscol mare, cred că ne prăpădește Bunul Dumnezeu, am făcut 40 km. Am ajuns în satul Volnovca.

13 ianuarie 1943 [Fig. 54]

M-am trezit foarte bolnav, am 40 grade, este un mare vânt și frig. Și pe jos și în căruță am făcut 40 km, cu temperatură de 40 grade.

14 ianuarie 1943 [Fig. 54]

La fel de bolnav, sunt aproape mort, dar Bunul Dumnezeu nu mă lasă și azi am făcut 30 de km, frig, sunt minus 30 de grade, iar

eu am tot temperatură 40 de grade. Merg tot cu Dumnezeu înainte.

15 ianuarie 1943 [Fig. 54-55]

Am stat într-o casă în Karlovca, bolnav grav, m-au ascultat 4 doctori, spun că am congestie pulmonară, am stat toată ziua la căldură, acum m-a pus într-o mașină, am rămas în pană. Niște ofițeri m-au ajutat și m-a luat altă mașină din câmp. Am ajuns la spitalul instalat într-o școală.

16 ianuarie 1943 [Fig. 55]

Afară sunt 35 de grade minus, eu am părăsit Regimentul, sunt la Spitalul 22.

17 ianuarie 1943 [Fig. 55]

Sfânta Duminică, mă aflu la spitalul 22, cu multe lacrimi curgând, sunt tot pe aceste meleaguri străine. Acum zac pe niște paie afară. De 6 zile nu a stat vântul puternic, nu-i de scăpare. Eu stau cu fața în sus, cu gândul la viitor, dar timpul e greu, [sunt] trist, mai rău ca al nimănu. De aicea nu știu ce se va petrece. Nu știu dacă voi pleca în Țară sau la centrul de instrucție, dar cu gândul doar la Dumnezeu.

18 ianuarie 1943 [Fig. 55]

Puternic vânt mare, în cameră este frig, suntem flămânzi, dar mai departe văd că nu se pleacă.

19 ianuarie 1943 [Fig. 55-56]

Sfânta Zi de Bobotează, afară ninge și este frig, iar noi stăm în spital, mai mulți bolnavi, toți cu speranța că Dumnezeu o să ne învrednicească să ajungem cu bine la casele noastre. În Sfânta Zi de Bobotează stau și zac între aceste ziduri, mă dor toate oasele, atât de durere și de zăcut, cât și de dorul de casă. Ochii îmi lacrimă tot timpul când mă gândesc la jugul de care am scăpat și câte am suferit, dar și la cei care au rămas robi la ruși. Așa am fost și eu, dar Tatăl Ceresc, care m-a scăpat și la care mă gândesc, cred că mă va scăpa și de aici mai departe. Acum stau pe acest pat și mă uit cum ies păduchii și cum merg și pe ceasul care stă agățat de ranița germană. Mâncare este puțină, o dată în 24 ore, aș vrea să mor oricând și

în orice clipă, dar de-aș mai vedea o dată Țara mea și casa mea.

20 ianuarie 1943 [Fig. 56]

Trist și amărât, văzând că nu mai este rost de a-mi vedea casa mea, azi este ziua de Sfântul Ion, tuturor celor pe care îi cheamă Ion le doresc sănătate și la mai mulți ani cu fericire, dar fiecare la casele lor, nu tremurând și zăcând ca mine. Acum este ora 12.

21 ianuarie 1943 [Fig. 56]

Tot supărat, amărât și bolnav, păduchii ca furnicile sunt pe mine, locul în care stăm miroase foarte urât, este o mizerie mare. Mai bucuros muream, să nu mai văd atâta mizerie câtă este aici, dar trebuie să suferim toată mizeriile ce ne sunt date.

22 ianuarie 1943 [Fig. 56]

Mă simt mai bine, dar nu știu care este soarta mea, este o mizerie mare. Păduchii fug pe noi chiar și pe față, mâncare este puțină și proastă. M-am săturat de a trăi în mizeria mare de acum, dar Bunul Dumnezeu cred că mă va lăsa ca să-mi văd iar casa mea dragă.

23 ianuarie 1943 [Fig. 56-57]

Azi sunt evacuat la Stalino, cred că Bunul Dumnezeu vrea ca să mergem în Țară. Stau calm și aștept mașinile care să mă ducă distanță de 85 de km, cu Dumnezeu înainte. Este ora 16 și mașinile nu au venit, cred că nu mai vin, până mâine mai stau o noapte de chin și în păduchi.

24 ianuarie 1943 [Fig. 57]

Sunt tot în acest spital, cu mare nerăbdare așteptăm ora plecării, dar nu avem benzină și numai dimineață o să vină. Azi este Sfânta Duminică și totodată 24 ianuarie, eu stau lungit pe paie, în păduchi, mizeria este prea mare, dar Bunul Dumnezeu nu ne lasă.

25 anuarie 1943 [Fig. 57]

La ora 15 au venit mașinile și ne-au luat, am ajuns la ora 21 în orașul Stalino, oraș mare. Am ajuns să strigăm la ușile clădirilor cu 10 etaje și nu ne dădeau voie să intrăm, aveam 130 de bolnavi. Ne-au primit într-

un coridor de 100 de metri, fără geamuri, fără sobe, un frig de 40 de grade minus.

26 ianuarie 1943 [Fig. 57]

Tot în frig mare și în ger stau și tremur și în fiecare clipă aș vrea să mor.

27 ianuarie 1943 [Fig. 57]

Tot în ger stau în acest coridor, la ora 23 am plecat la baie. O baie cum nu am mai făcut niciodată, cu deparazitare, se anunță că dimineată o să plecăm. Cu Dumnezeu înainte. M-am trezit, un frig mare și un ger, la ora 10 m-a pus într-o mașină cu ajutorul lui Dumnezeu m-a dus la gara Stalino. Suntem 800 de bolnavi, ne-a suit în vagoane de boi, stăm pe paie. Pentru această oră a îmbarcării pe care Bunul Dumnezeu ne-a ajutat de am mai apucato. Este foarte frig în vagoanele de boi dar să mulțumim lui Dumnezeu că este și așa.

28 ianuarie 1943 [Fig. 57-58]

M-am sculat, mergând trenul, este foarte frig dar sunt mulțumit că este și așa. Mâncarea este bună, dar puțină, suntem în vagon 40 de bolnavi, vin surorile spitalului și ne încurajează. Noi ne rugăm la Dumnezeu să ne ajute să ajungem acasă.

29 ianuarie 1943 [Fig. 58]

Toată noaptea am mers, la ziuă la ora 8 am trecut uriașul pod peste Nipru, are două etaje. Este un lucru foarte mare că am scăpat cu viață de pericolul rus.

30 ianuarie 1943 [Fig. 58]

Toată noaptea am mers, mai avem 60 de km până la Bug, am ajuns la gara Golta, stăm în paie și frig.

31 ianuarie 1943 [Fig. 58]

Toată noaptea am mers am trecut de gara Golta, am intrat pe pământ românesc, în Transnistria, se și vede, traiul este mai ușor.

1 februarie 1943 [Fig. 58-59]

Toată noaptea am mers, ceaiul îl luăm în gara Birezula, aici am mai lăsat bolnavi

la spital. Zăpada este mare, am mers și mergem mereu, răbdarea parcă ne face impresia că nu mergem destul. Dar Bunul Dumnezeu ne ajută să mergem acasă.

2 februarie 1943 [Fig. 59]

Aseară la ora 23 am debarcat la Razdelnaia, la spitalul de campanie, și am declarat că nu mai sunt bolnavi și ne-am culcat la Crucea Roșie a gării. Acum m-am trezit, eu sunt șeful a 60 de bolnavi, cu care Bunul Dumnezeu ne ajută să facem formele de ieșire, și cred că diseară o să plecăm cu Dumnezeu mai departe.

3 februarie 1943 [Fig. 59]

Am plecat la ora 3 din gara Razdelnaia, am trecut cu ajutorul lui Dumnezeu pe pământ românesc, după atâta chin și amar. Acum sunt la Tighina, cu toți oamenii ne-a dat jos, ne-a dus în cetate pentru deparazitare. Dar și aici este o mizerie cum nu se poate, dar de nerăbdare nu putem să mai așteptăm.

4 februarie 1943 [Fig. 59]

Cu hrană rece din Tighina am scăpat la ora 21, am luat trenul, o aglomerație cum nu s-a mai pomenit, mulți au rămas și jos. Eu am stat înghesuit, dar am ajuns cu bine la Iași. La ora 8 am tren din Iași.

5 februarie 1943 [Fig. 59-60]

Am venit foarte bine până la Brașov, unde Bunul Dumnezeu ne-a ajutat de am ajuns acasă, după toate chinurile și necazurile am ajuns la părinții mei.

3 iunie 1943 [Fig. 60]

Ziua Eroilor, când preotul face Slujba Martirilor, cei 500 000 care s-au jertfit pe câmpul de luptă pentru apărarea Sfintei Cruci a lui Hristos.

[...]

Coperta 4: Adresa Carnet: Nicolae N. Olaru Com. Sita Buzăului Jud. Brașov Strada Ciurnic Nr. 444 **[Fig. 10/2]**

Bibliografie / Bibliography

Churchill W. 2015. *The Second World War: The Gathering Storm*, Vol. I. London: Orion Publishing.

Constantiniu F. 2002. *O istorie sinceră a poporului român*. București: Editura Univers Enciclopedic.

Duțu Al. (coord.) 2000. *Golgota Estului. Iulie 1942-august 1944*. București. Editura Fundației Culturale Române.

Duțu Al. 2008. Capitolul IV. Armata Română în Al Doilea Război Mondial. In: D.C. Giurescu, Fl. Șperlea (coord.), *Istoria Românilor*, Vol. IX. *România în anii 1940-1947*, Academia Română, Secția de Științe Istorice și Arheologie. București: Editura Enciclopedică: 219-377.

Duțu Al. 2019. *Războiul (1941-1945). O altă abordare*. București. Editura Univers Enciclopedic.

Duțu Al. 2022. *Al Doilea Război Mondial. O altfel de cronologie. 1 septembrie 1939-2 septembrie 1945*. București: Editura Enciclopedică.

Duțu Al., Dobre Fl., Loghin L. 1999. *Armata Română în Al Doilea Război Mondial. Dicționar enciclopedic*. București: Editura Enciclopedică.

Duțu Al., Olteanu C. 2011. *Războiul de 2194 zile. 1 septembrie 1939-2 septembrie 1945*. București. Editura Tritonic.

Duțu Al., Retegan M. 1999. *Război și societate. România 1941-1945. De la Prut în Crimeea (22 iunie-8 noiembrie 1941)*. București: Editura RAO;

Giurescu D.C. (coord.) 2003. *Istoria României în date*. București: Editura Enciclopedică.

Giurescu D.C. 1999. *România în Al Doilea Război Mondial (1939-1945)*. București: Editura ALL.

Giurescu D.C., Șperlea Fl. (coord.) 2008. *Istoria Românilor*, Vol. IX. *România în anii 1940-1947*, Academia Română, Secția de Științe Istorice și Arheologie. București: Editura Enciclopedică.

Ocoleanu I.M., Bojor M.-D. 2021. Fostul cimitir al Eroilor din 1942 de la Cotul Donului, din cătunul Gromki. *Memoria. Revista gândirii arestate* 117 (4): 90-108.

Olaru N. 1942-1943. *Jurnal de pe Frontul de Răsărit 9.VIII.1942 - 5.II.1943*, ms.

Ozunu M.V., Otu P. 1999. *Înfrânți și uitați. Românii în bătălia de la Stalingrad*. București: Editura „Ion Cristoiu”.

Pop C. 2017. Serviciul sanitar al Armatei Române în perioada 1914-1945. *Caiete de Antropologie Istorică*. Număr special: România în Marele Război. Perspective istorice și antropologice XV, 30 (1): 54-84.

Șuța I. 1991. *România la cumpăna istoriei August '44*. București: Editura Științifică.

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_rural_localities_in_Volgograd_Oblast#Kletsky_District.

https://en.wikipedia.org/wiki/Zakharov,_Kletsky_District,_Volgograd_Oblast.

<https://mapcarta.com/13276618/Driving>.

<https://www.google.com/maps/dir/%C3%8Entorsura+Buz%C4%83ului,+525300/Zakharov,+Volgograd+Oblast,+Rusia/>.

<https://www.revistamemoria.ro/fostul-cimitir-al-eroilor-din-1942-de-la-cotul-donului-din-catunul-gromki/>.



Fig. 1 Soldatul Nicolae Olaru împreună cu recruții Regimentului 89 Infanterie, Brașov, 10 mai 1939 (foto față și verso).

Fig. 1 Private Nicolae Olaru with recruits of the 89th Infantry Regiment, Brașov, 10 May 1939 (photo front and back).



Fig. 2 Soldatul Nicolae Olaru împreună cu doi camarazi, soldatul Neculai Mincu și caporalul Niță, Brașov (?), Studio Foto „Mimoza”, 8 iunie 1939 (foto față și verso).

Fig. 2 Private Nicolae Olaru with two comrades, Private Neculai Mincu and Medical Corporal Niță, Brașov (?), 8 June 1939 (photo front and back).



Fig. 3 Caporalul sanitar Nicolae Olaru la Infirmeria Regimentului 89 Infanterie, 12 decembrie 1940 (față și verso).

Fig. 3 Lance Corporal Nicolae Olaru at the Infirmary of the 89th Infantry Regiment, 12 December 1940 (front and back).



Fig. 4 Caporalul sanitar Nicolae Olaru la Infirmeria Regimentului 89 Infanterie, 15 martie 1942 (cu detaliu) (foto față și verso).

Fig. 4 Lance Corporal Nicolae Olaru at the Infirmary of the 89th Infantry Regiment, 15 March 1942 (with detail) (photo front and back).

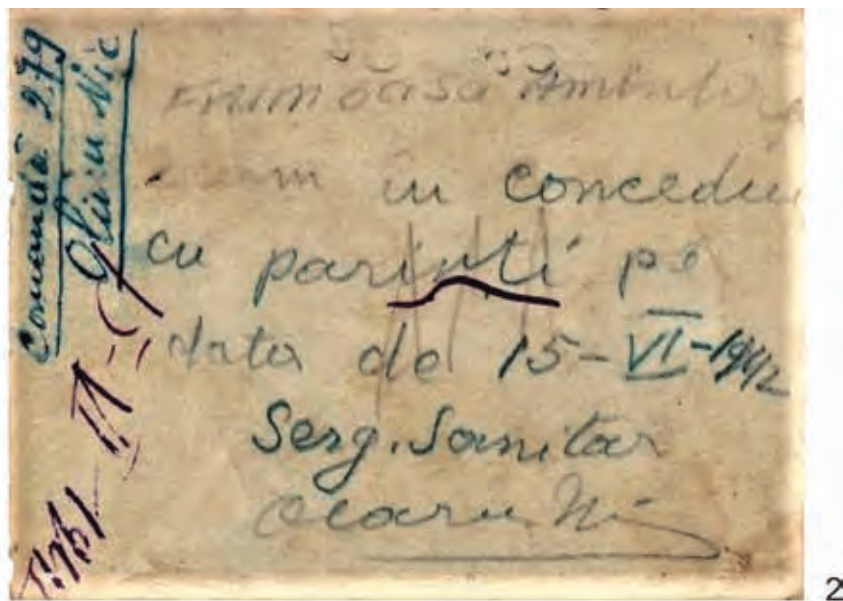


Fig. 5 Sergentul sanitar Nicolae Olaru în concediu, acasă cu părinții la Sita Buzăului, 15 iunie 1942 (foto față și verso).

Fig. 5 Medical Sergeant Nicolae Olaru on leave, at home with her parents in Sita Buzăului, 15 June 1942 (photo front and back).



Fig. 6 Sergentul sanitar Nicolae Olaru după întoarcerea acasă, Sita Buzăului, 1944 (cu detaliu) (foto față, verso alb nereprodus).

Fig. 6 Medical Sergeant Nicolae Olaru after returning home, Sita Buzăului, 1944 (with detail).



Fig. 7 Medalia „Bărbăție și Credință” primită de sergentul sanitar Nicolae Olaru (avers și revers).

Fig. 7 The 'Bărbăție și Credință' medal received by medical sergeant Nicolae Olaru (obverse and reverse).



Fig. 8 Medalia „Serviciu Credincios” primită de sergentul sanitar Nicolae Olaru (avers și revers).

Fig. 8 'Faithful Service' medal awarded to Medical Sergeant Nicolae Olaru (obverse and reverse).

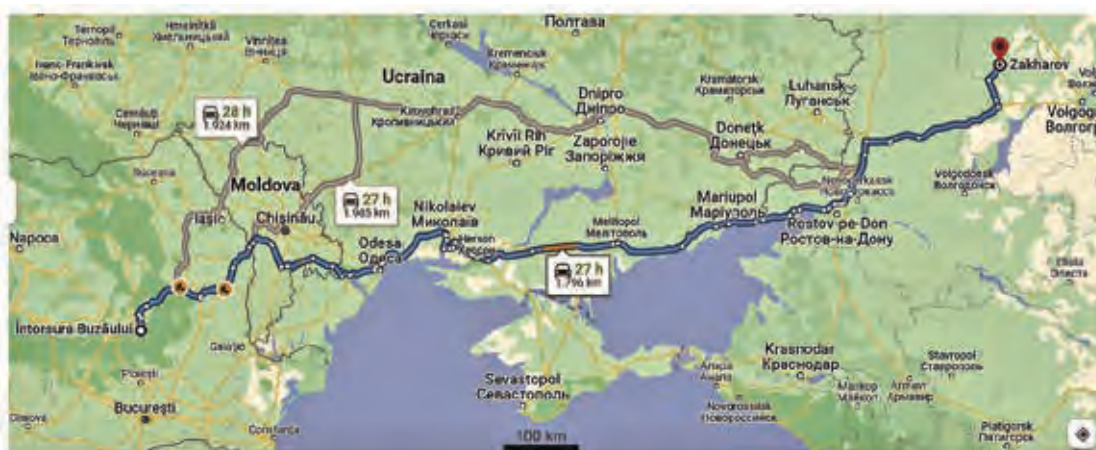


Fig. 9 Traseul relativ urmat de sergentul sanitar Nicolae Olaru spre și pe Frontul de Est, de la Sita Buzăului la Zaharov și retur (9 august 1942 – 5 februarie 1943) (prelucrare după <https://www.google.com/maps/dir/%C3%8Entorsura+Buz%C4%83ului,+525300/Zaharov,+Volgograd+Oblast,+Rusia/>).

Fig. 9 Relative route followed by medical sergeant Nicolae Olaru to and on the Eastern Front, from Sita Buzăului to Zaharov and back (9 August 1942 – 5 February 1943) (adapted after <https://www.google.com/maps/dir/%C3%8Entorsura+Buz%C4%83ului,+525300/Zaharov,+Volgograd+Oblast,+Rusia/>).



Fig. 10 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – coperta 1 și coperta 4.

Fig. 10 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – cover 1 and cover 4.

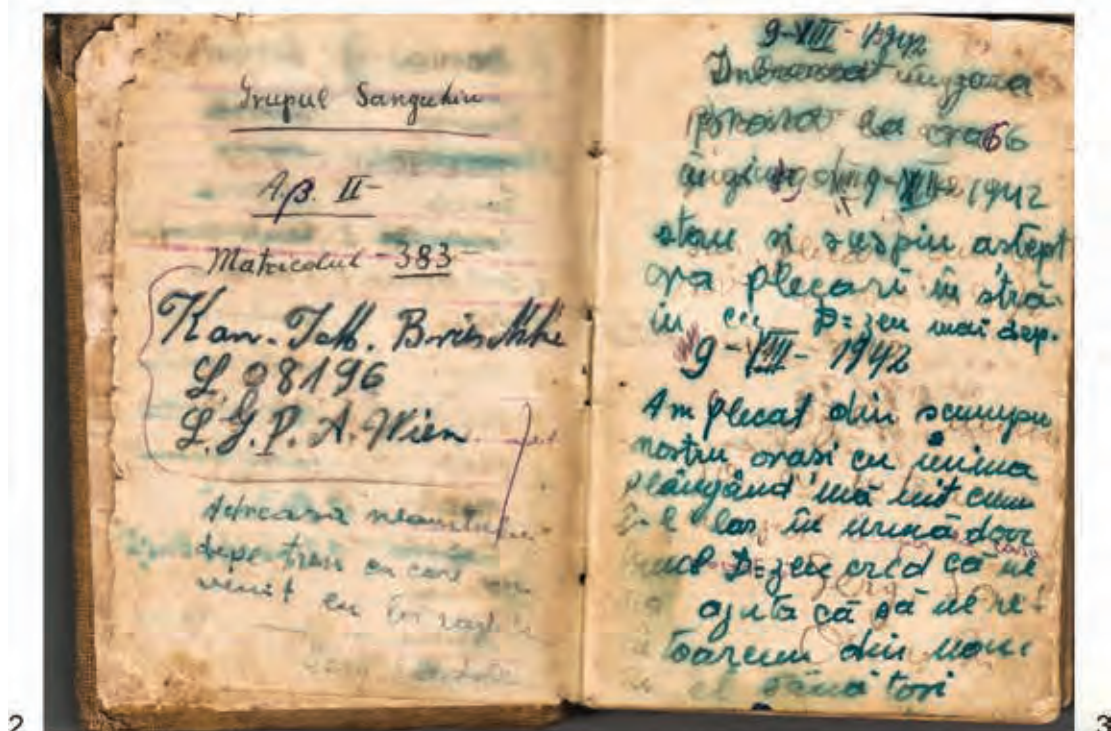


Fig. 11 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 0 (coperta interioară / coperta 2), 1-3.
Fig. 11 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 0 (inside cover / cover 2), 1-3.

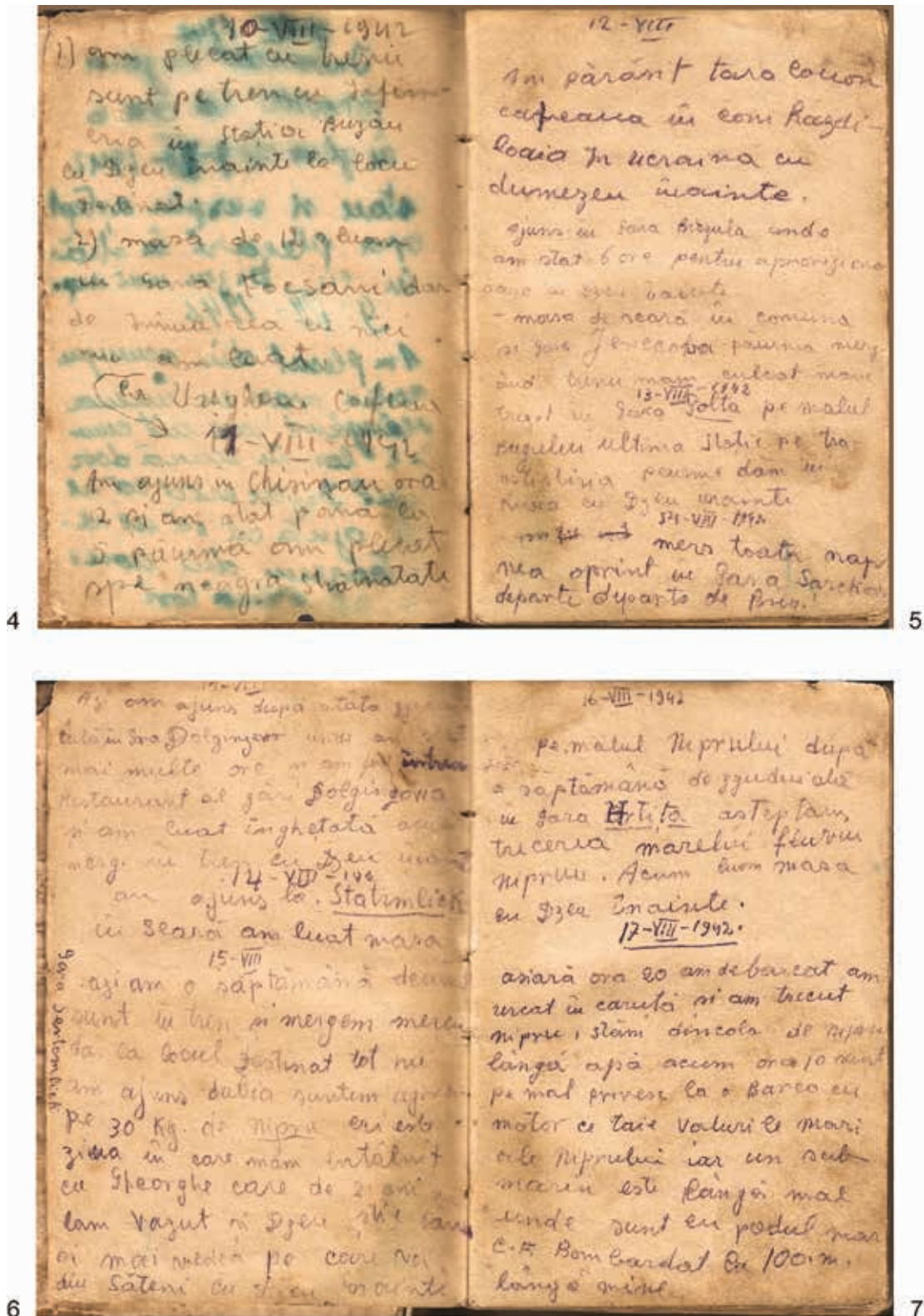


Fig. 12 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 4-7.

Fig. 12 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 4-7.

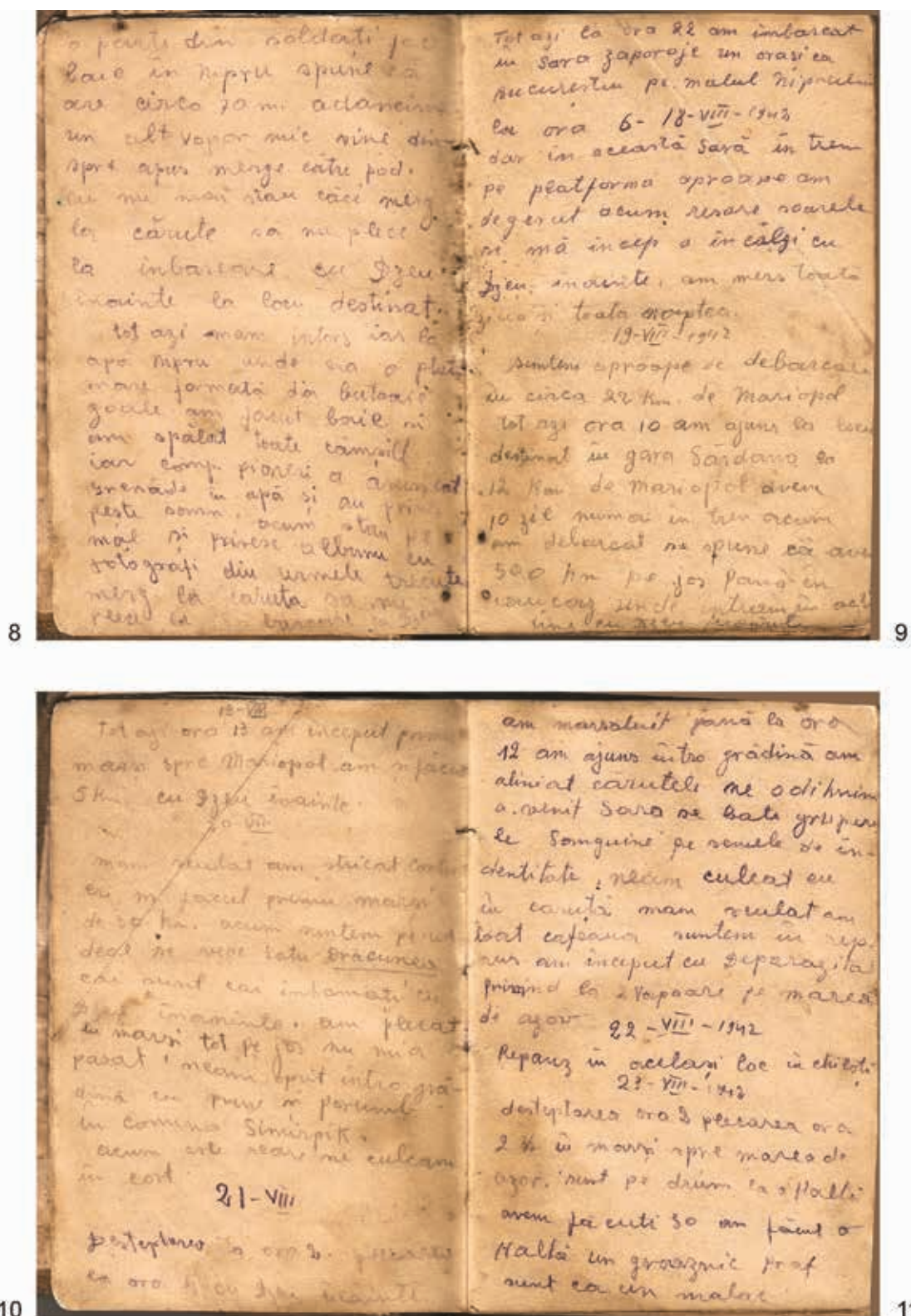
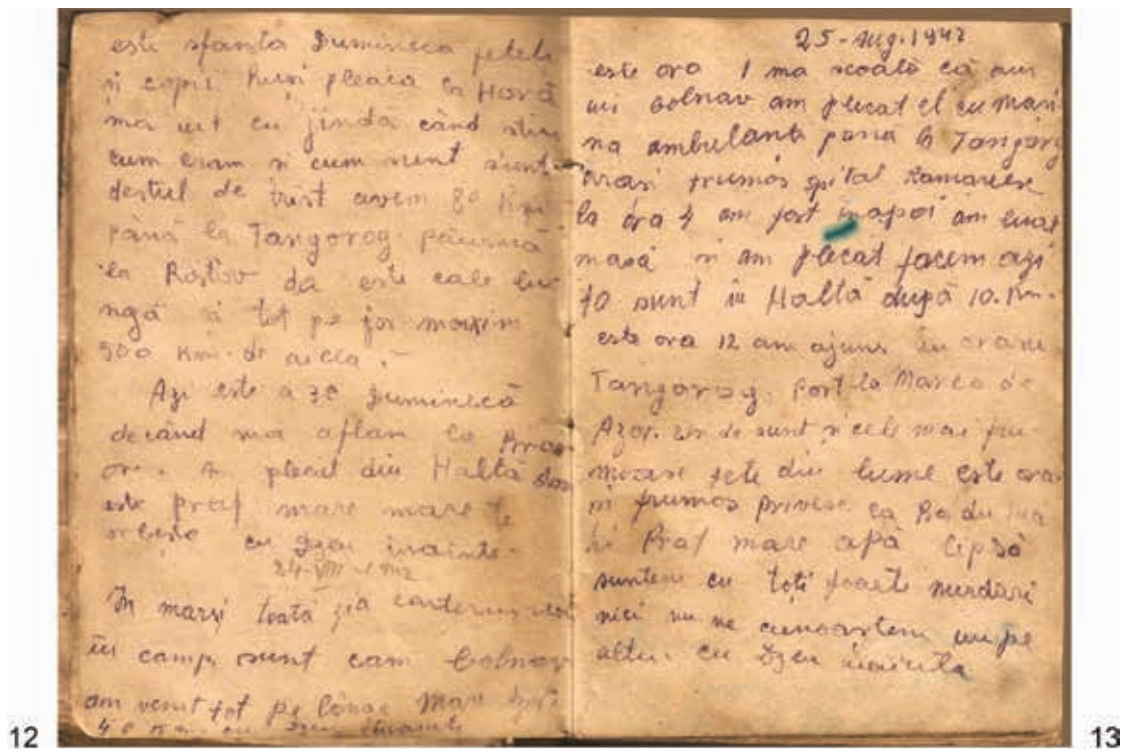
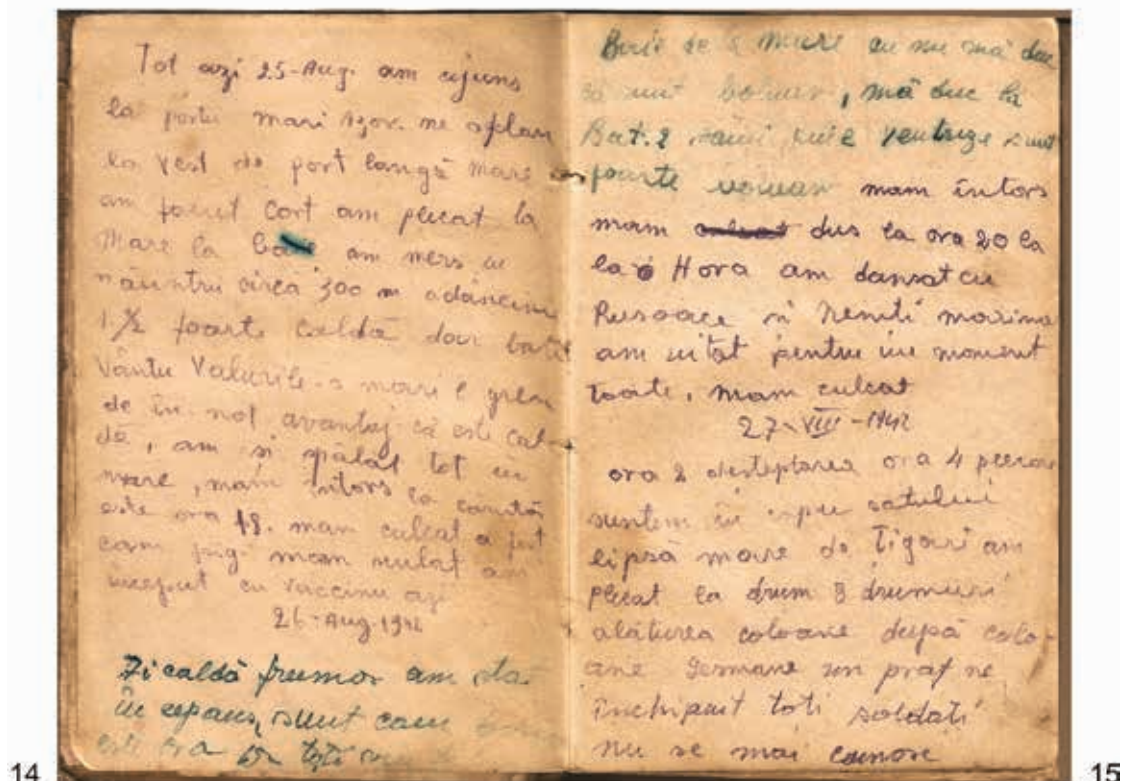


Fig. 13 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 8-11.
Fig. 13 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 8-11.



12

13



14

15

Fig. 14 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 12-15.
Fig. 14 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 12-15.

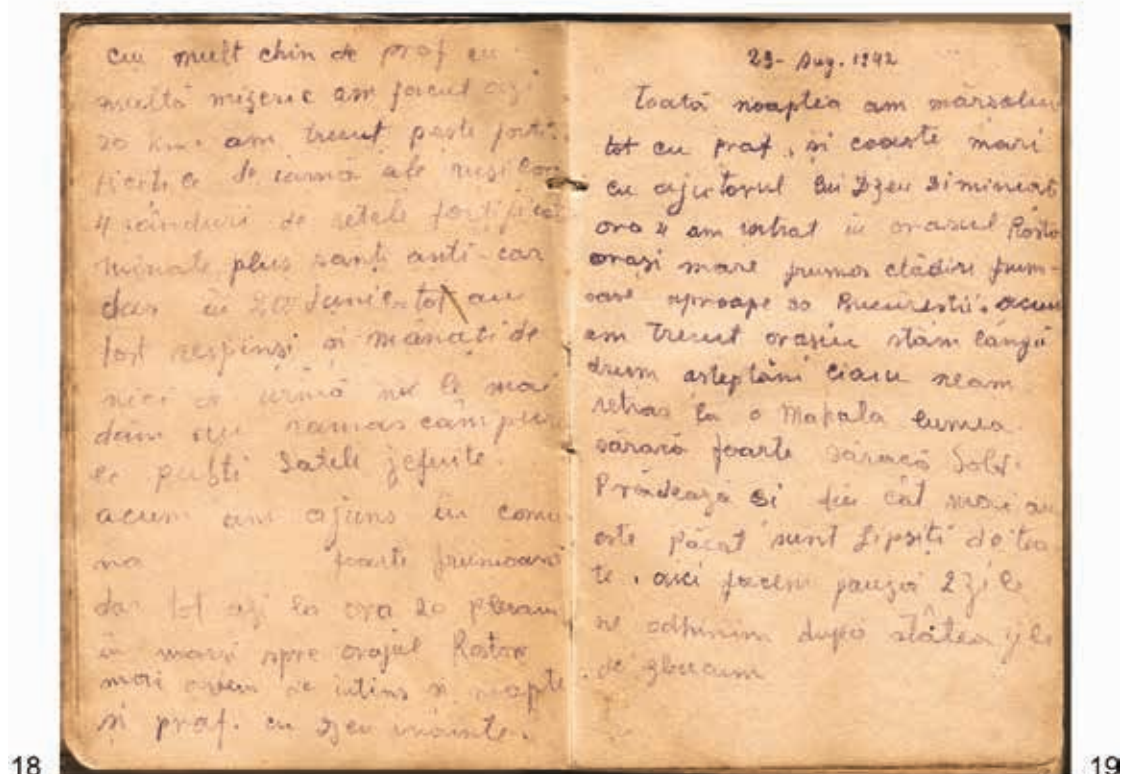
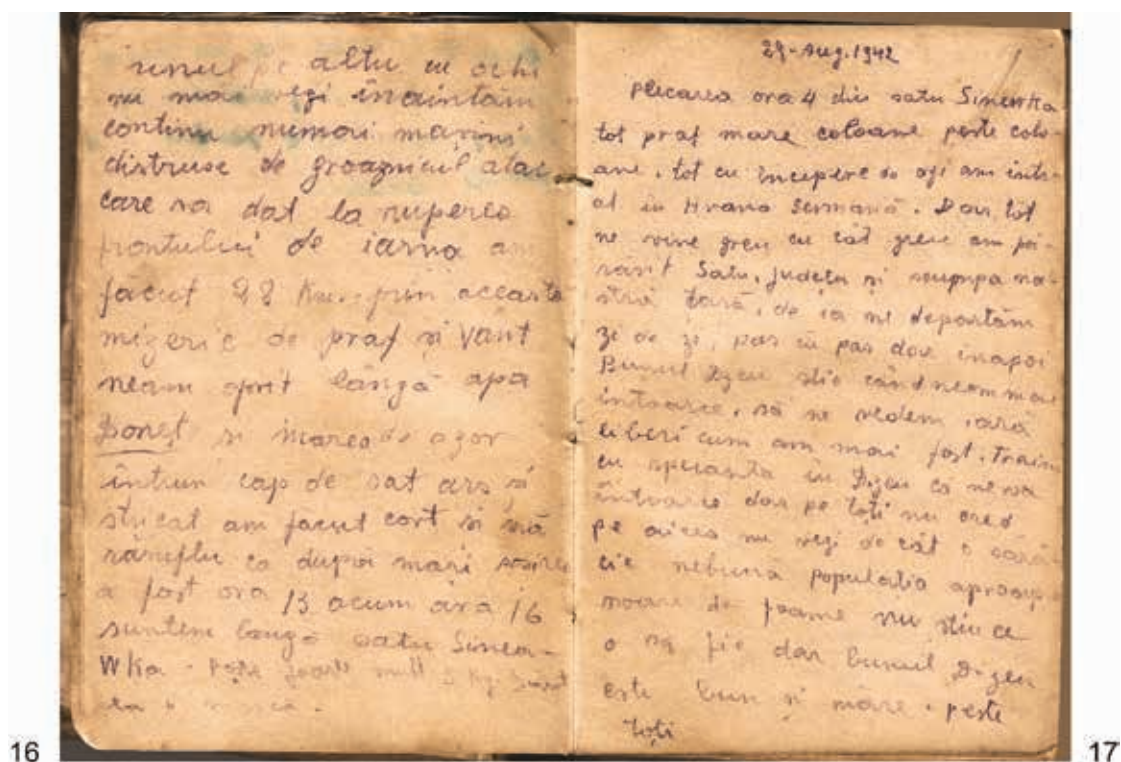


Fig. 15 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 16-19.
 Fig. 15 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 16-19.

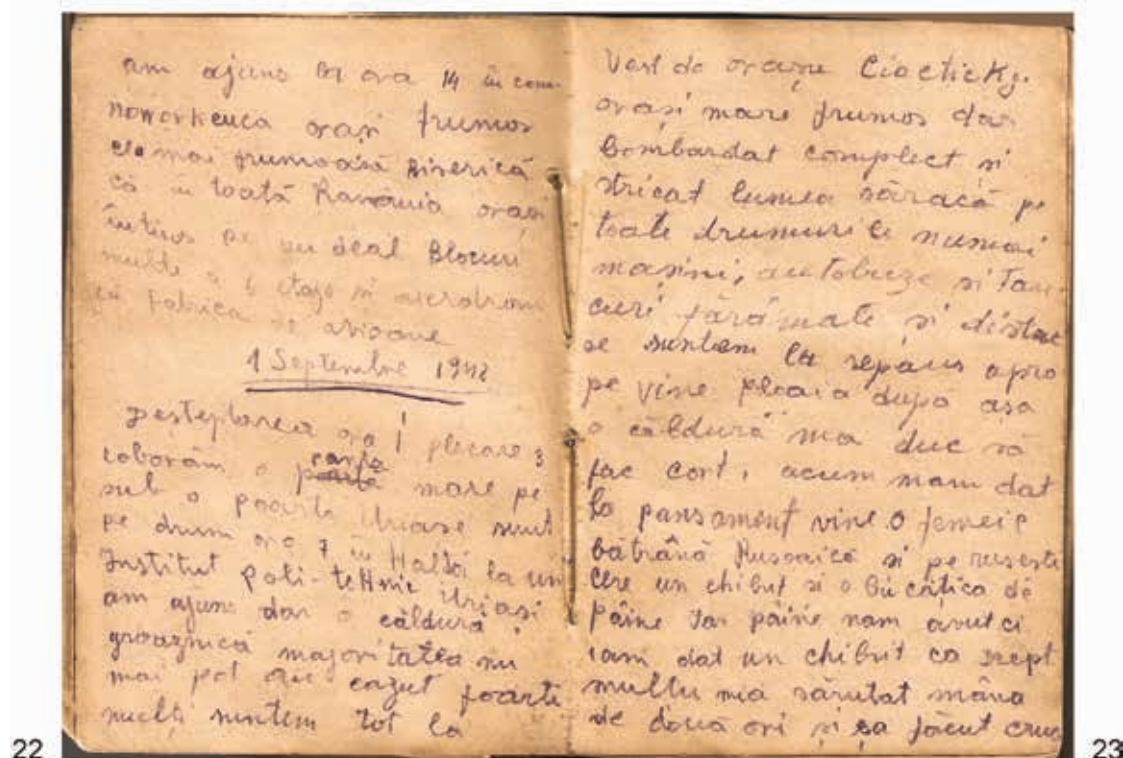
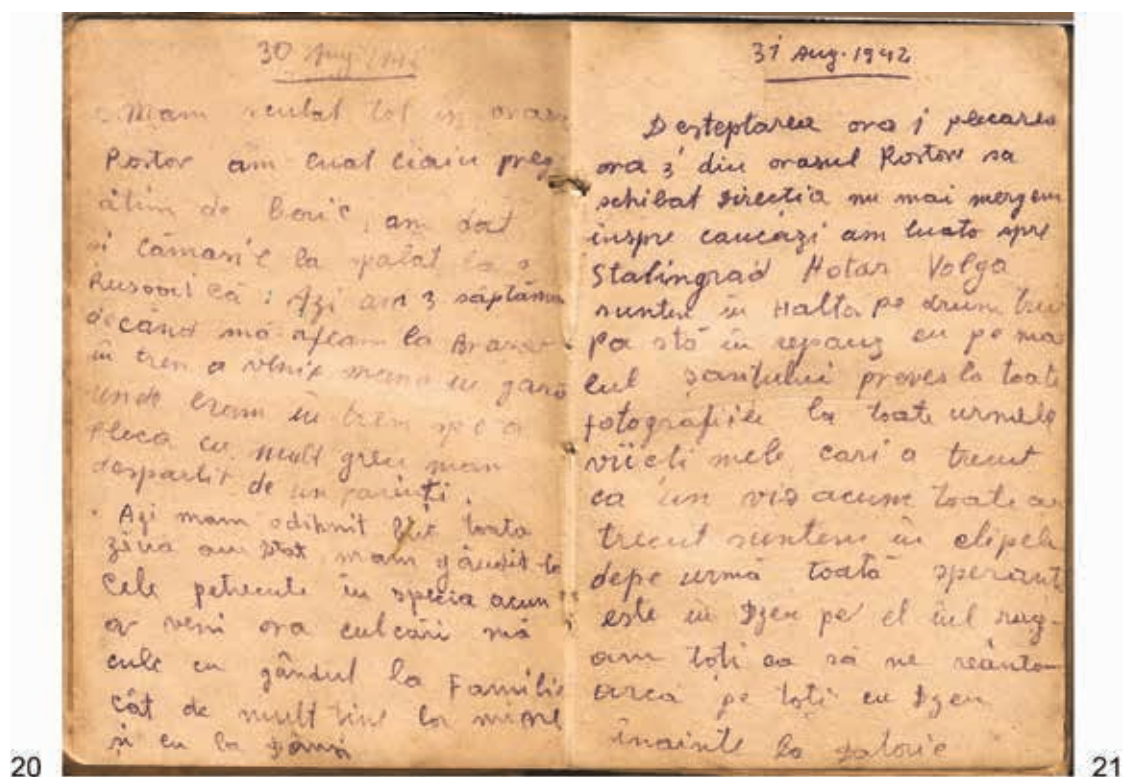


Fig. 16 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 20-23.
 Fig. 16 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 20-23.

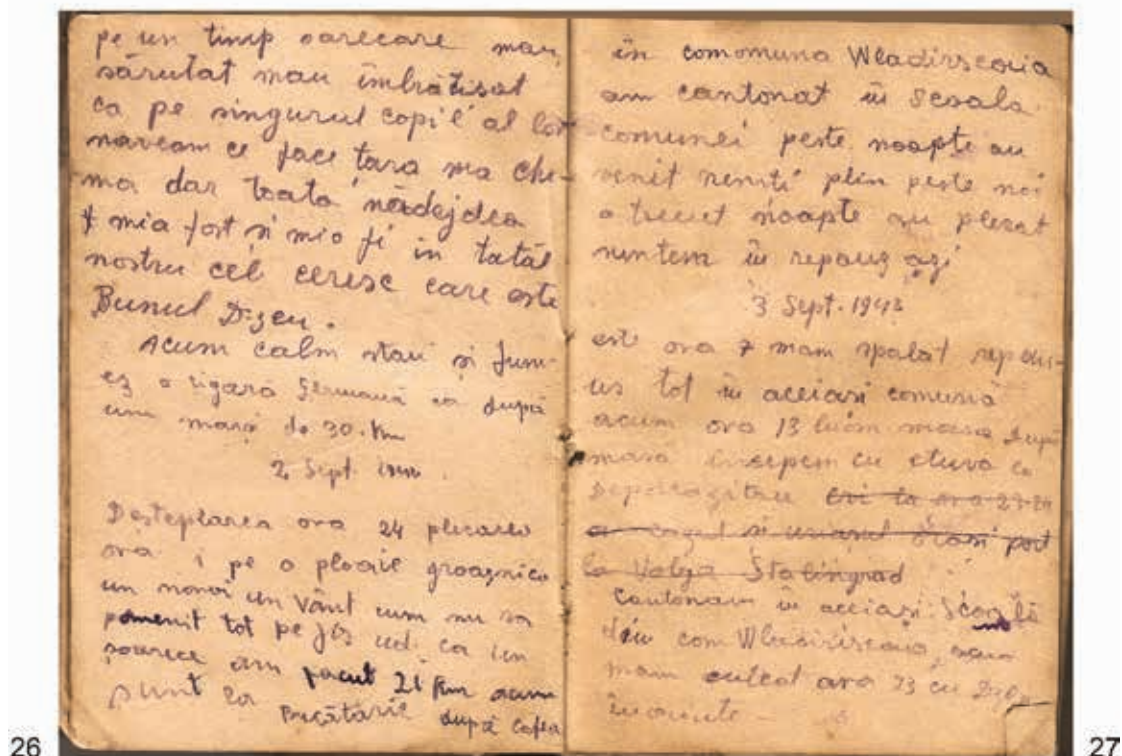
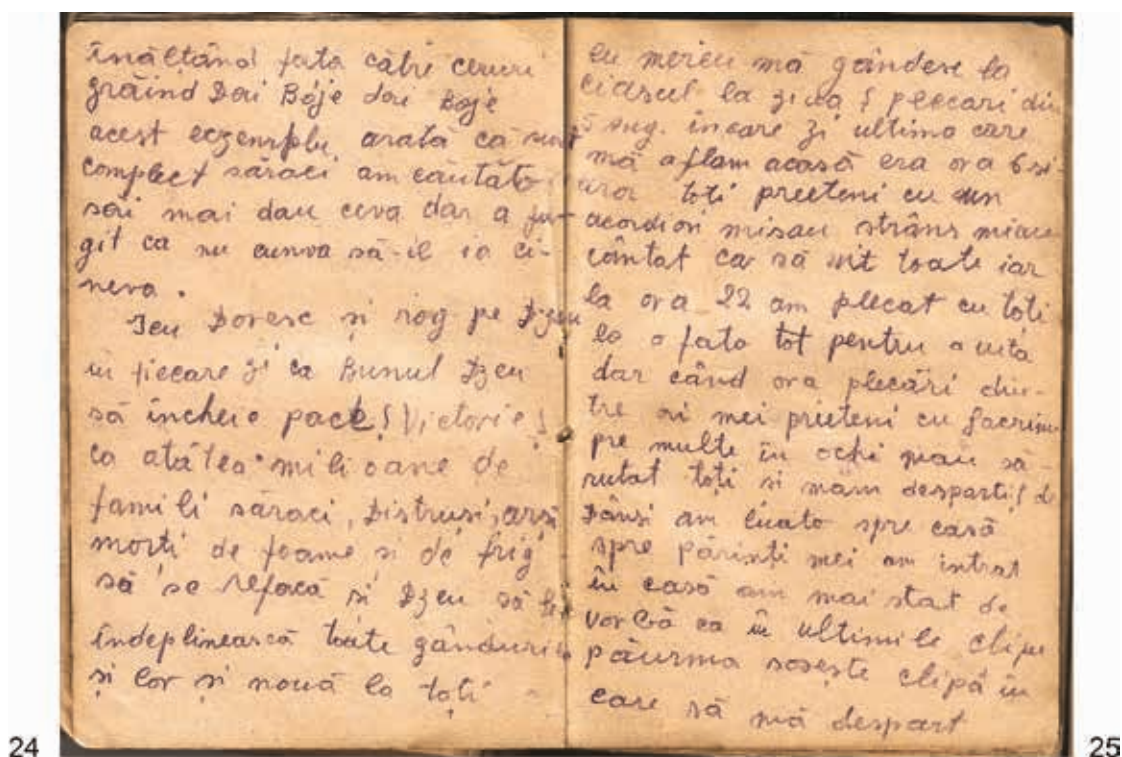


Fig. 17 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 24-27.
Fig. 17 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 24-27.

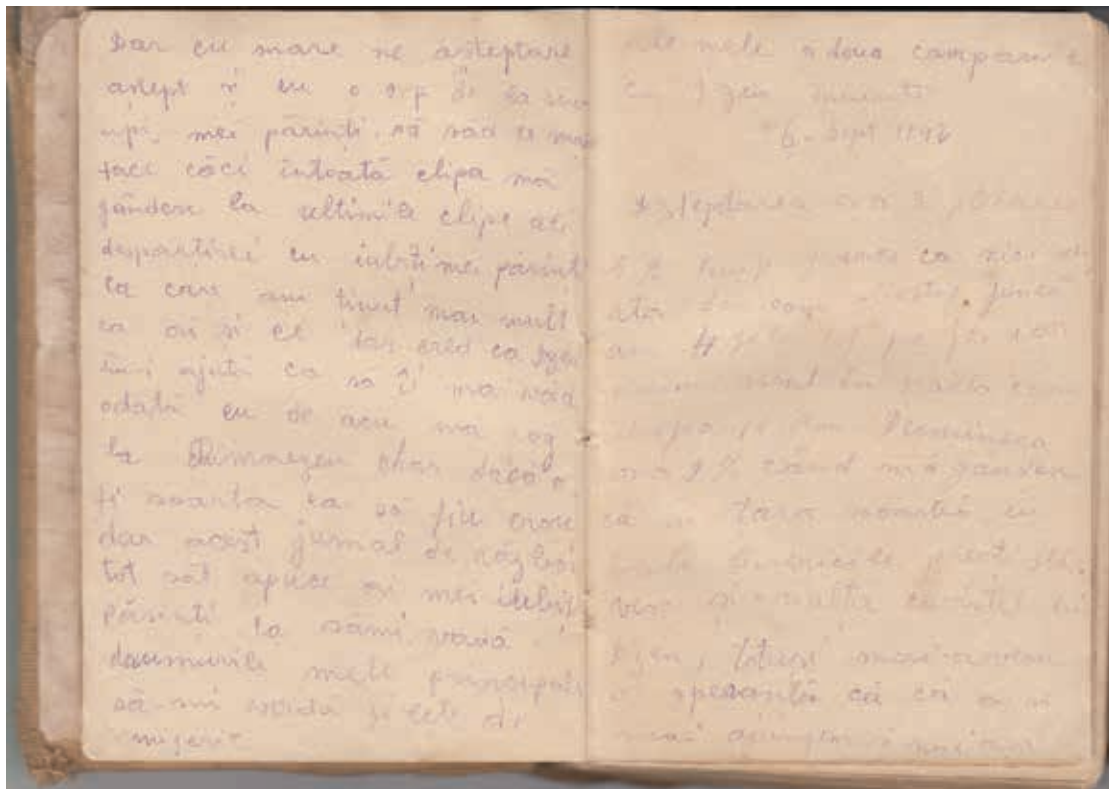


Fig. 17a Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 27-a-b.
Fig. 17a The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 27a-b.

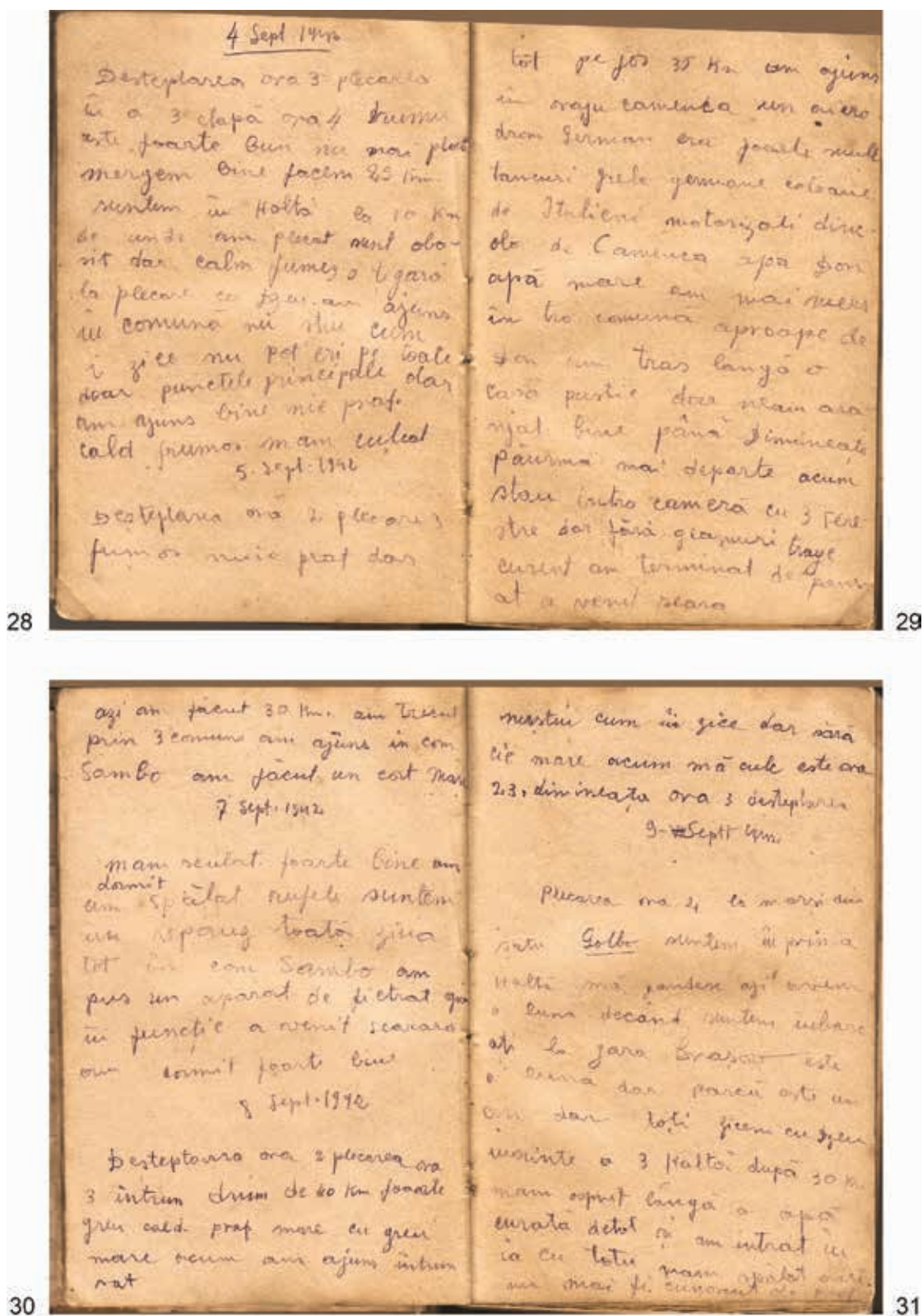


Fig. 18 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 28-31.
 Fig. 18 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 28-31.

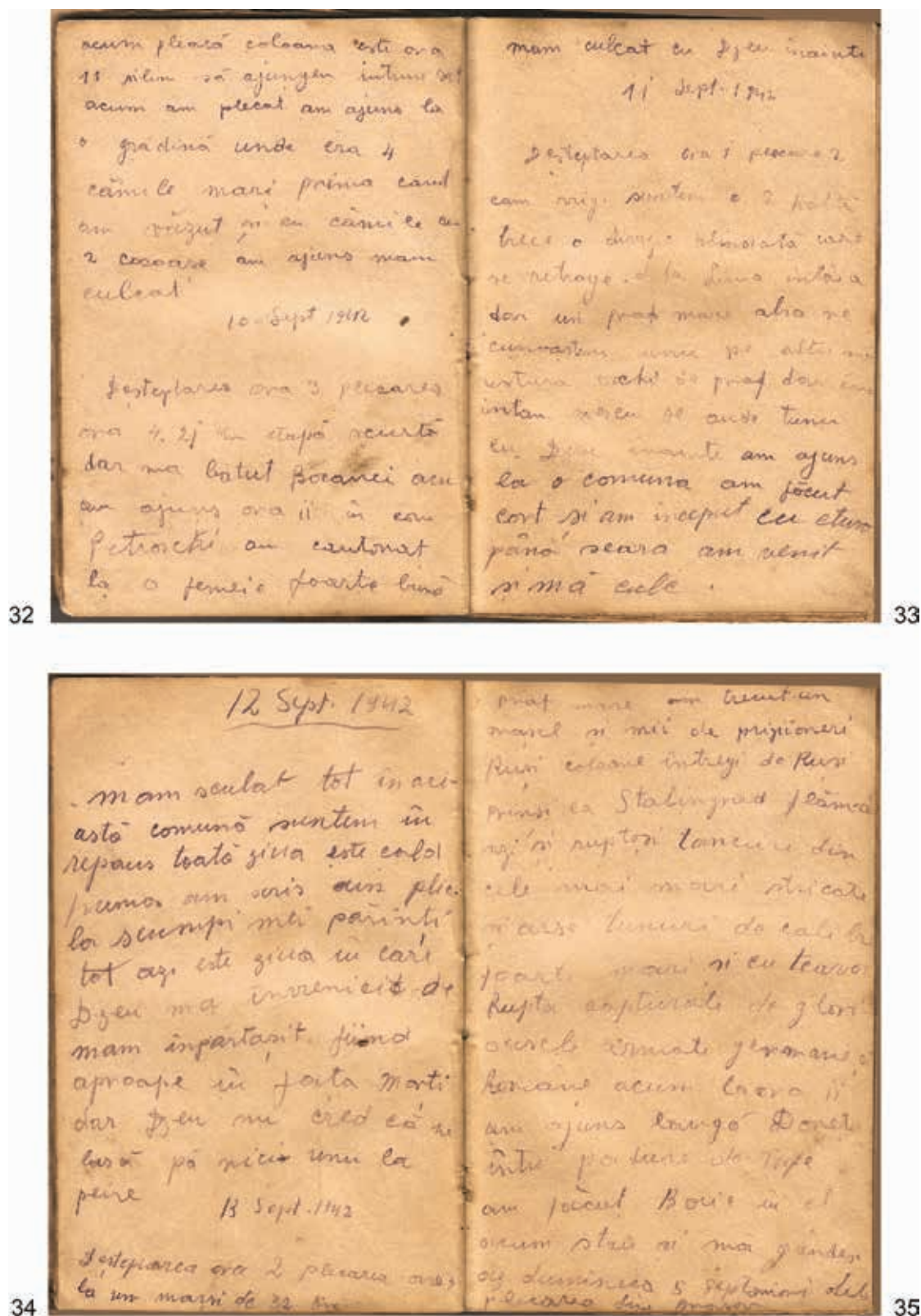


Fig. 19 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 32-35.
 Fig. 19 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 32-35.

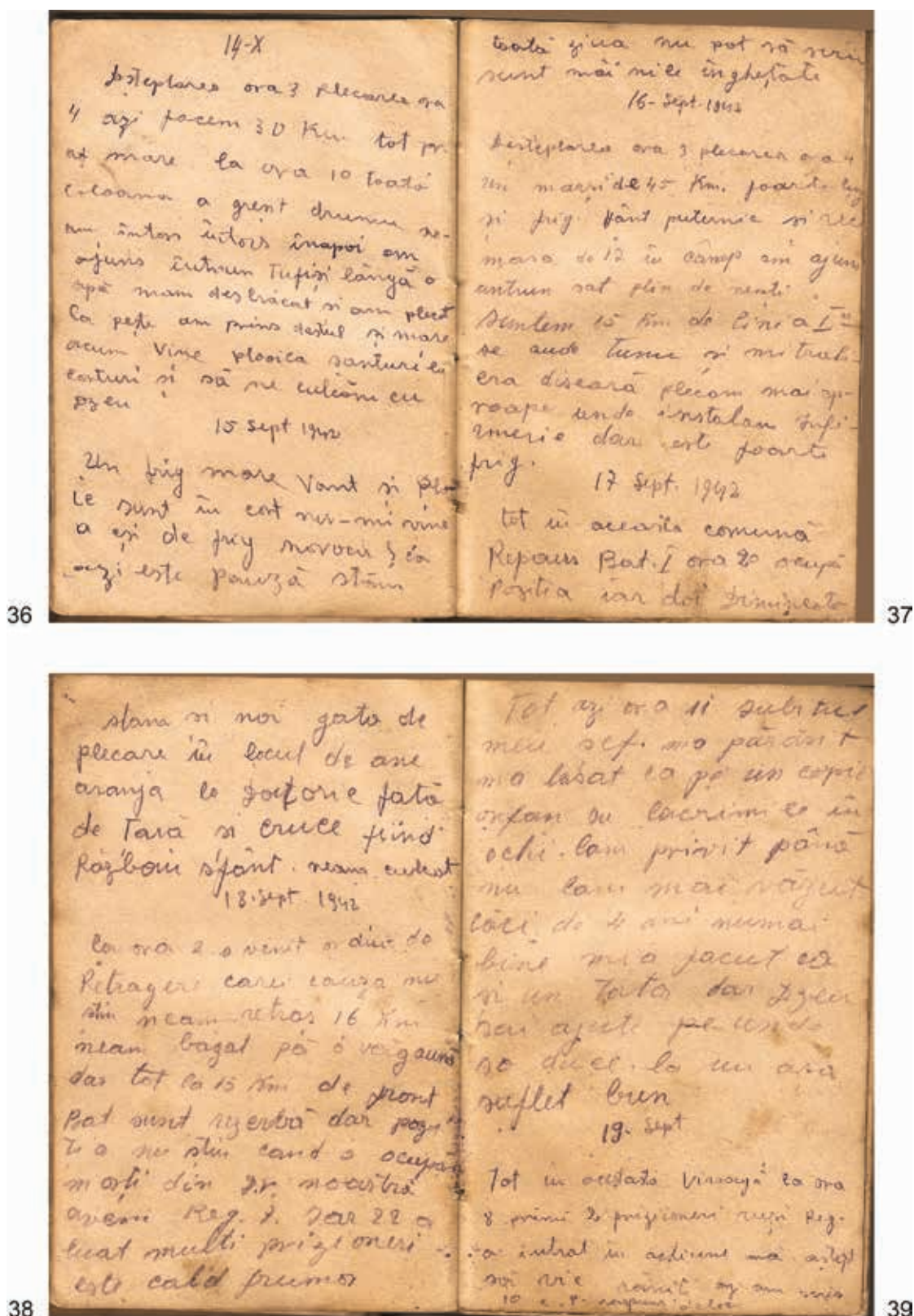


Fig. 20 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 36-39.

Fig. 20 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 36-39.

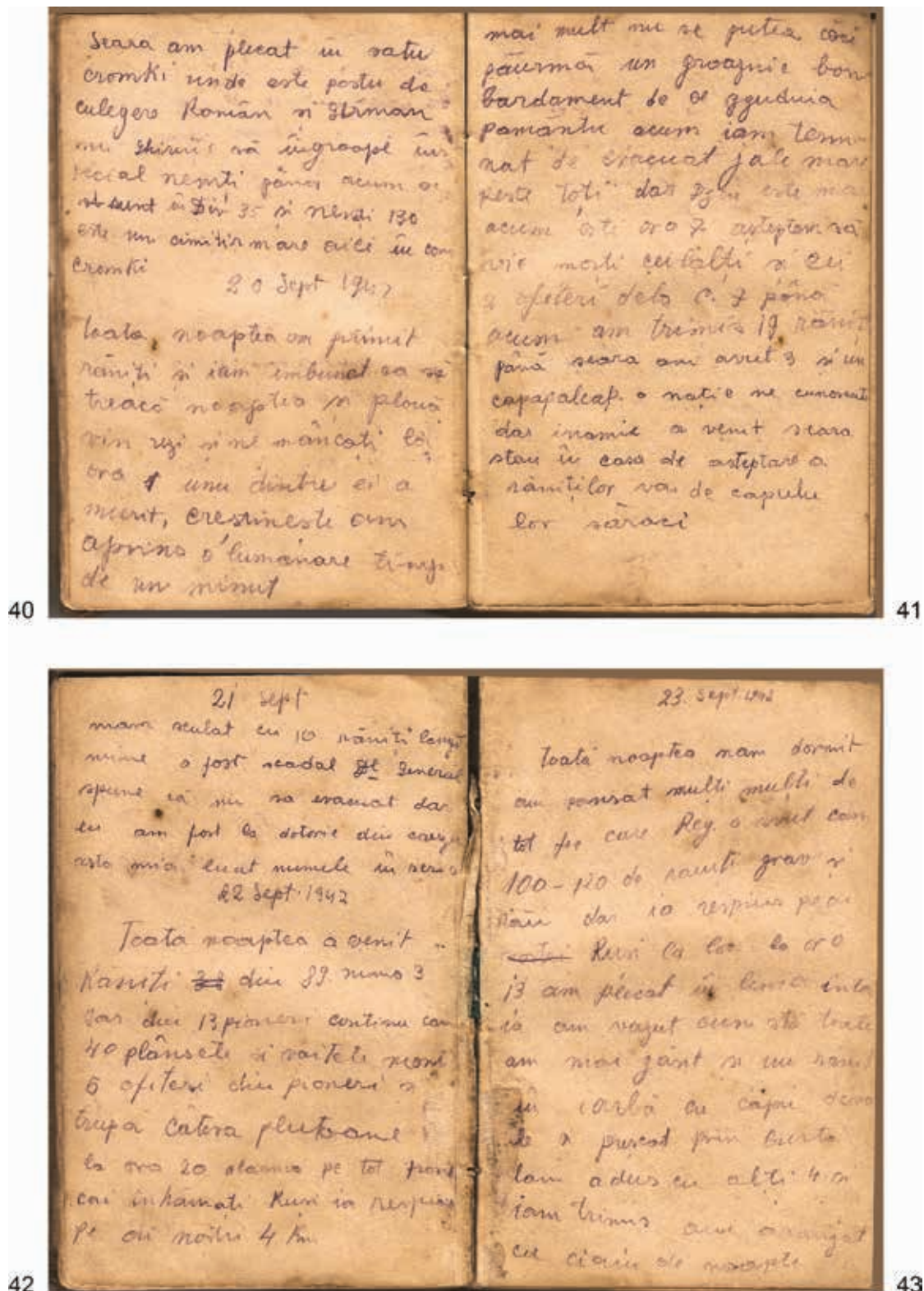


Fig. 21 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 40-43.
Fig. 21 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 40-43.

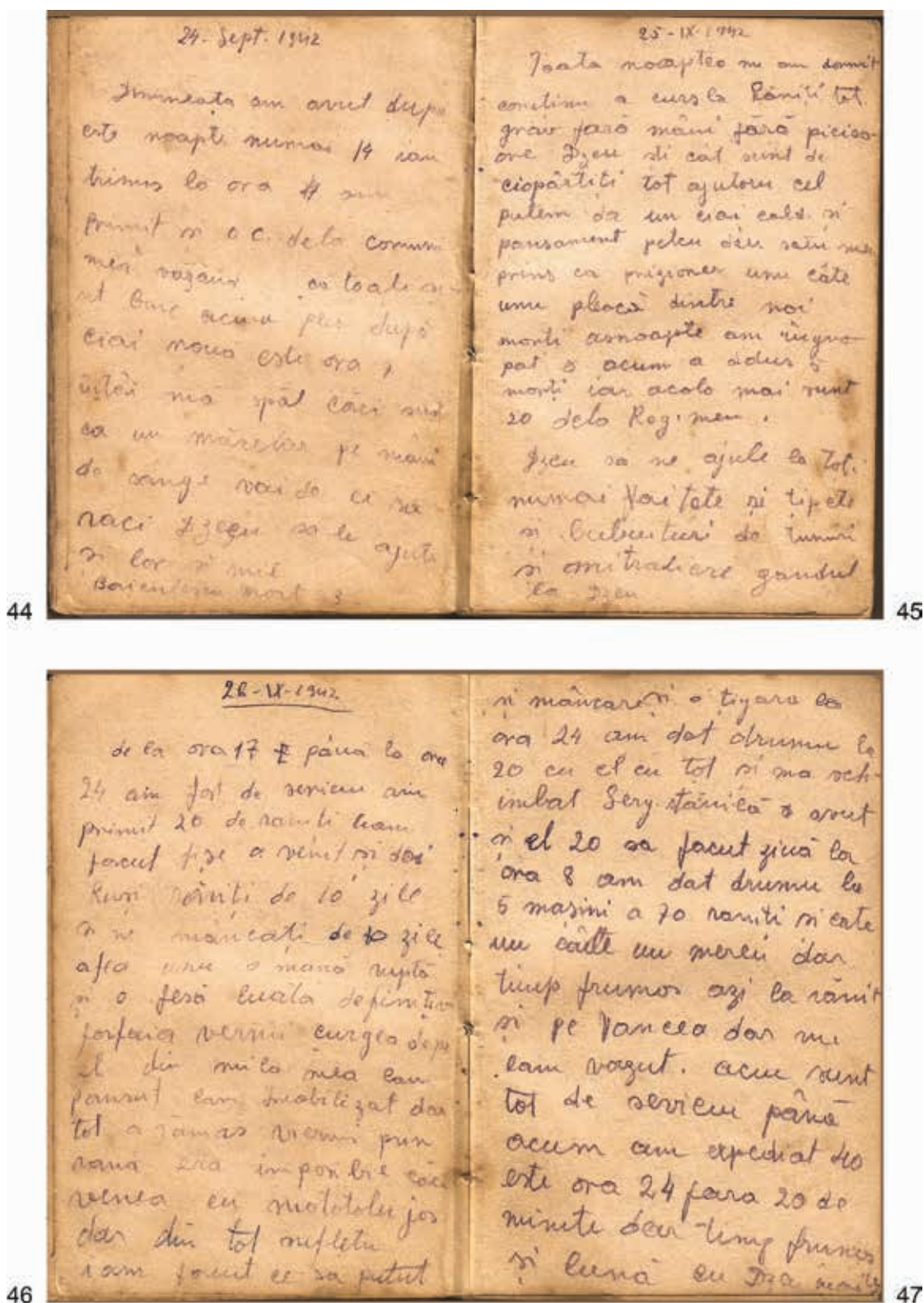


Fig. 22 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 44-47.
Fig. 22 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 44-47.

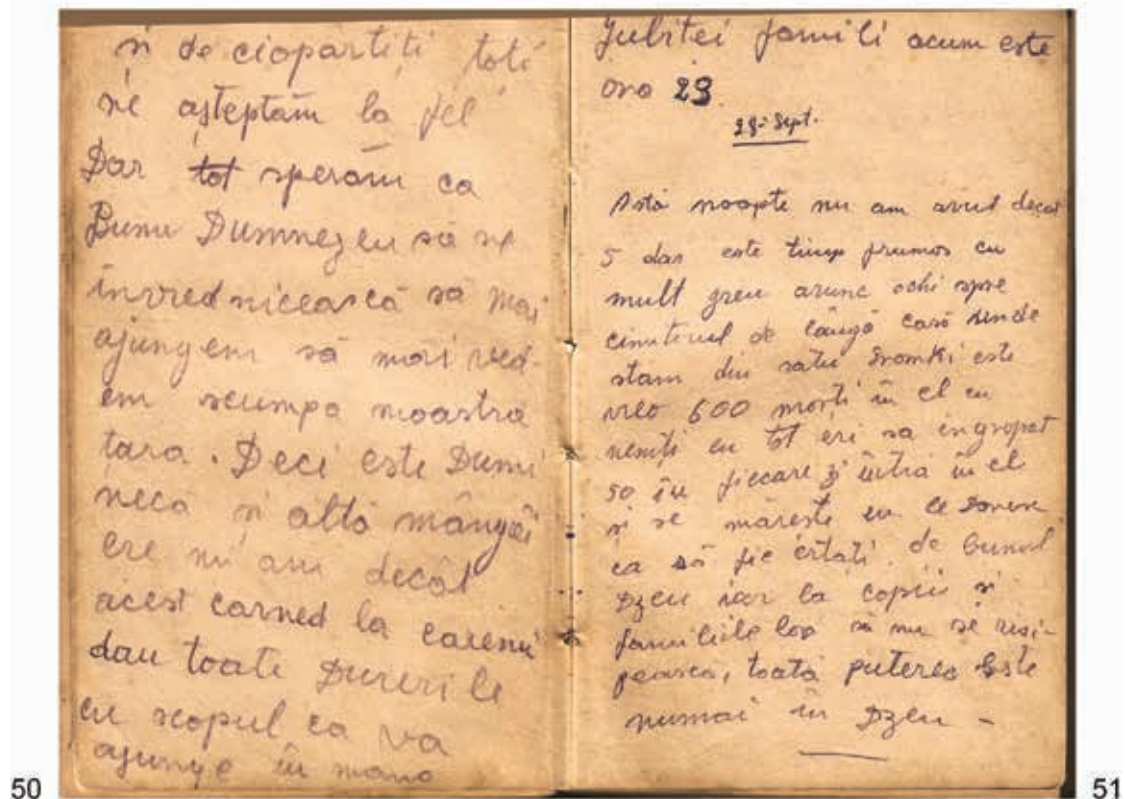
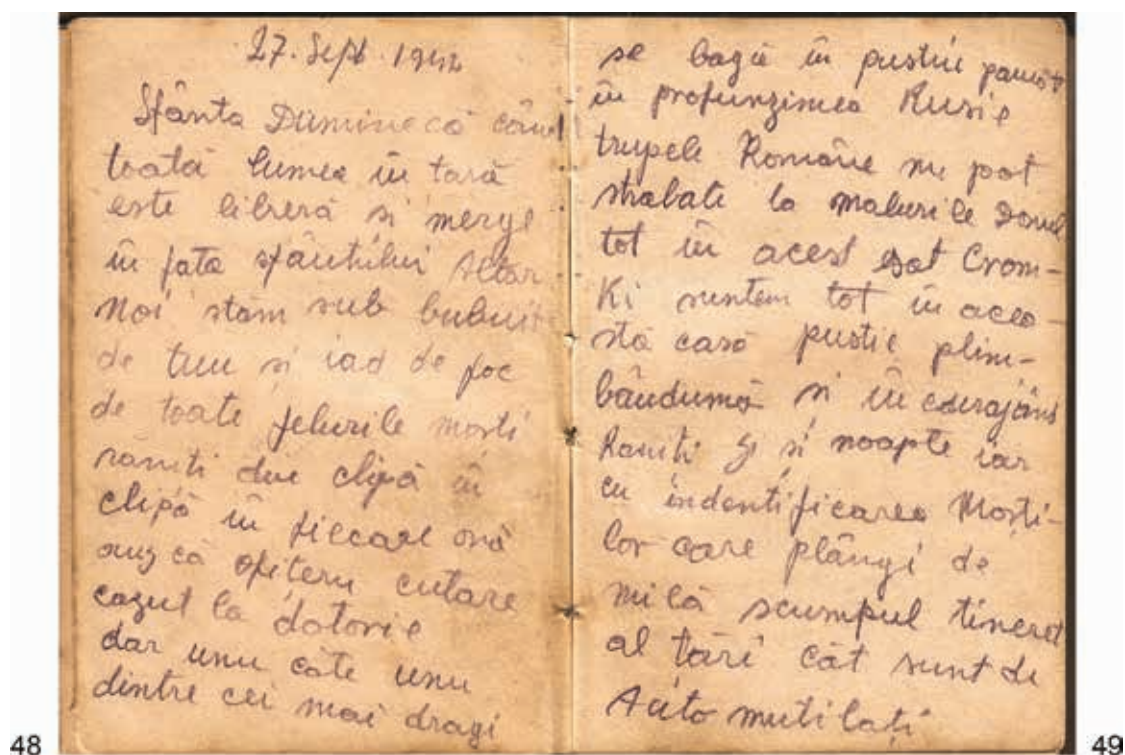


Fig. 23 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 48-51.
Fig. 23 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 48-51.

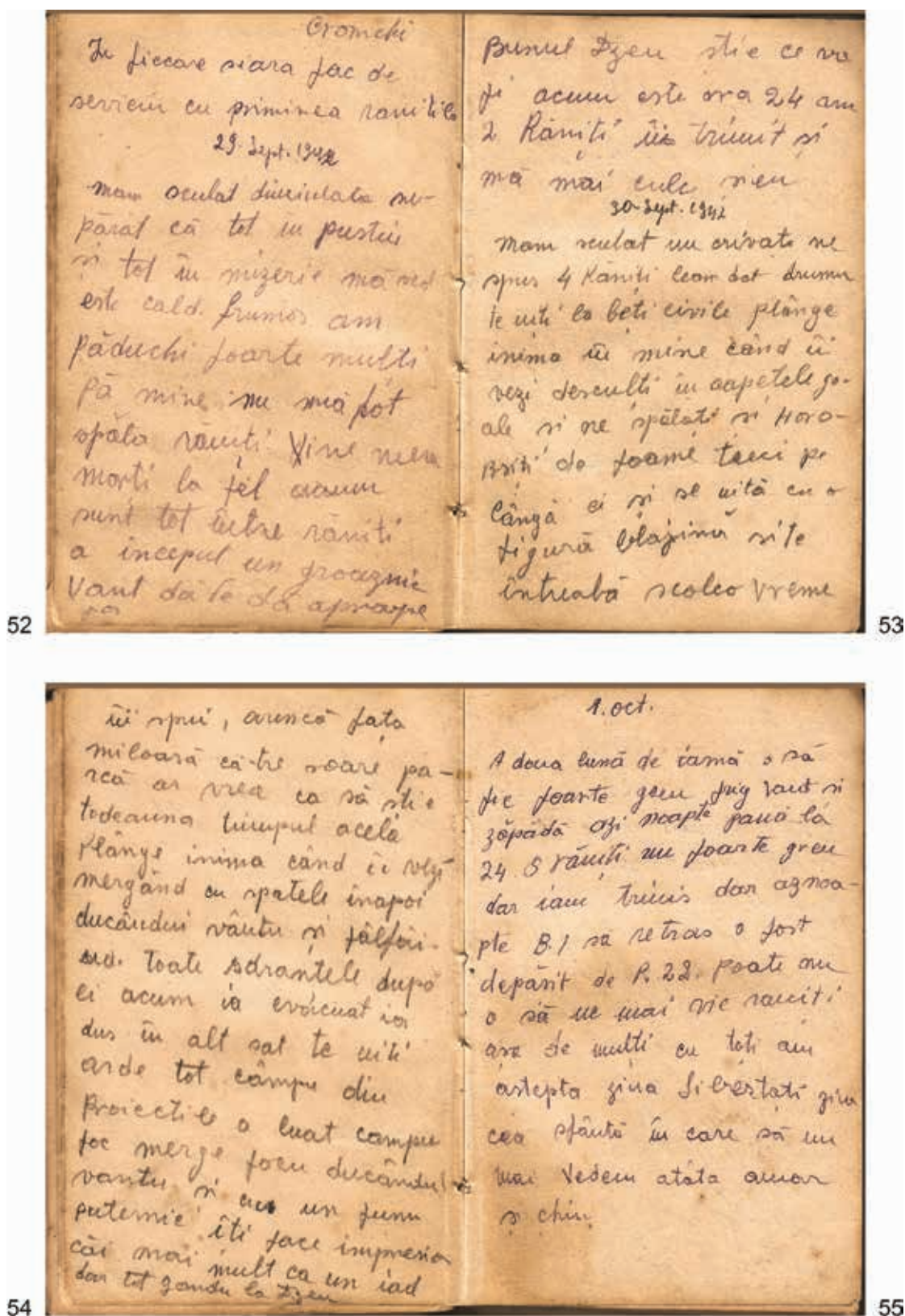
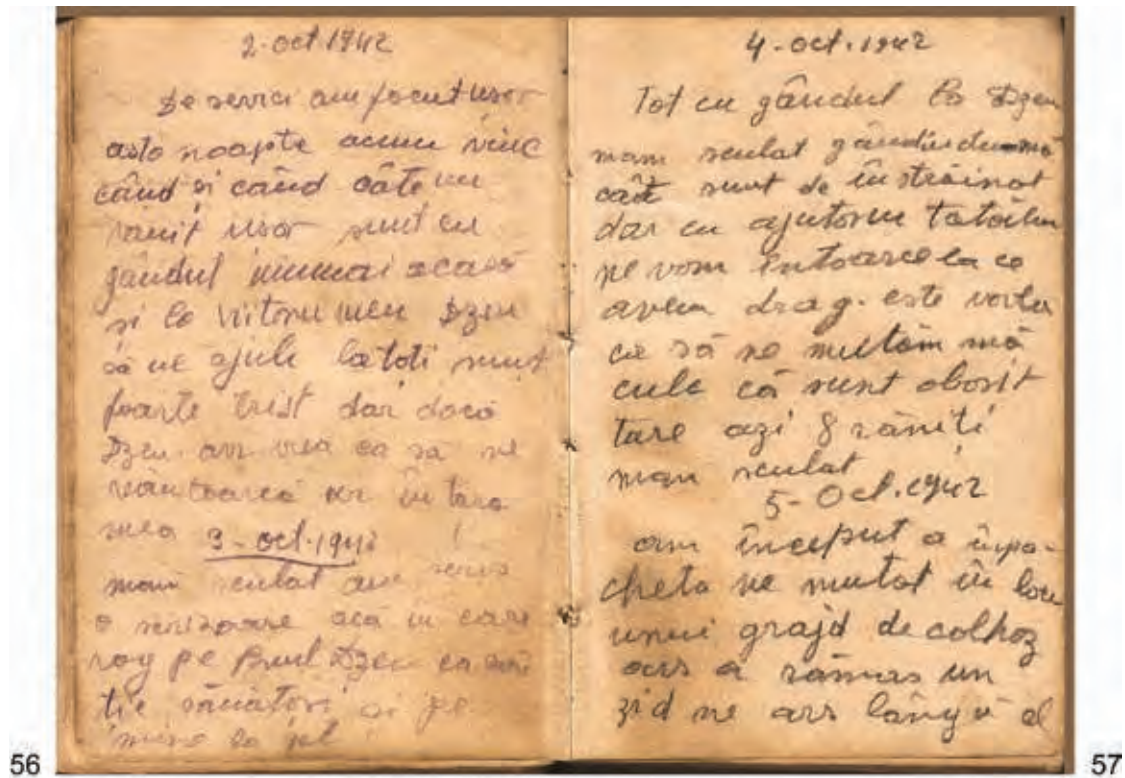


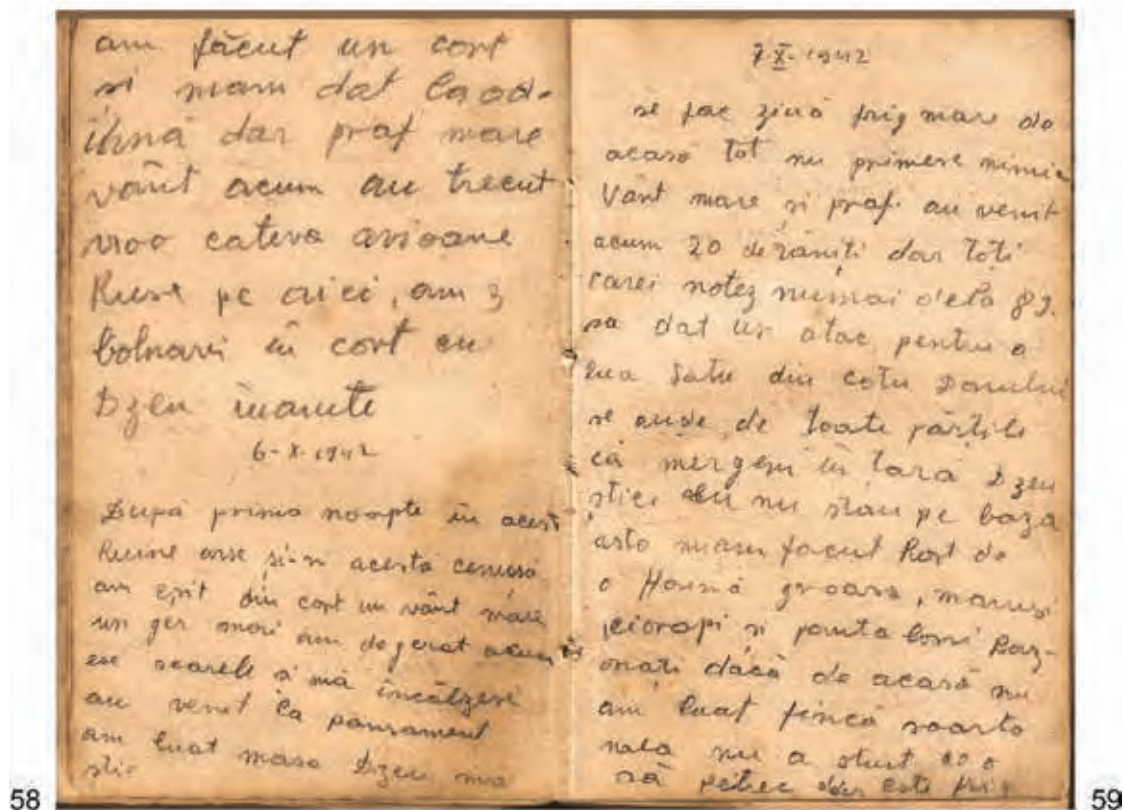
Fig. 24 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 52-55.

Fig. 24 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 52-55.



56

57



58

59

Fig. 25 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 56-59.
 Fig. 25 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 56-59.

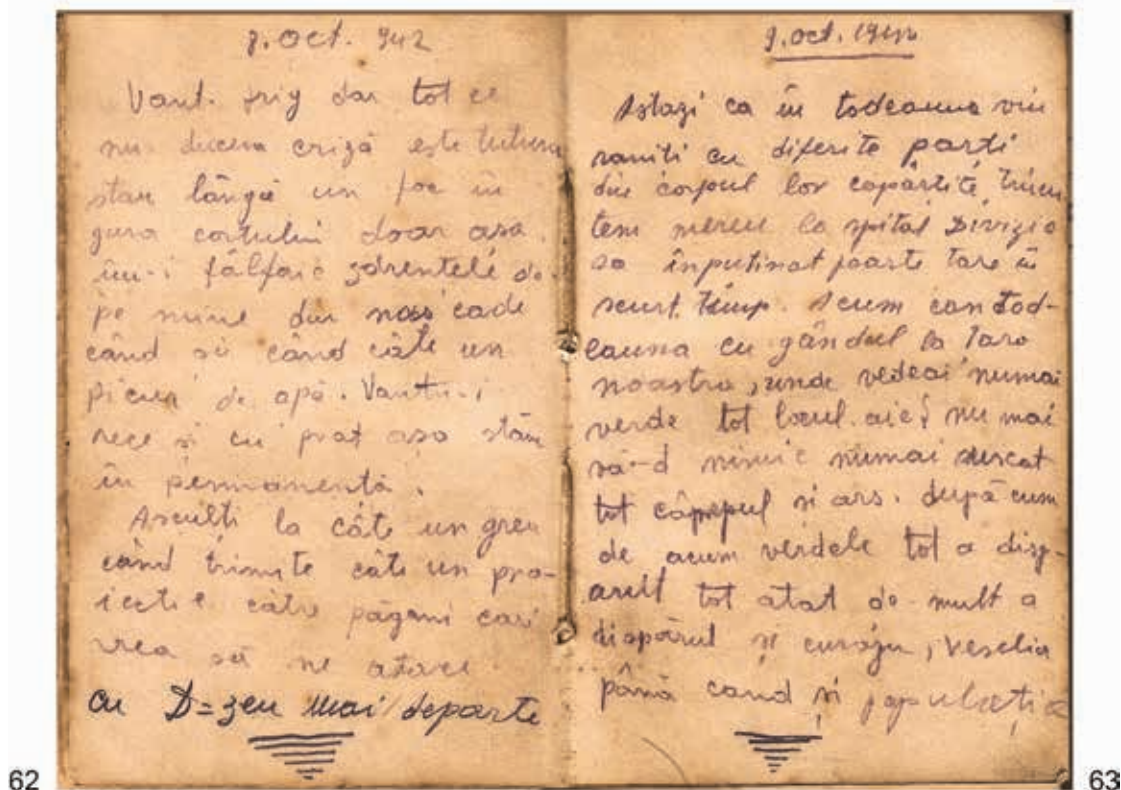
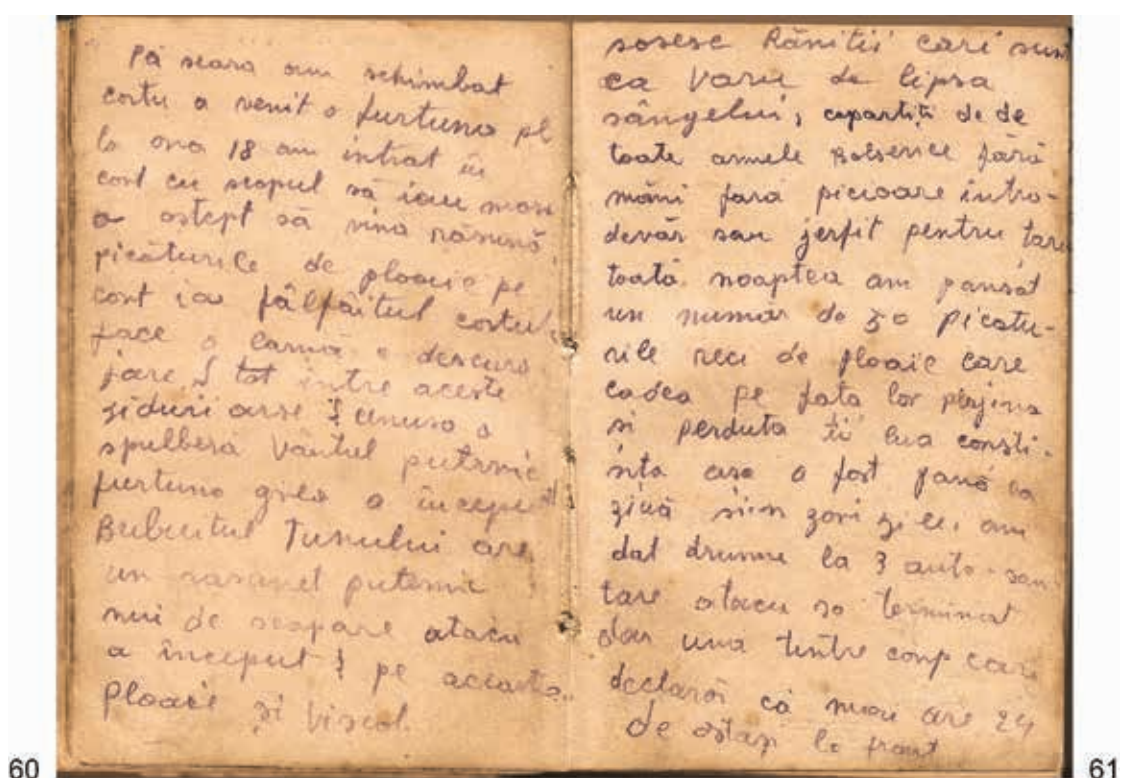


Fig. 26 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 60-63.
Fig. 26 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 60-63.

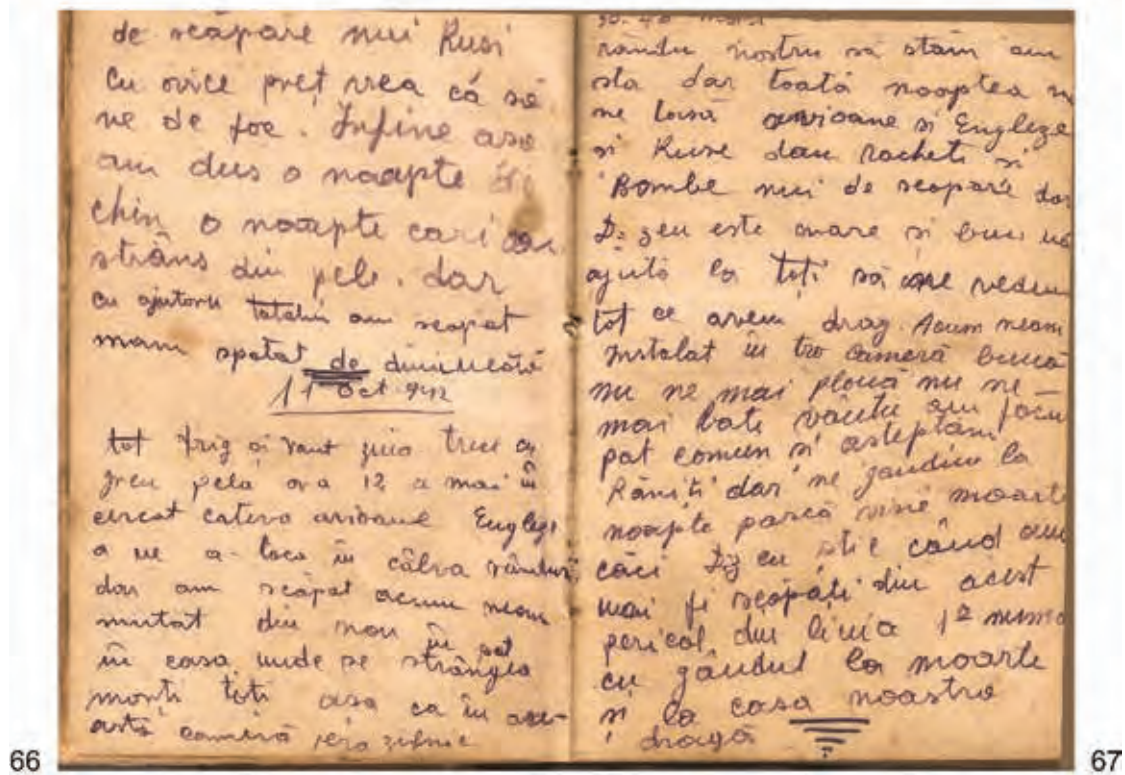
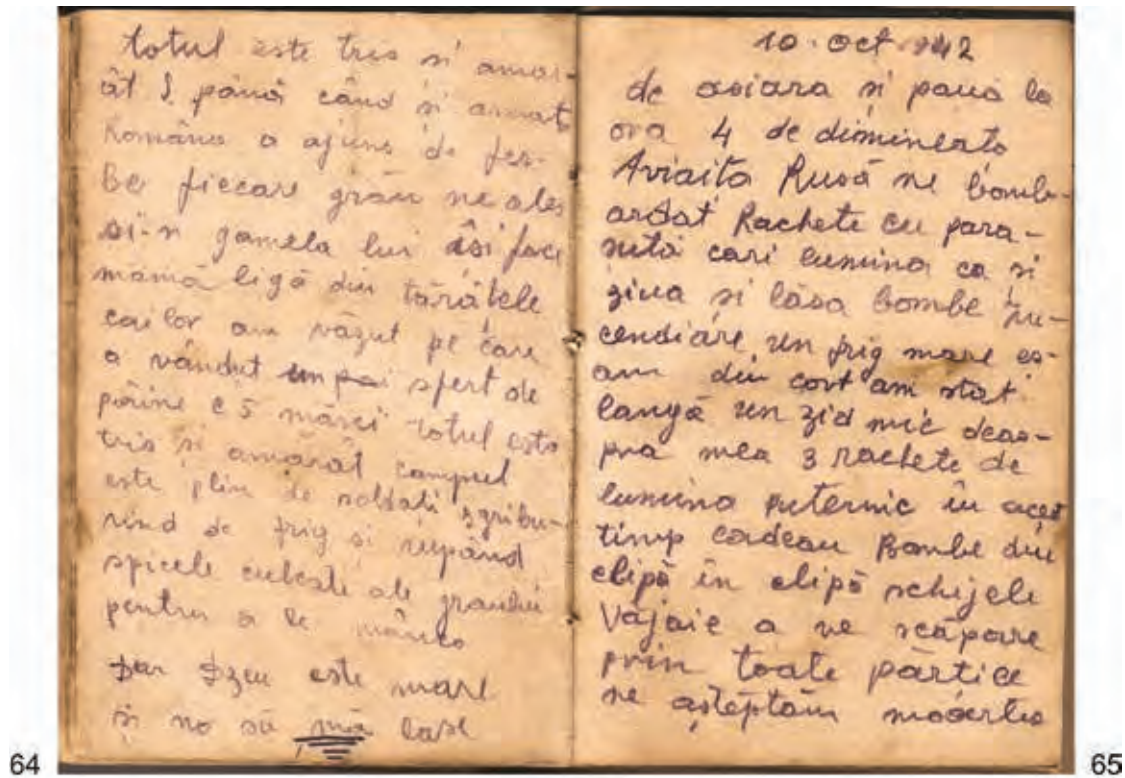


Fig. 27 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 64-67.
 Fig. 27 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 64-67.

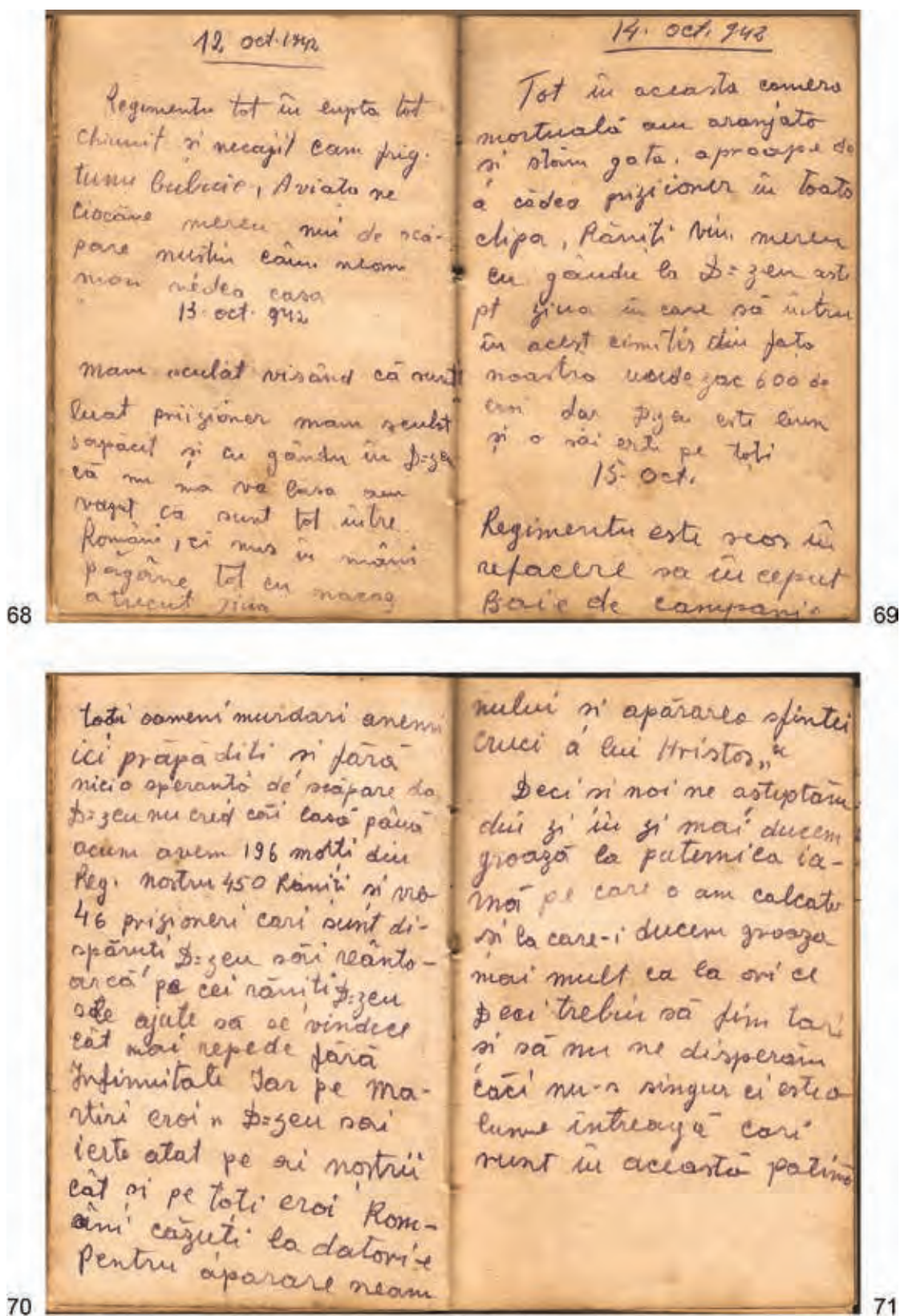
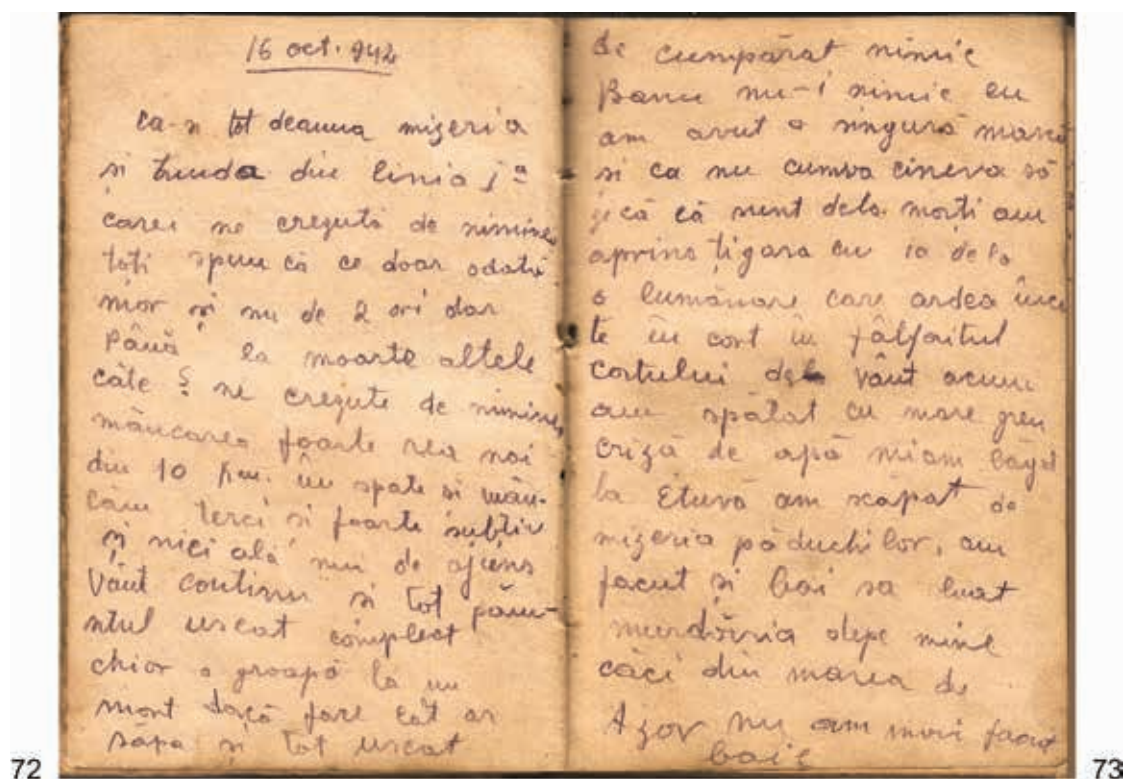


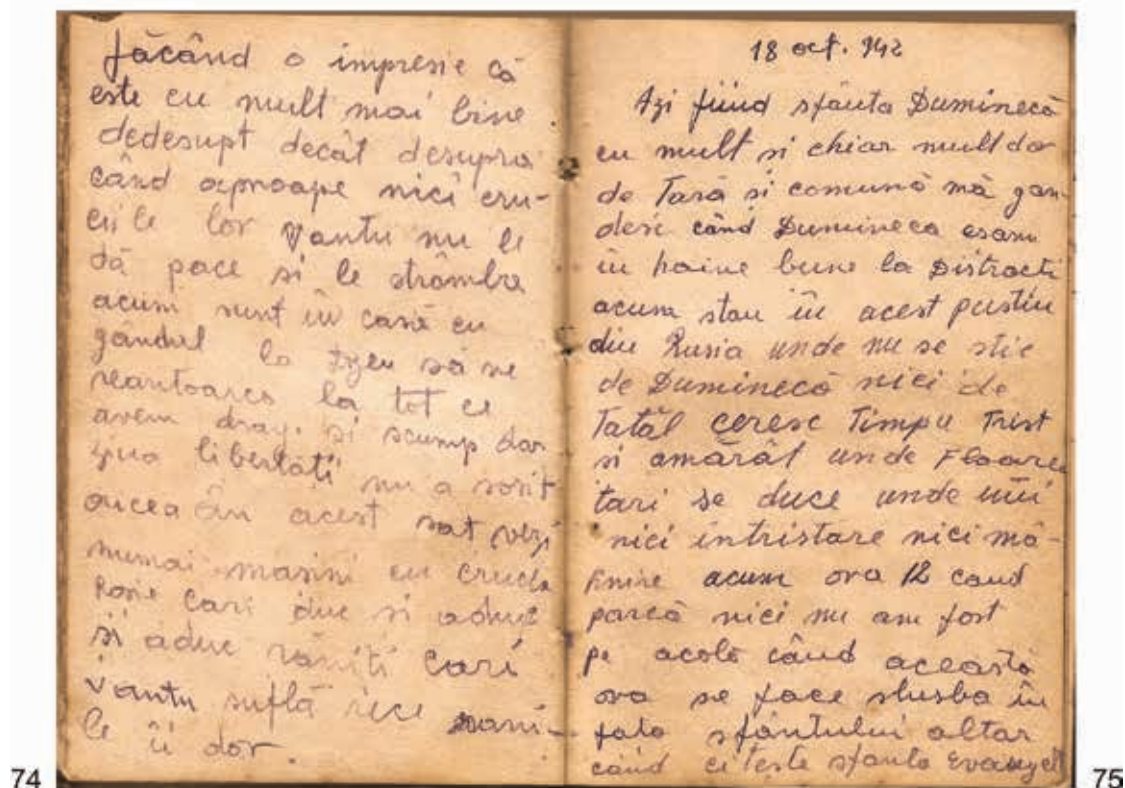
Fig. 28 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 68-71.

Fig. 28 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 68-71.



72

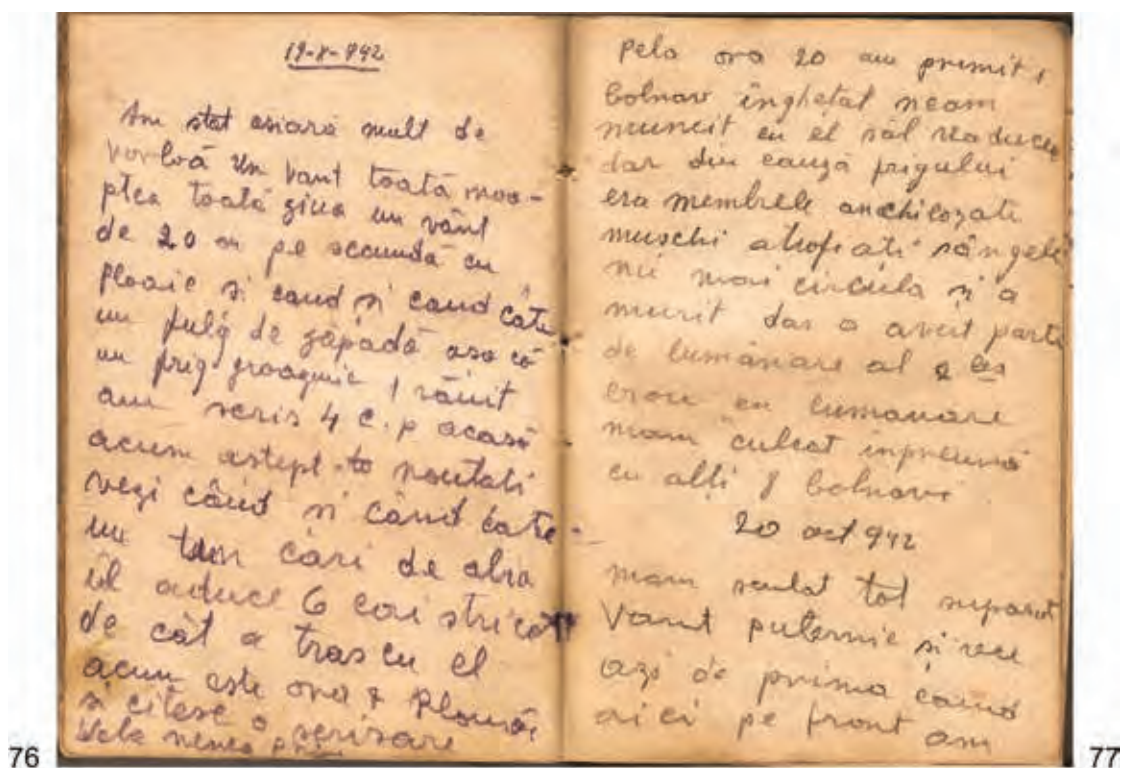
73



74

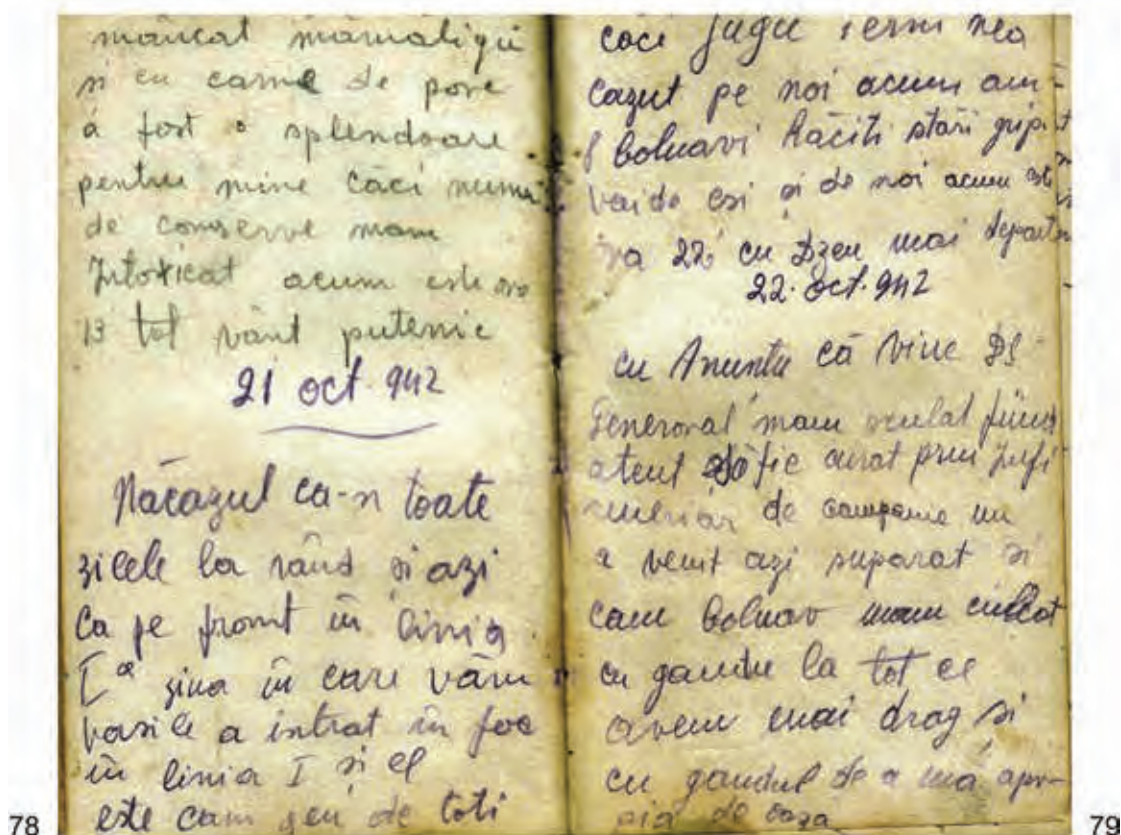
75

Fig. 29 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 72-75.
 Fig. 29 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 72-75.



76

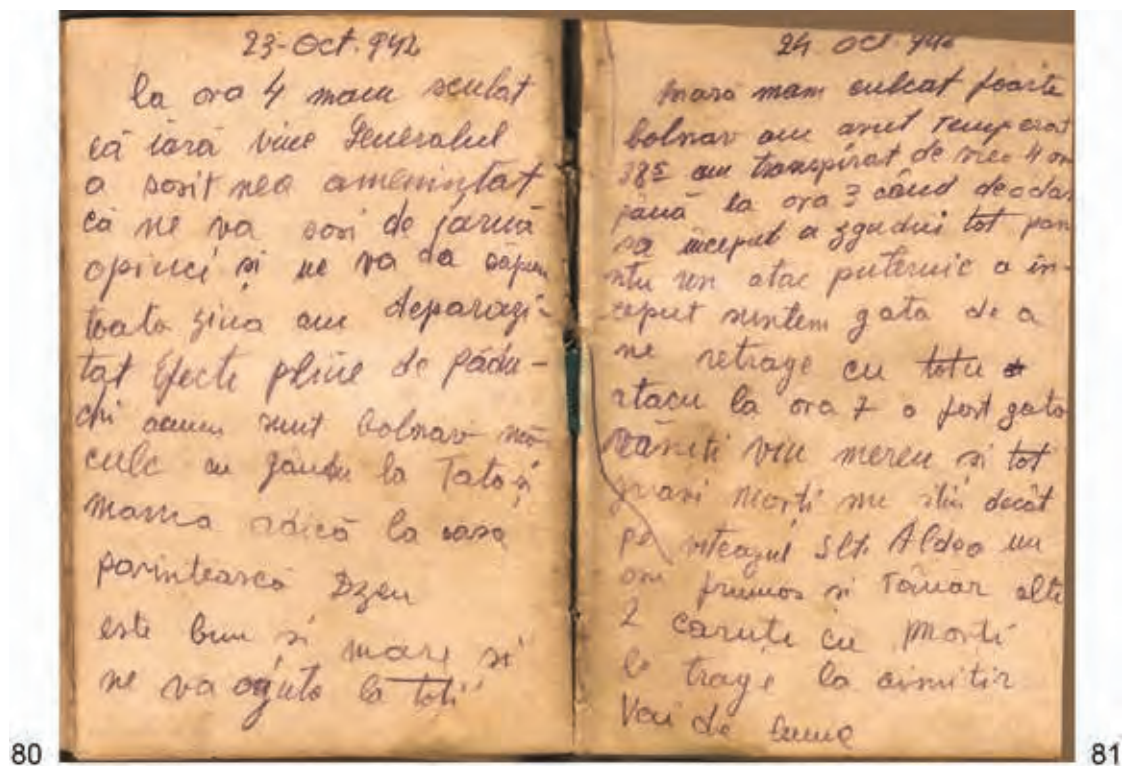
77



78

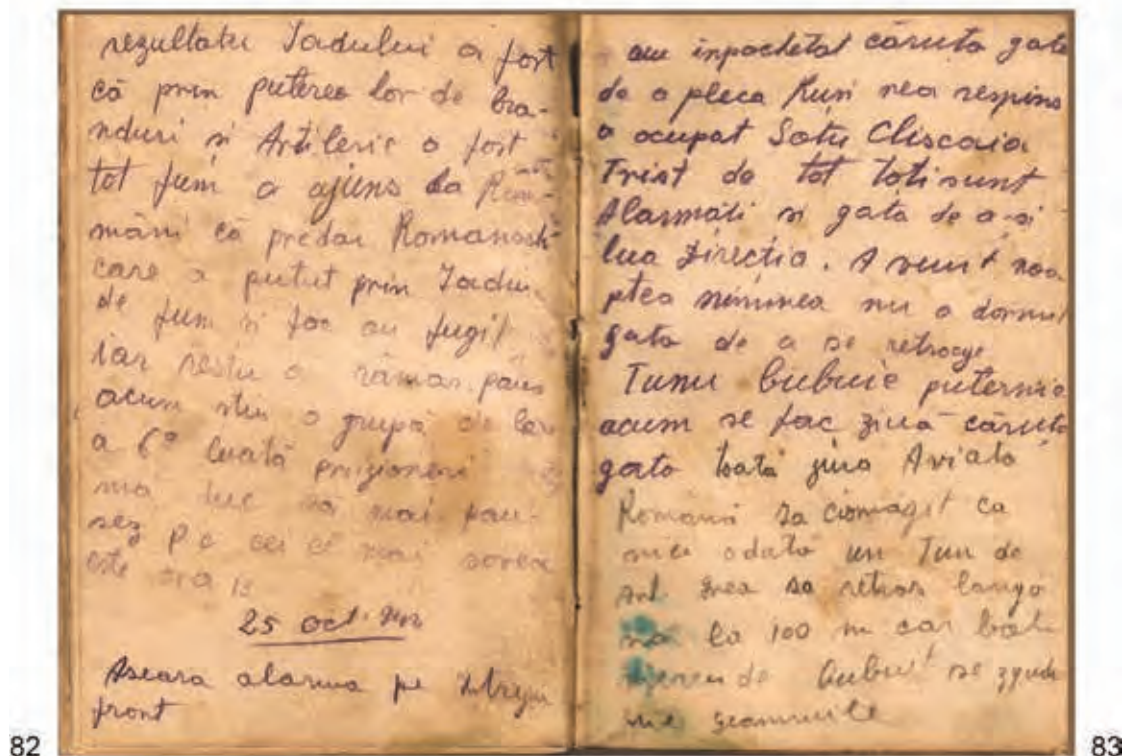
79

Fig. 30 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 76-79.
Fig. 30 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 76-79.



80

81



82

83

Fig. 31 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 80-83.
 Fig. 31 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 80-83.

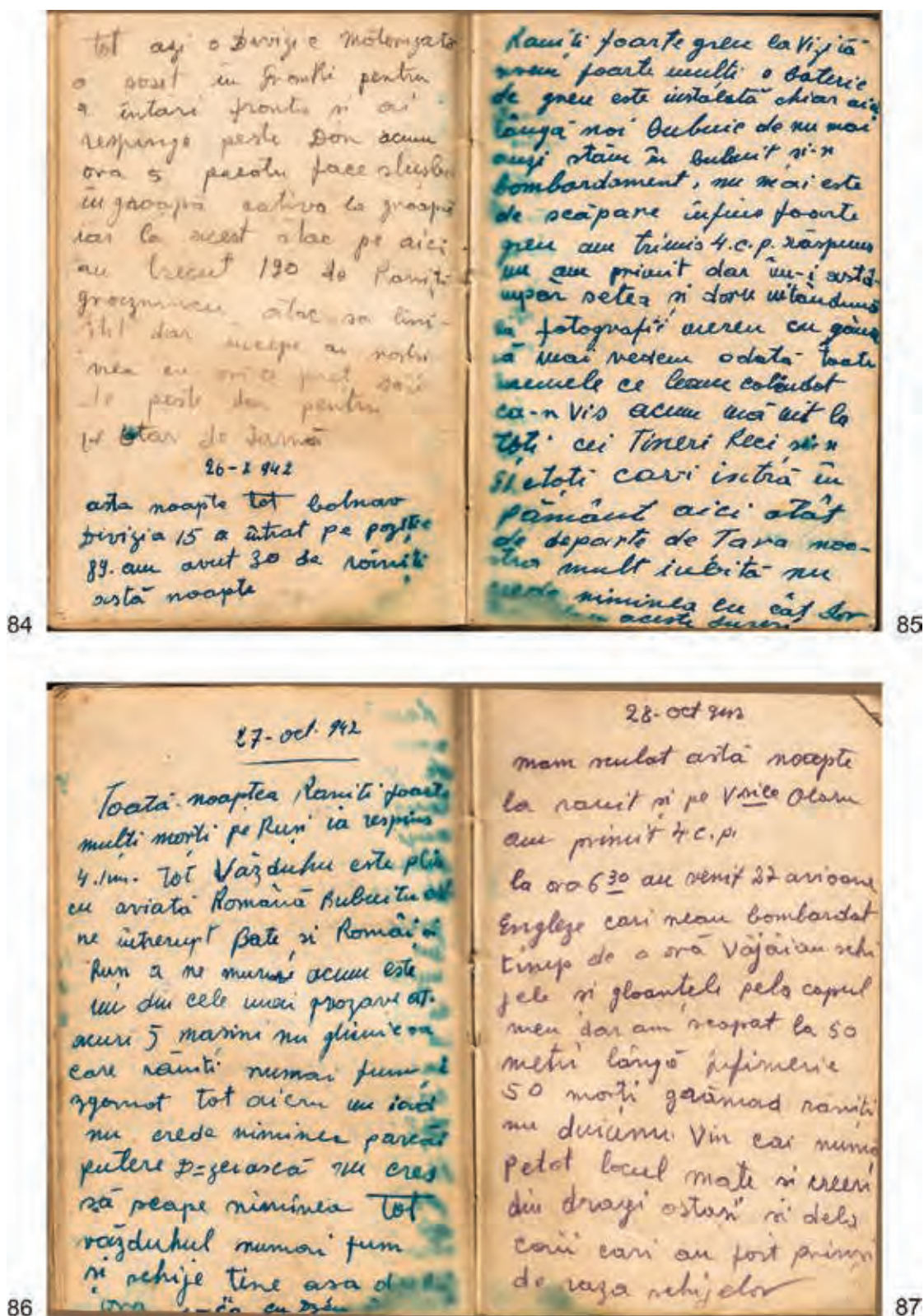


Fig. 32 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 84-87.
Fig. 32 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 84-87.

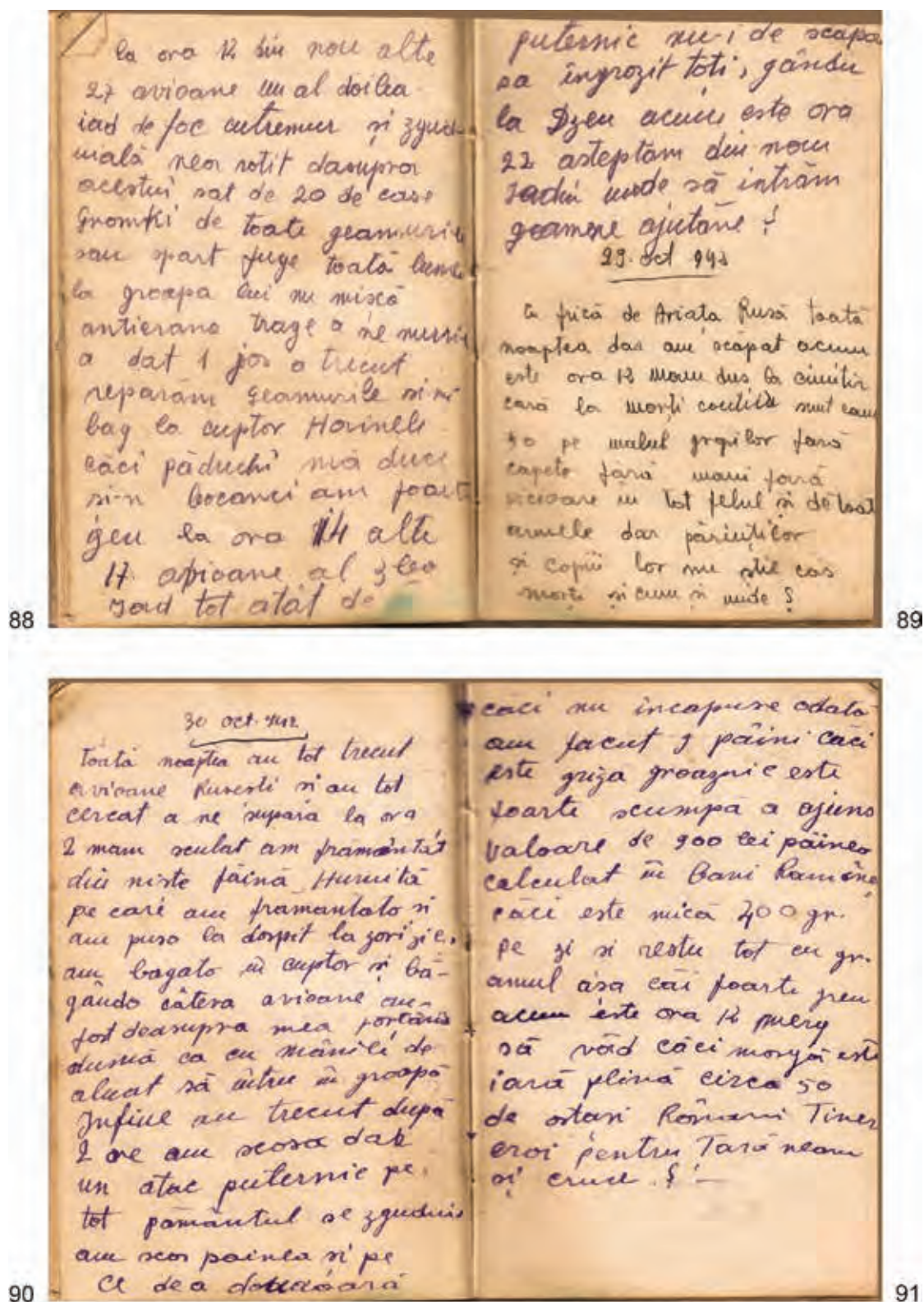


Fig. 33 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 88-91.

Fig. 33 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 88-91.

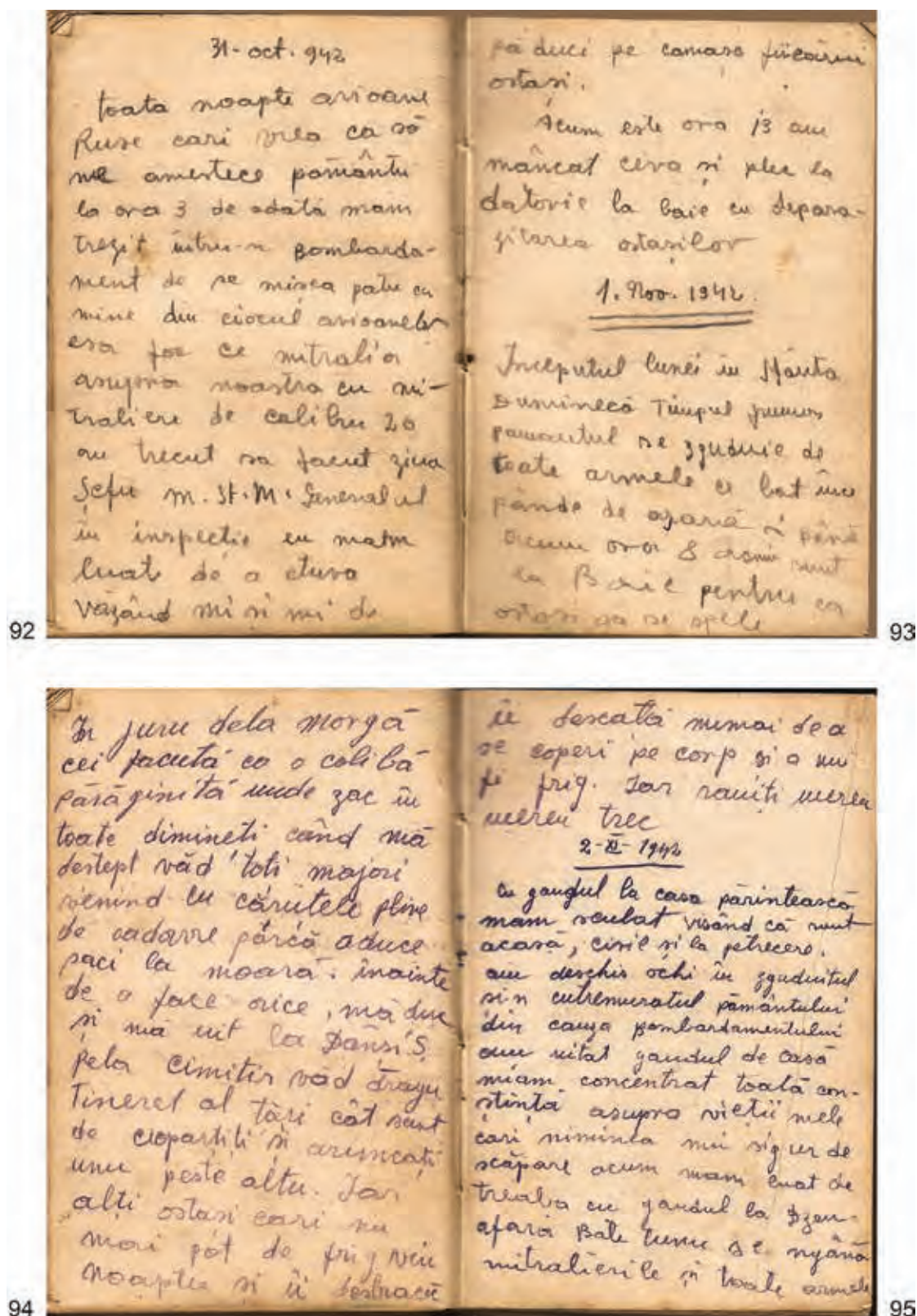
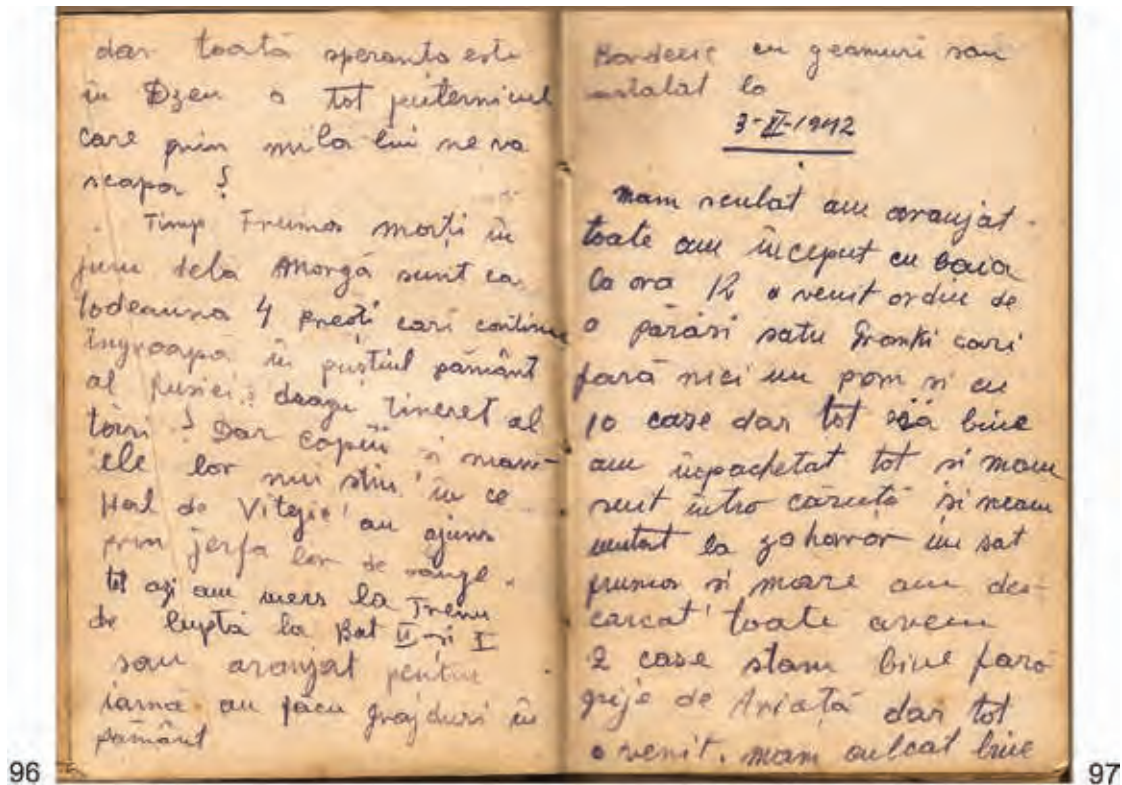
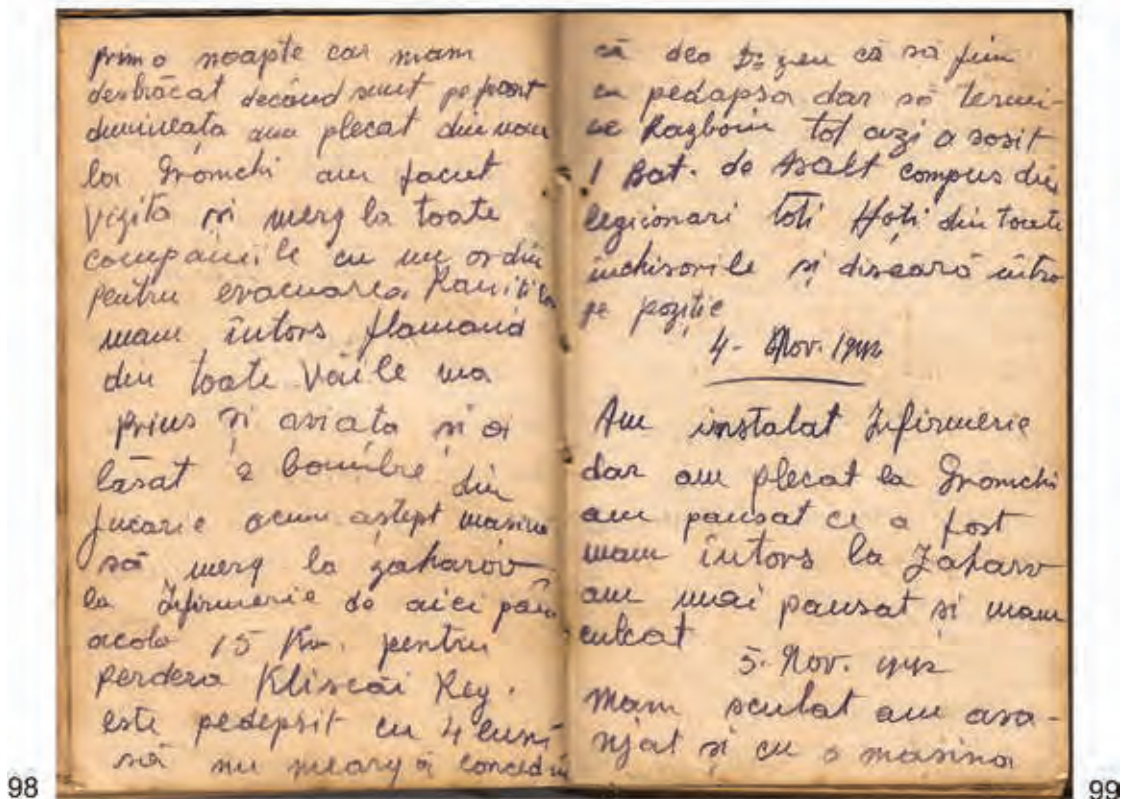


Fig. 34 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 92-95.
Fig. 34 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 92-95.



96

97



98

99

Fig. 35 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 96-99.
Fig. 35 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 96-99.

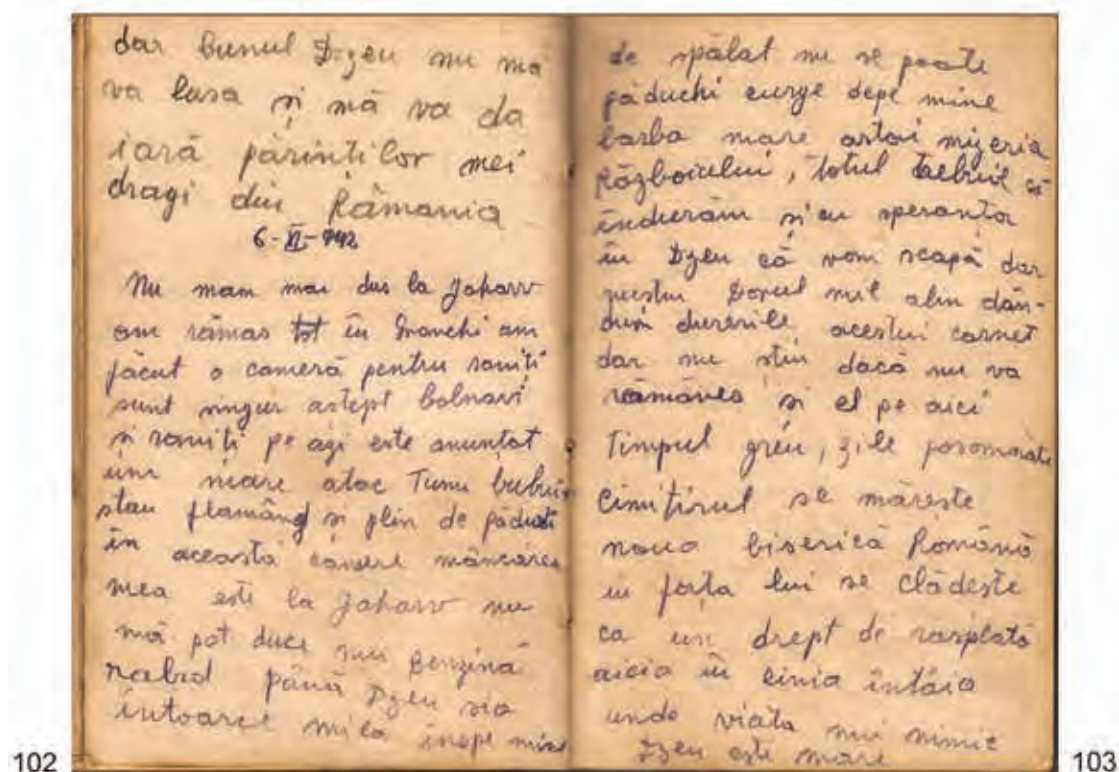
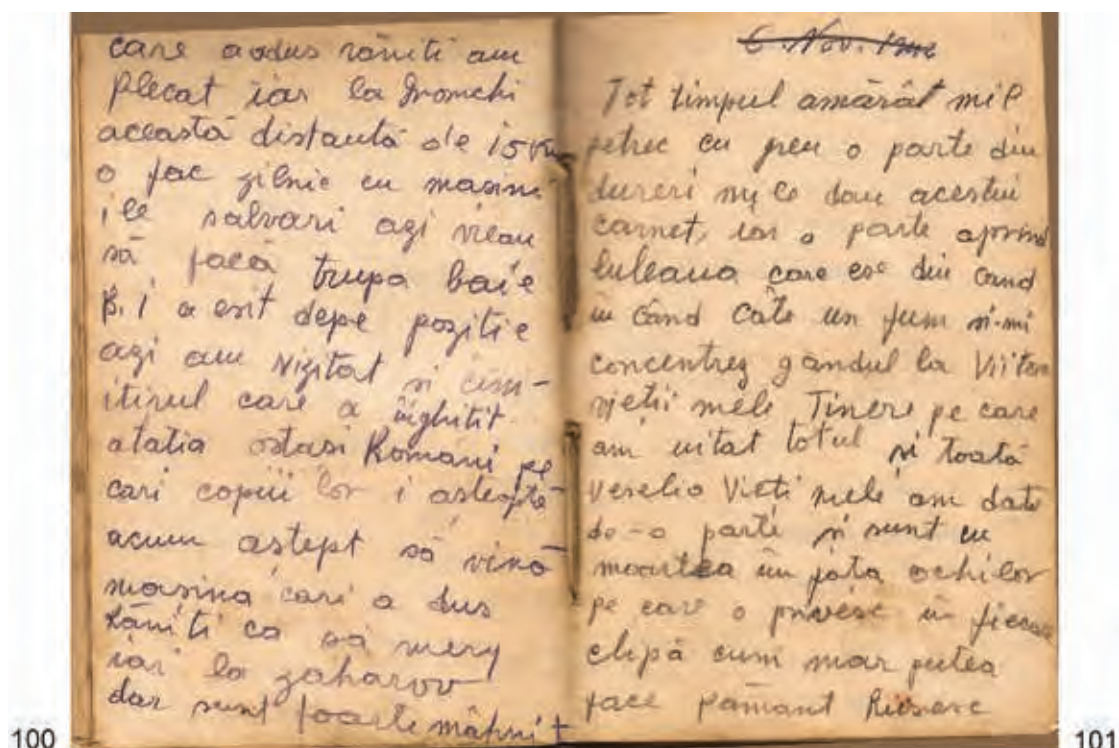


Fig. 36 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 100-103.
Fig. 36 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 100-103.

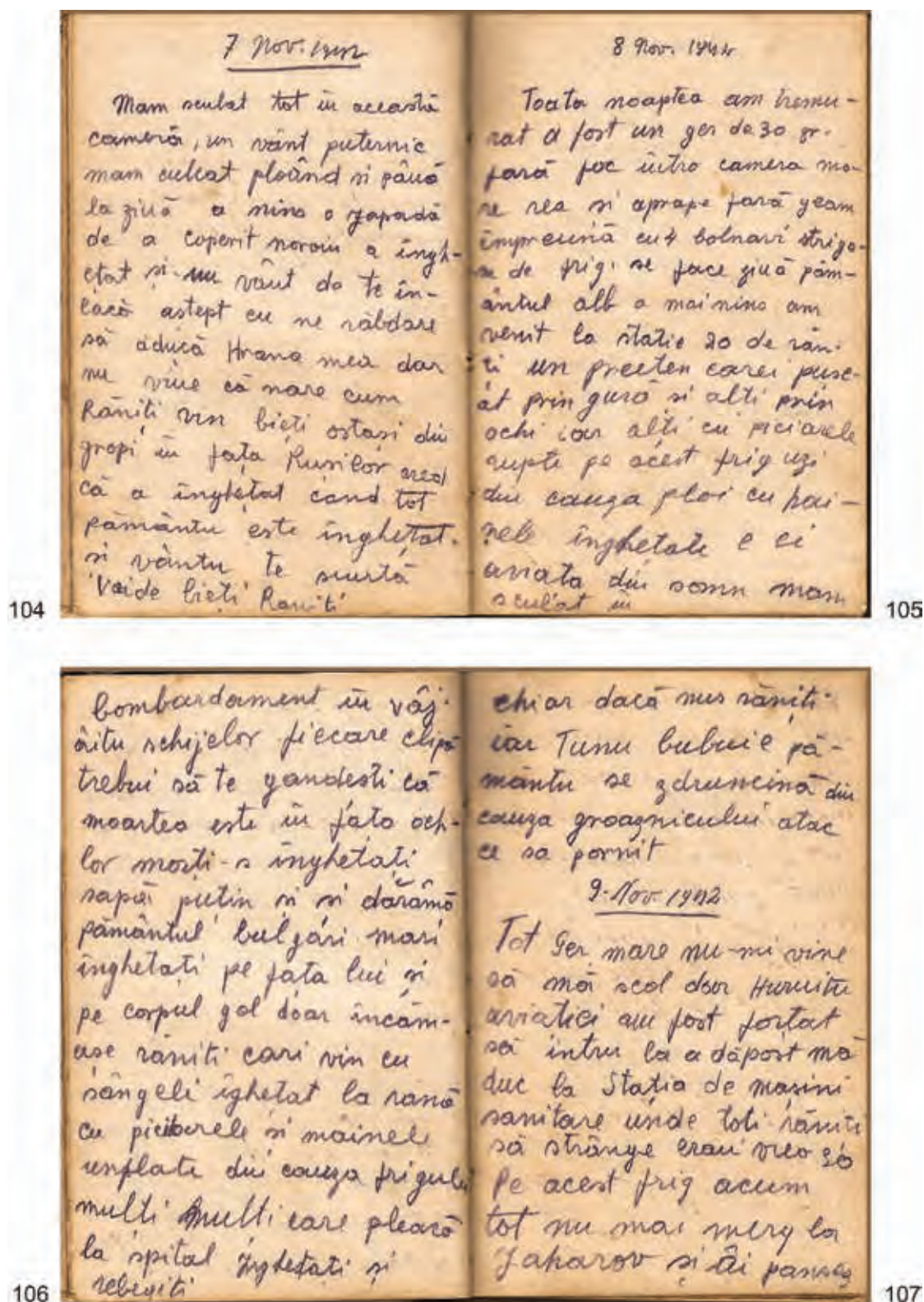


Fig. 37 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 104-107.
Fig. 37 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 104-107.

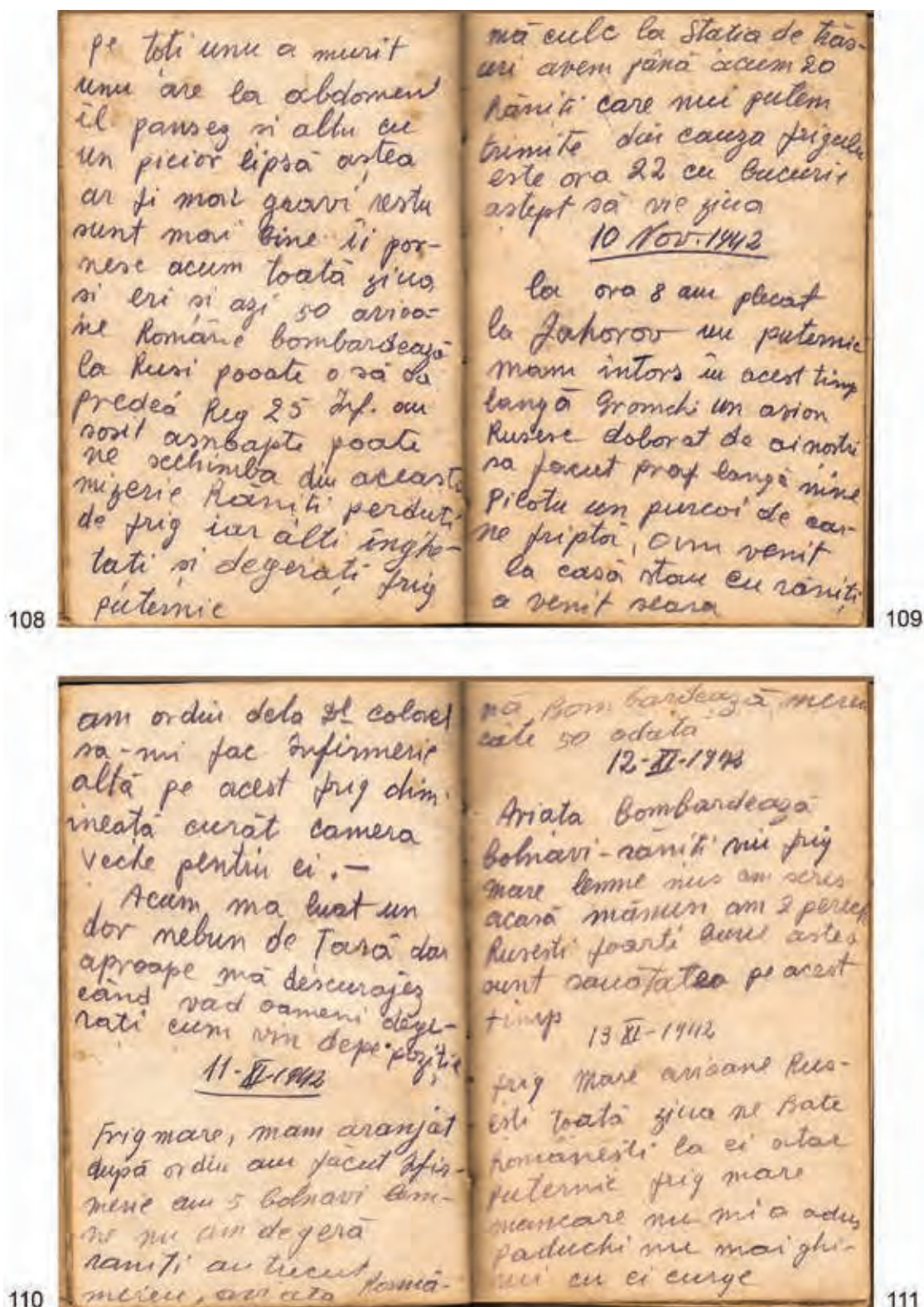


Fig. 38 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 108-111.

Fig. 38 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 108-111.

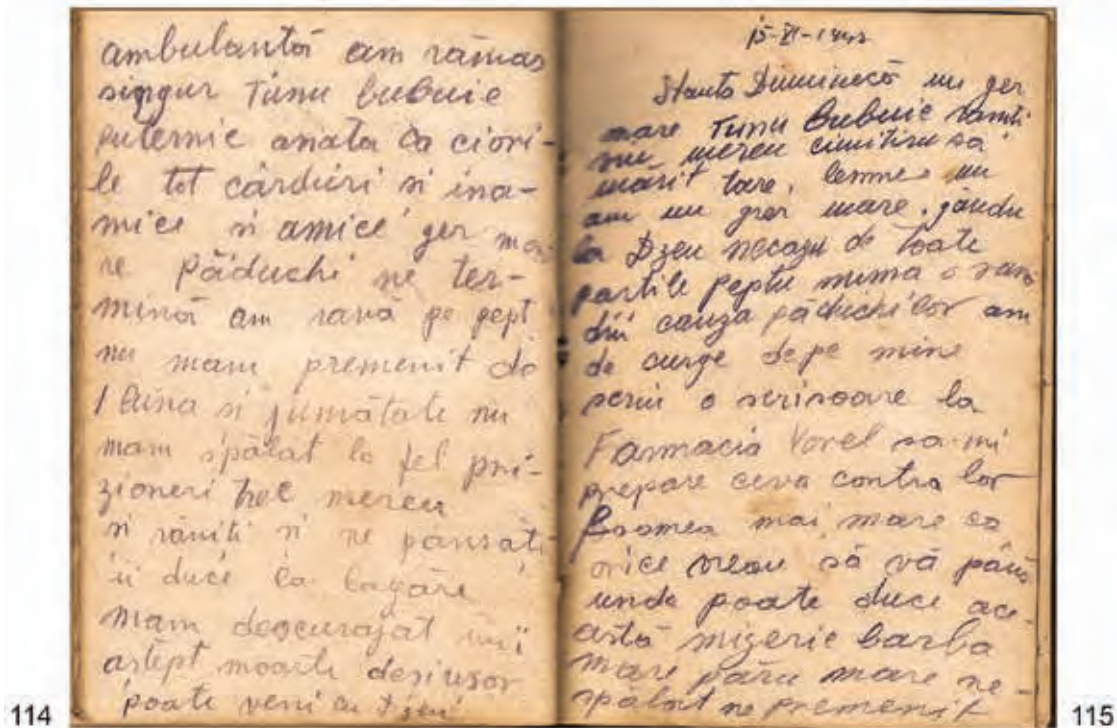
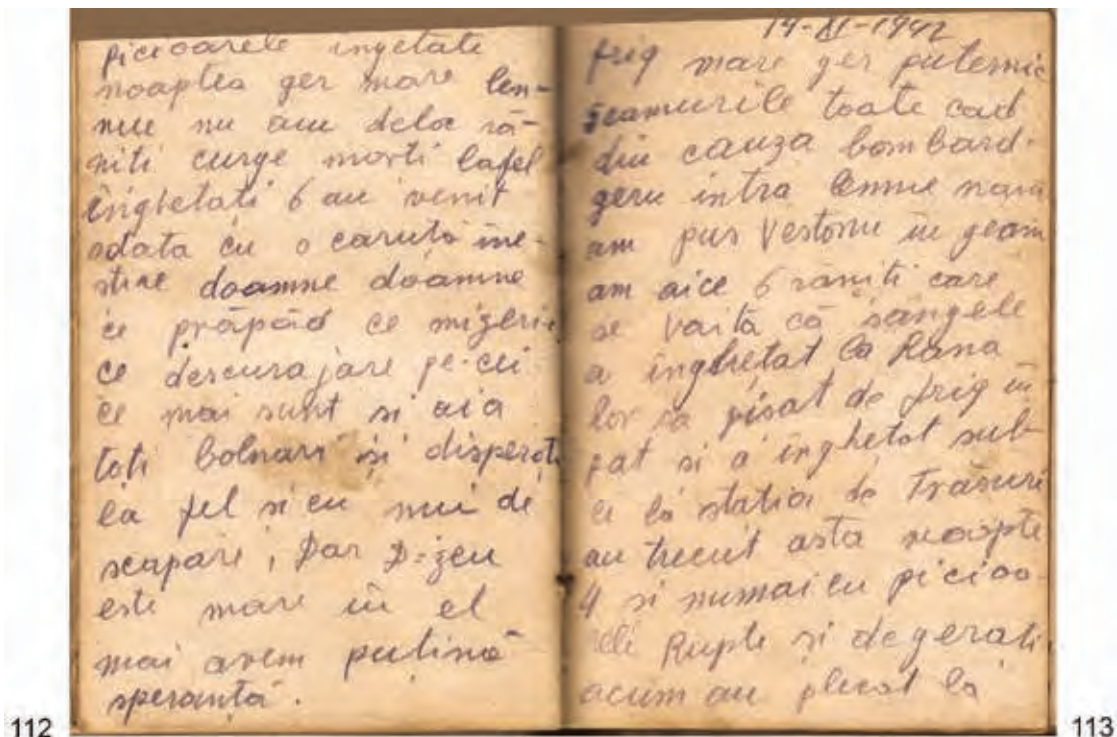


Fig. 39 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 112-115.
Fig. 39 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 112-115.

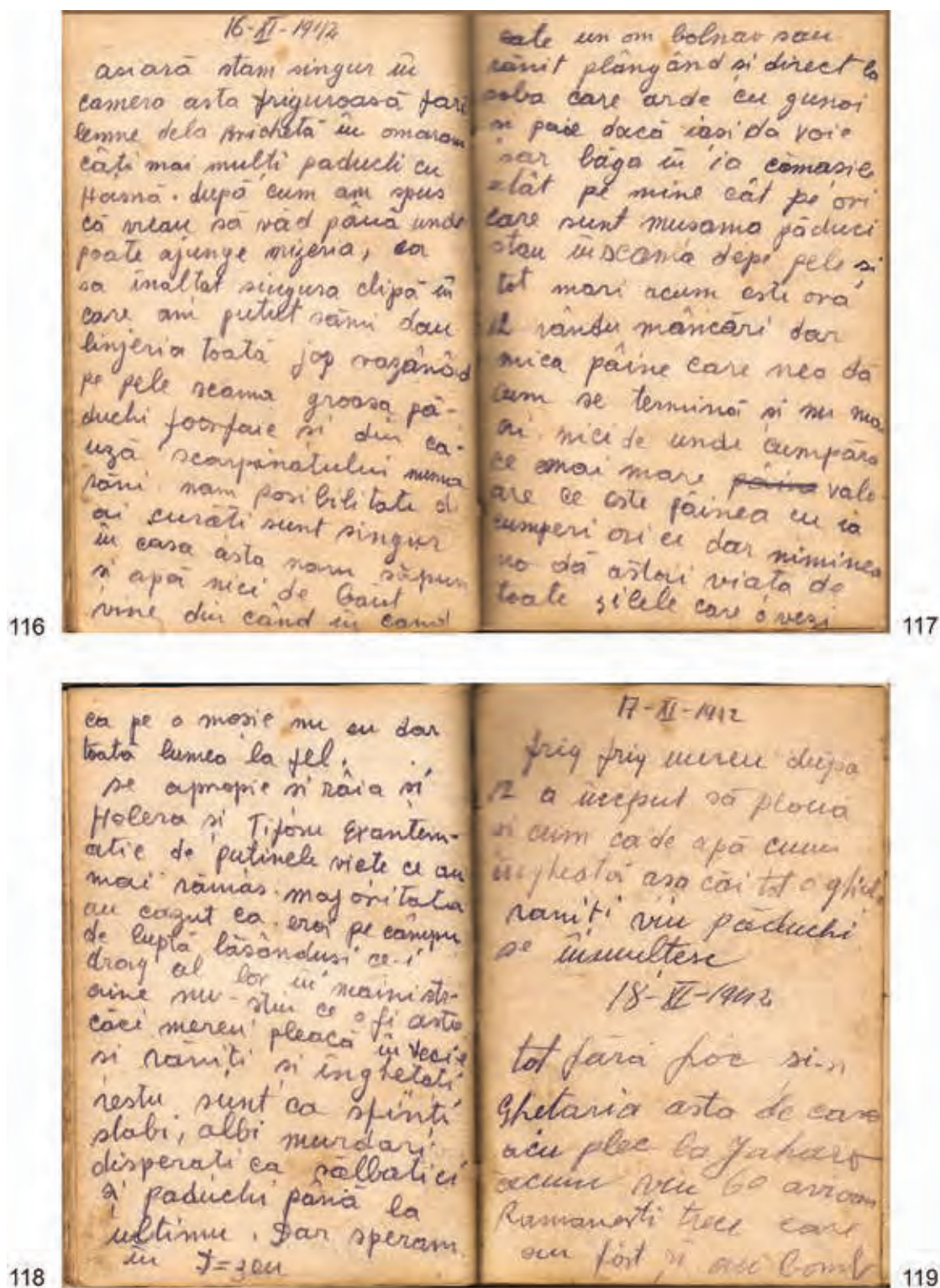


Fig. 40 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 116-119.

Fig. 40 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 116-119.

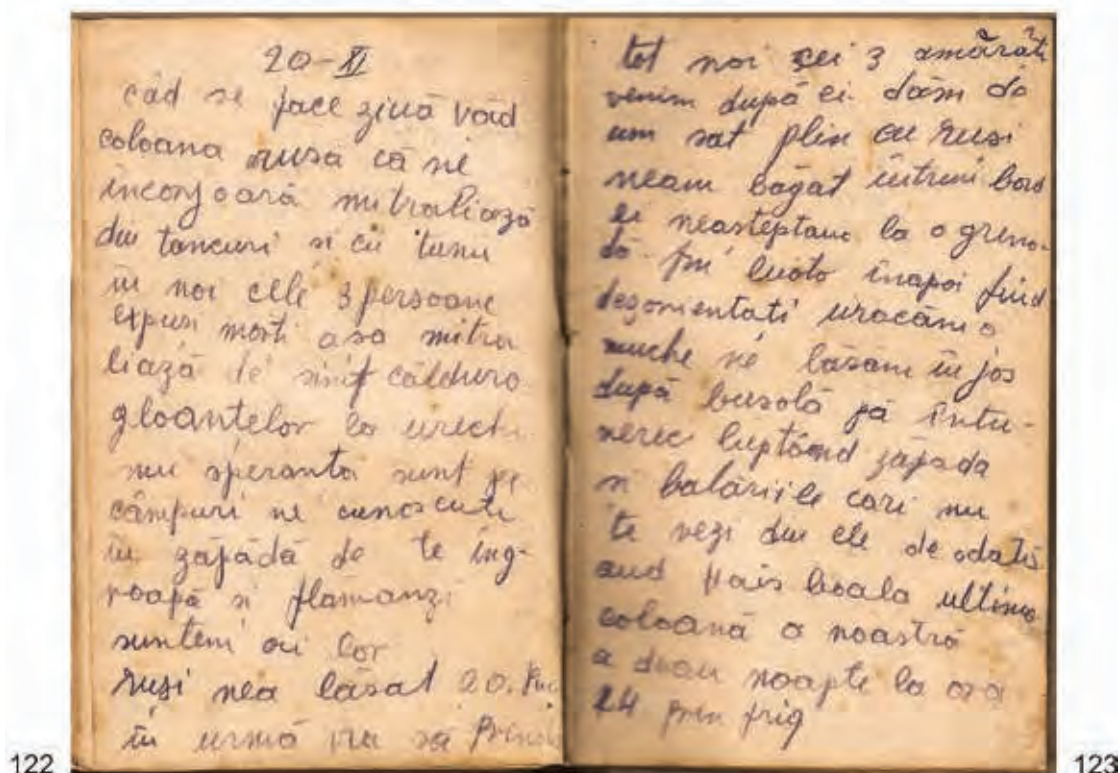
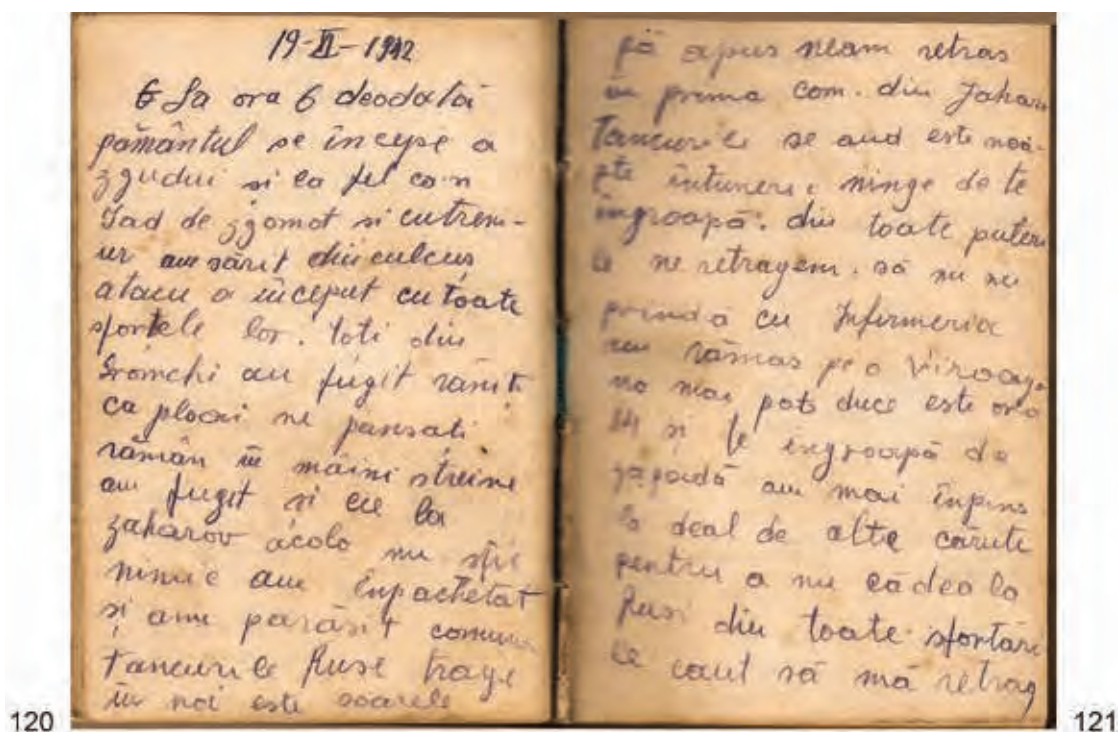


Fig. 41 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 120-123.
Fig. 41 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 120-123.

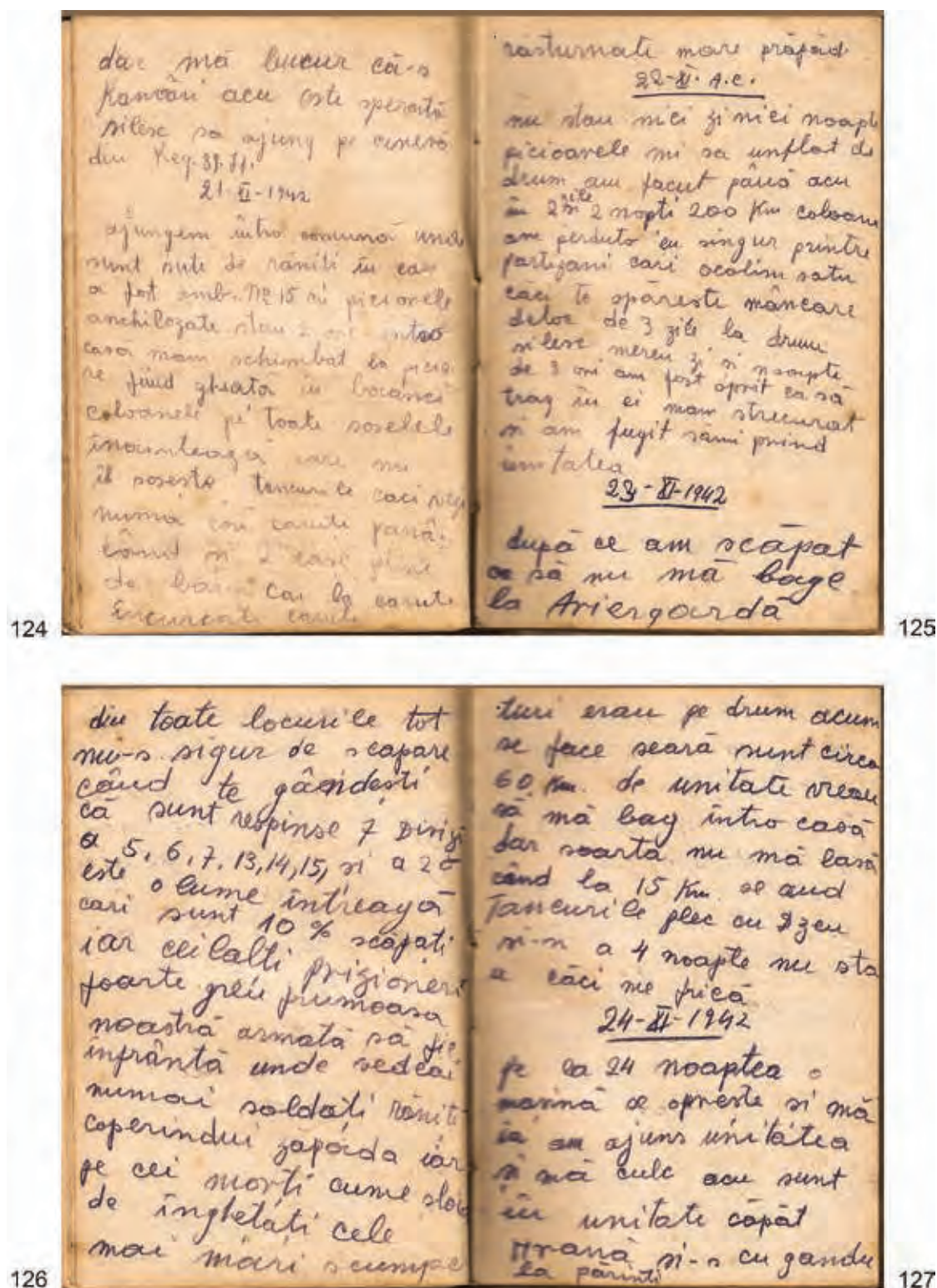


Fig. 42 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 124-127.
 Fig. 42 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 124-127.

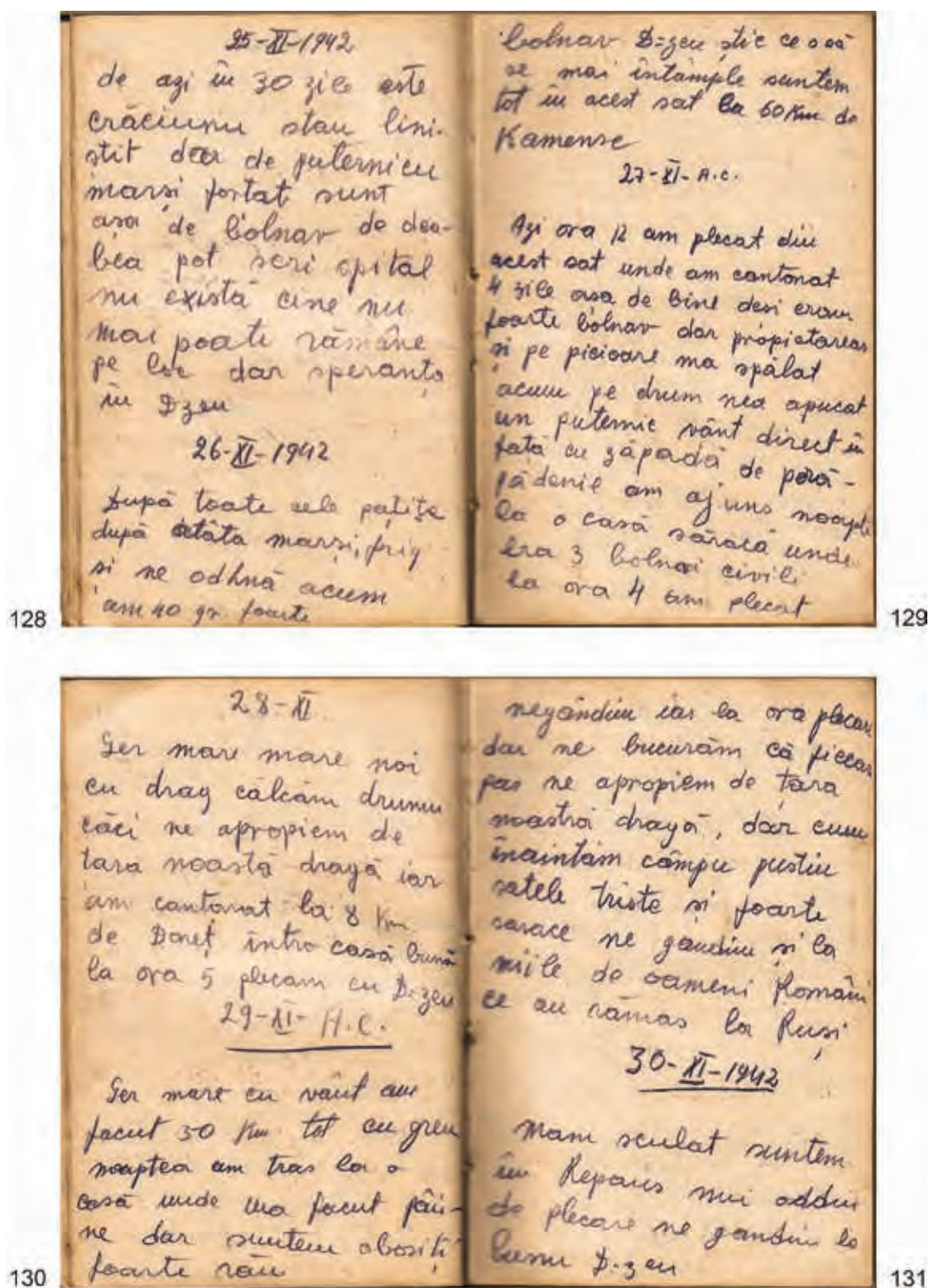


Fig. 43 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 128-131.
Fig. 43 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 128-131.

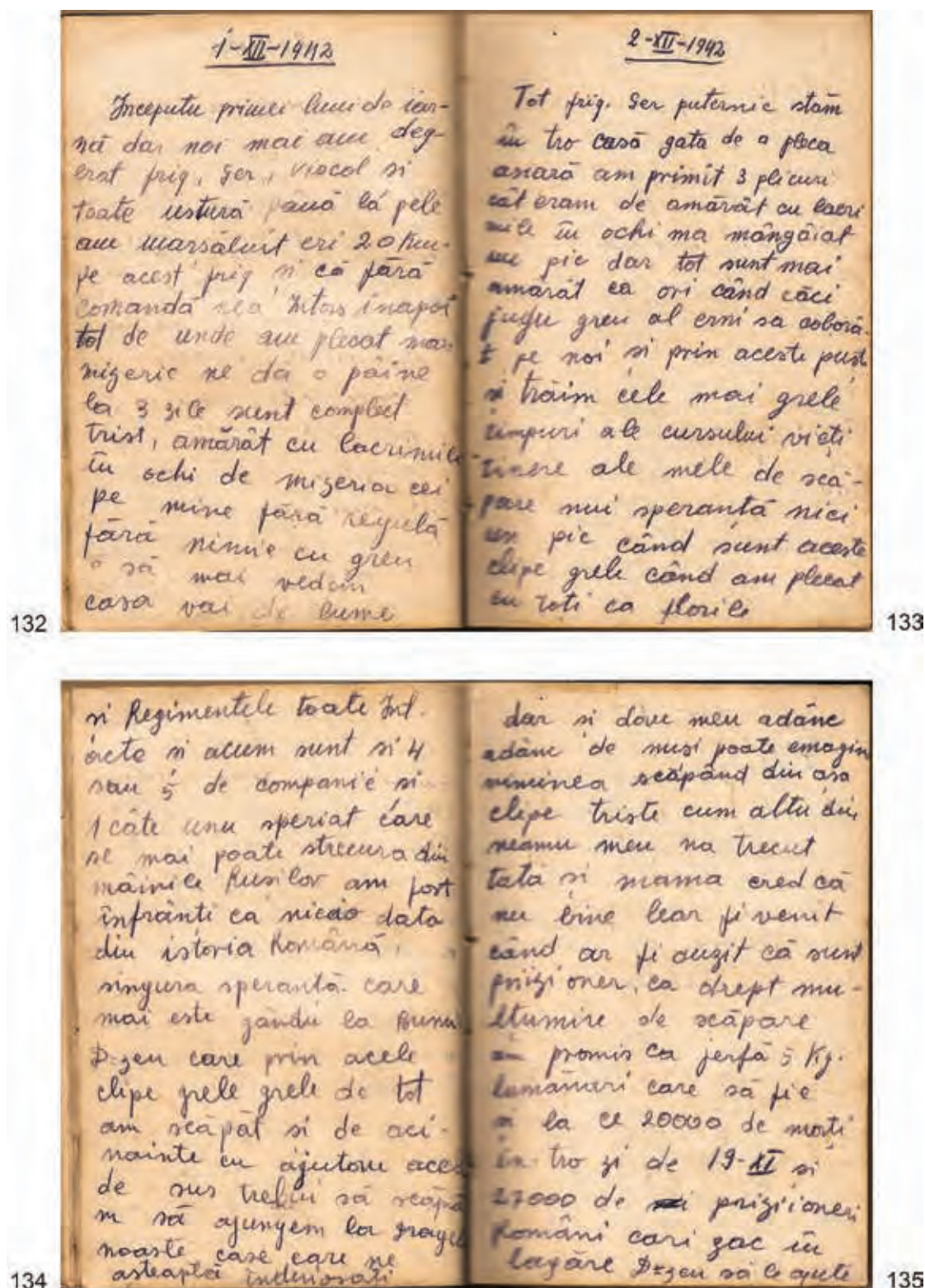


Fig. 44 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 132-135.
Fig. 44 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 132-135.

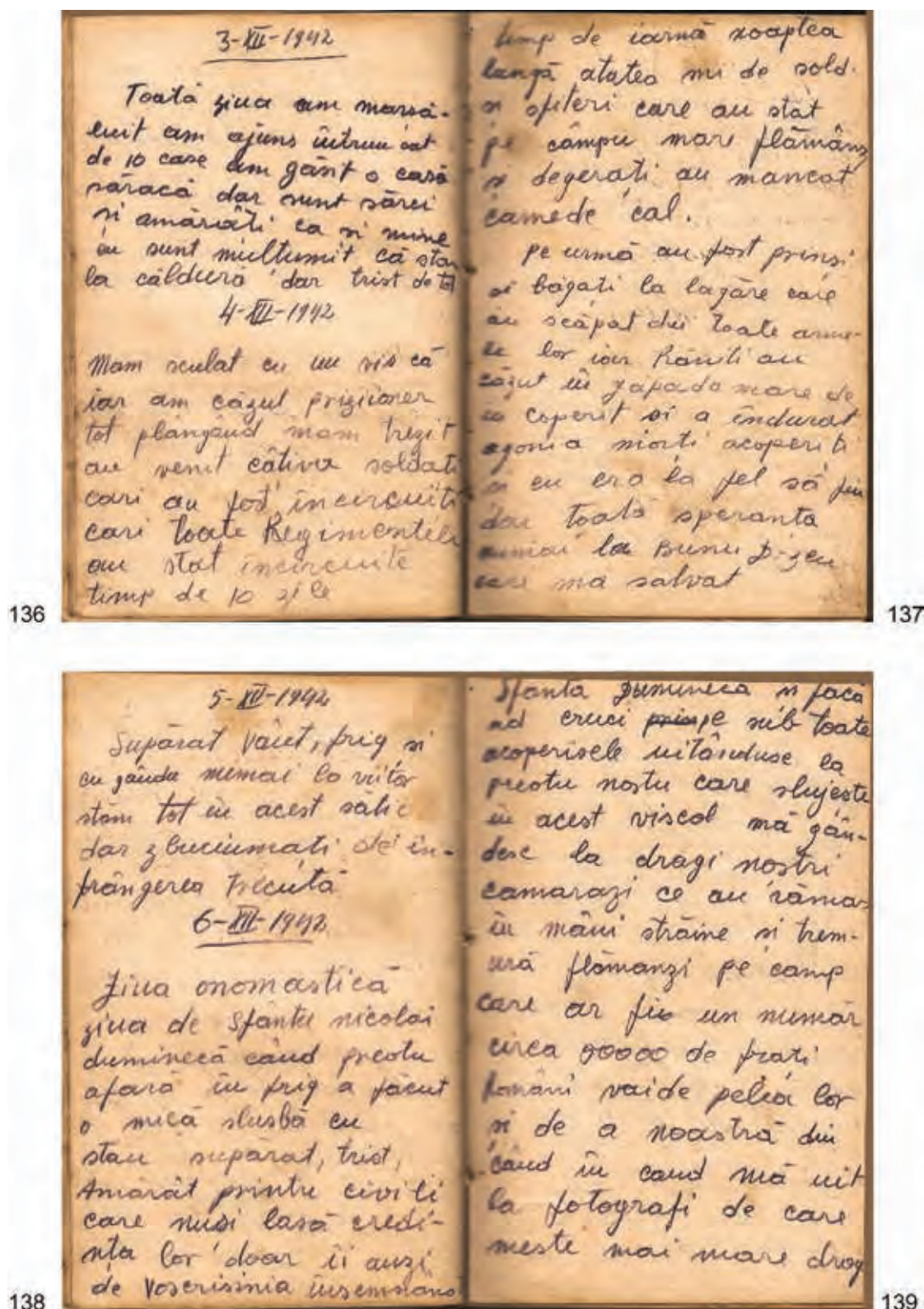


Fig. 45 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 136-139.
Fig. 45 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 136-139.

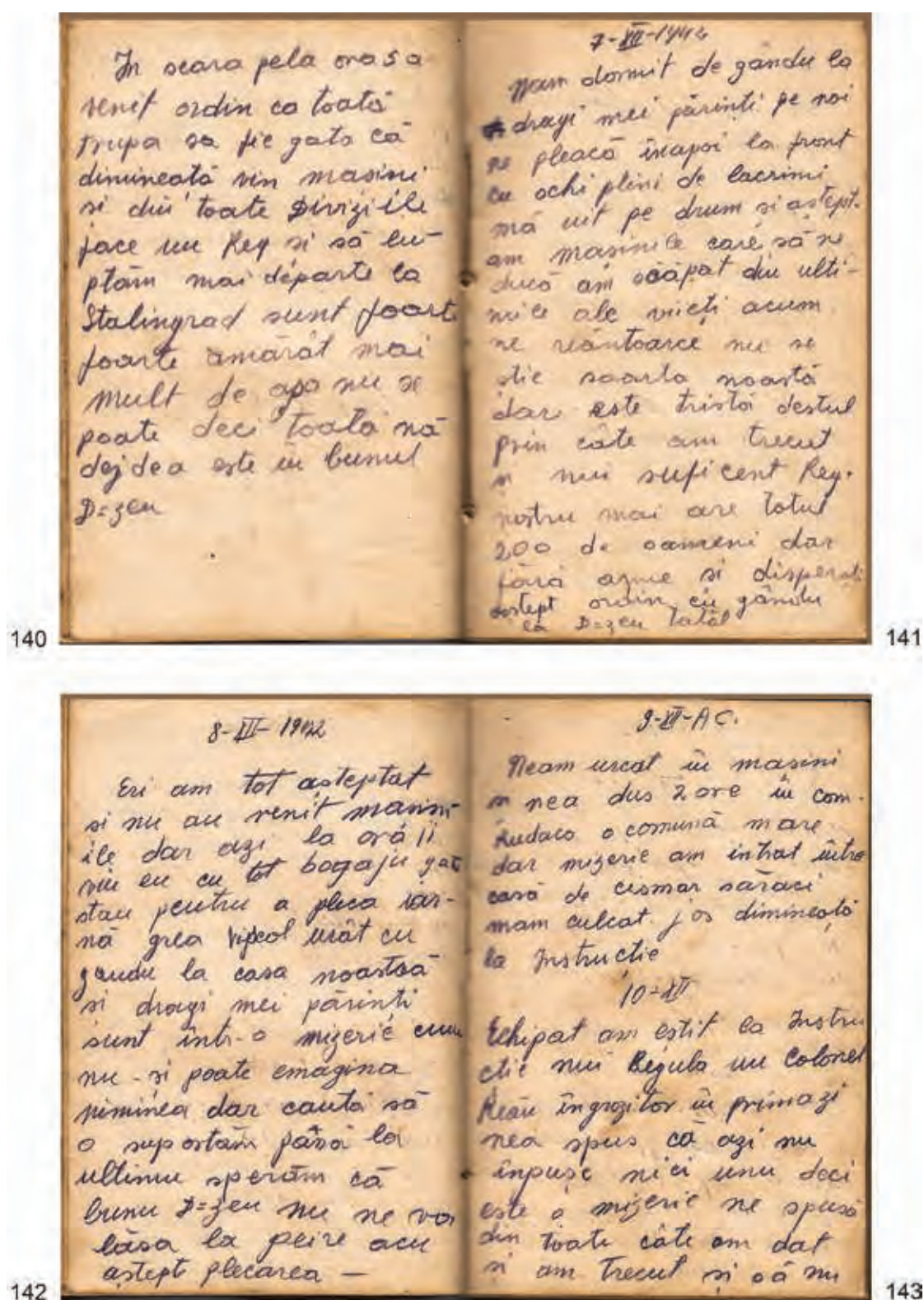


Fig. 46 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 140-143.
 Fig. 46 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 140-143.

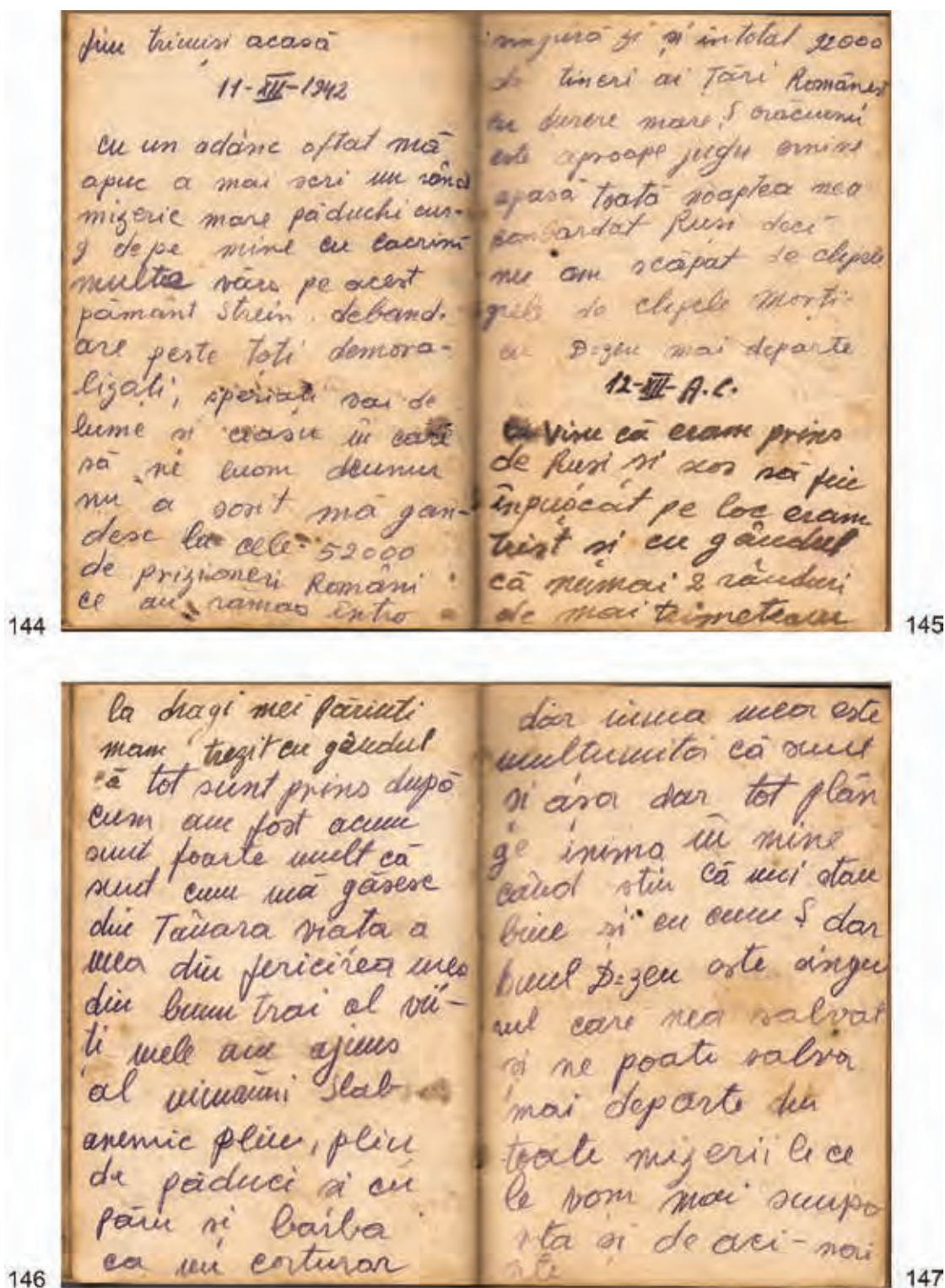


Fig. 47 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 144-147.
Fig. 47 The Eastern Front diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 144-147.

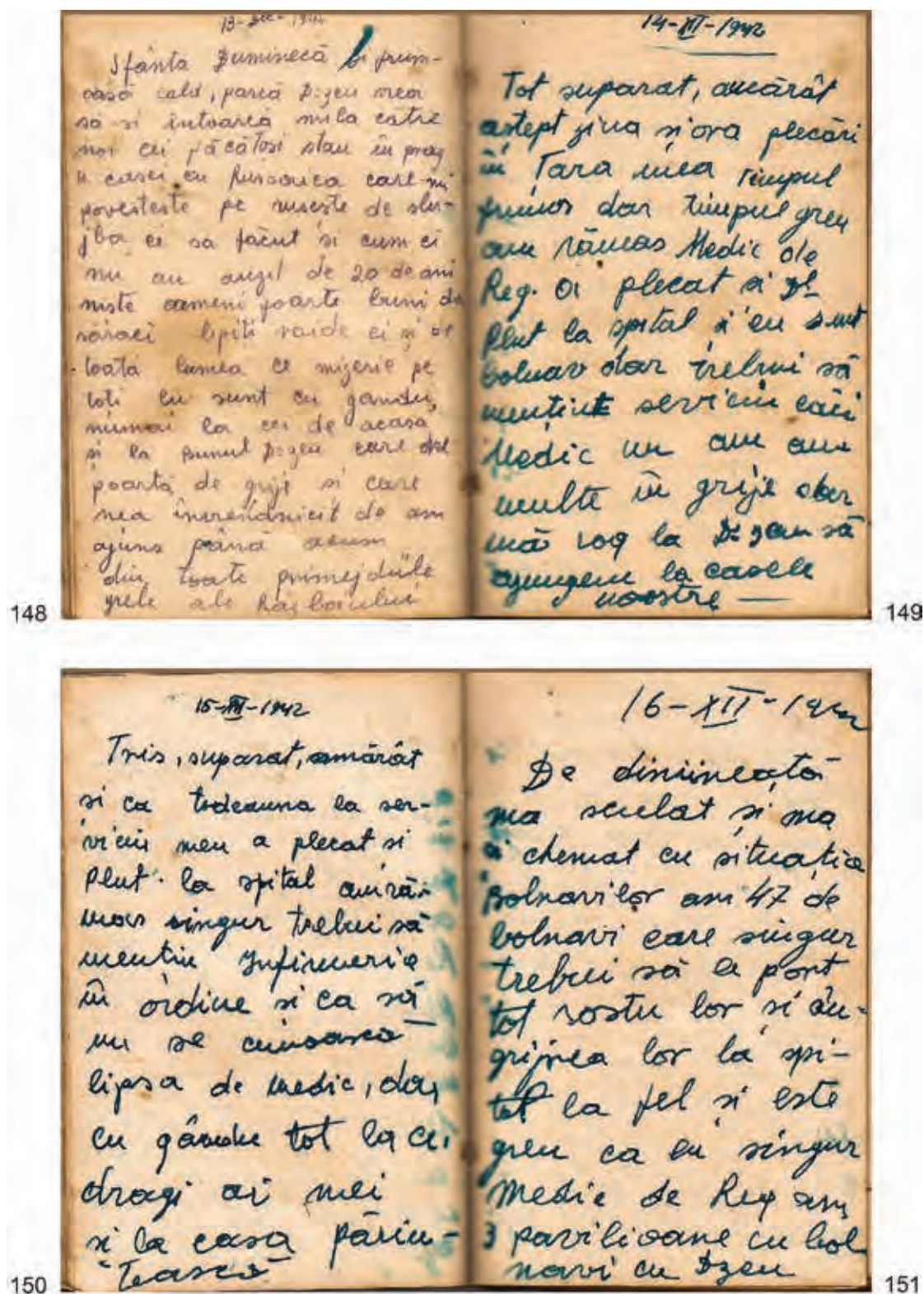


Fig. 48 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 148-151.

Fig. 48 The Eastern Front diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 148-151.

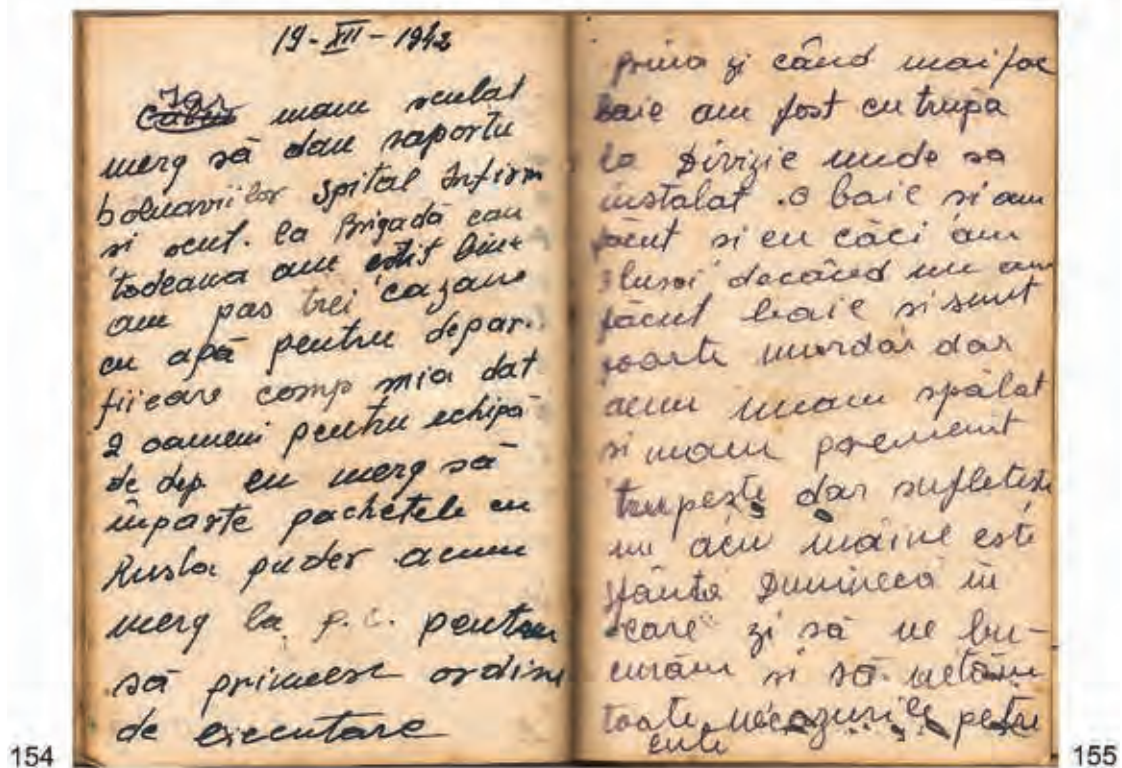
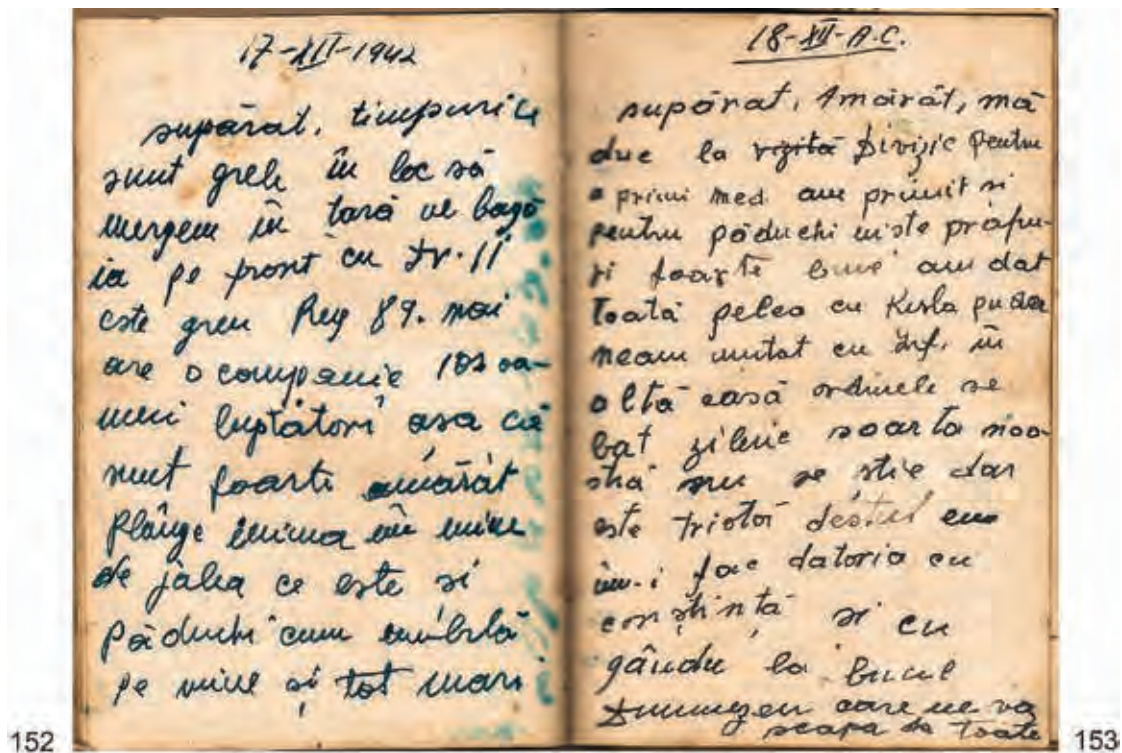


Fig. 49 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 152-155.
 Fig. 49 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 152-155.

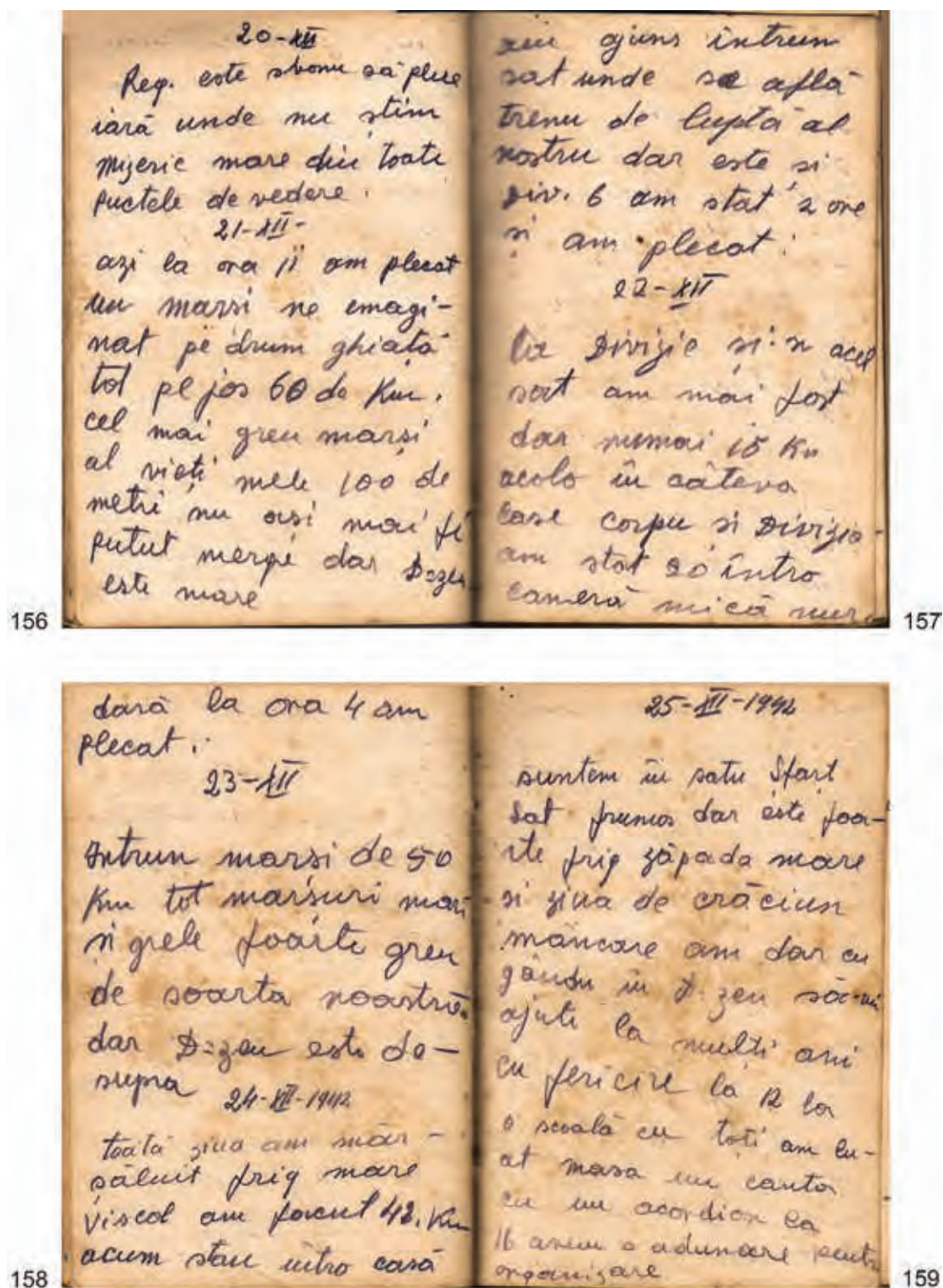


Fig. 50 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 156-159.
Fig. 50 The Eastern Front diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 156-159.

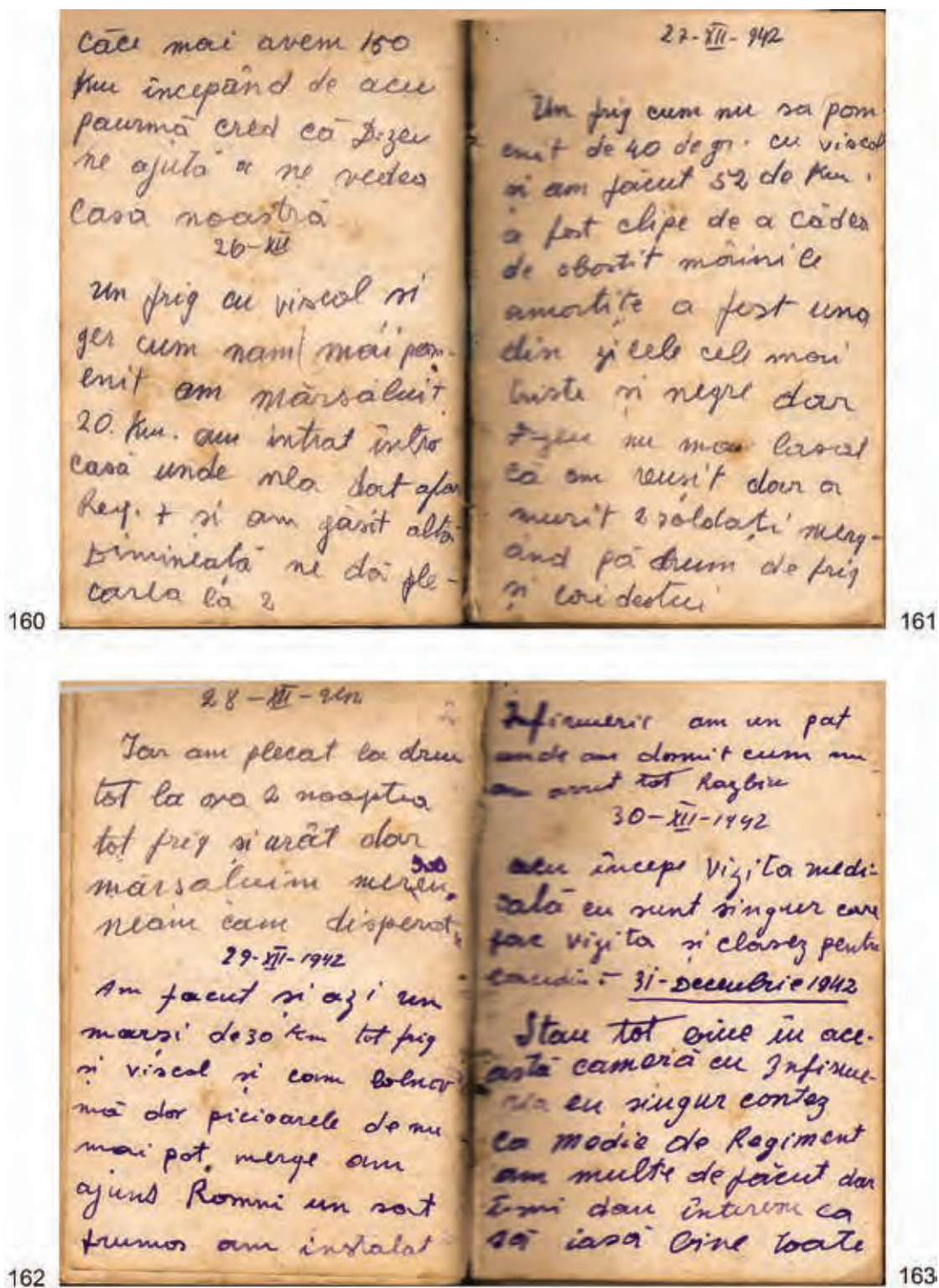
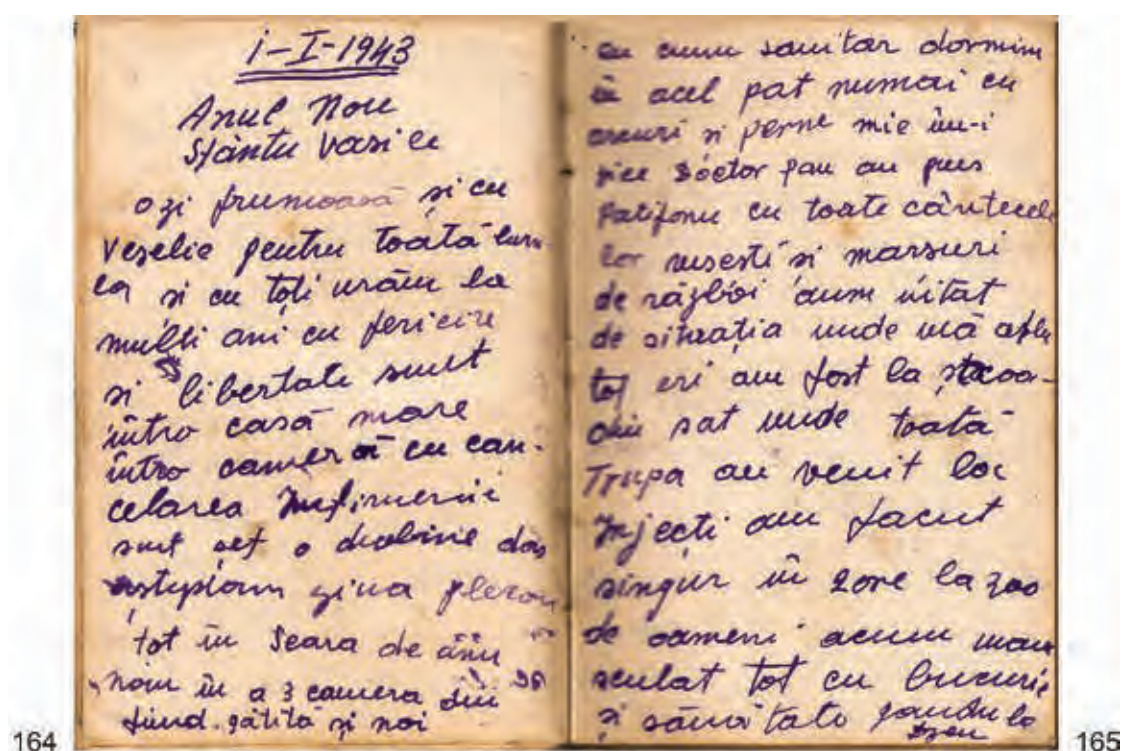
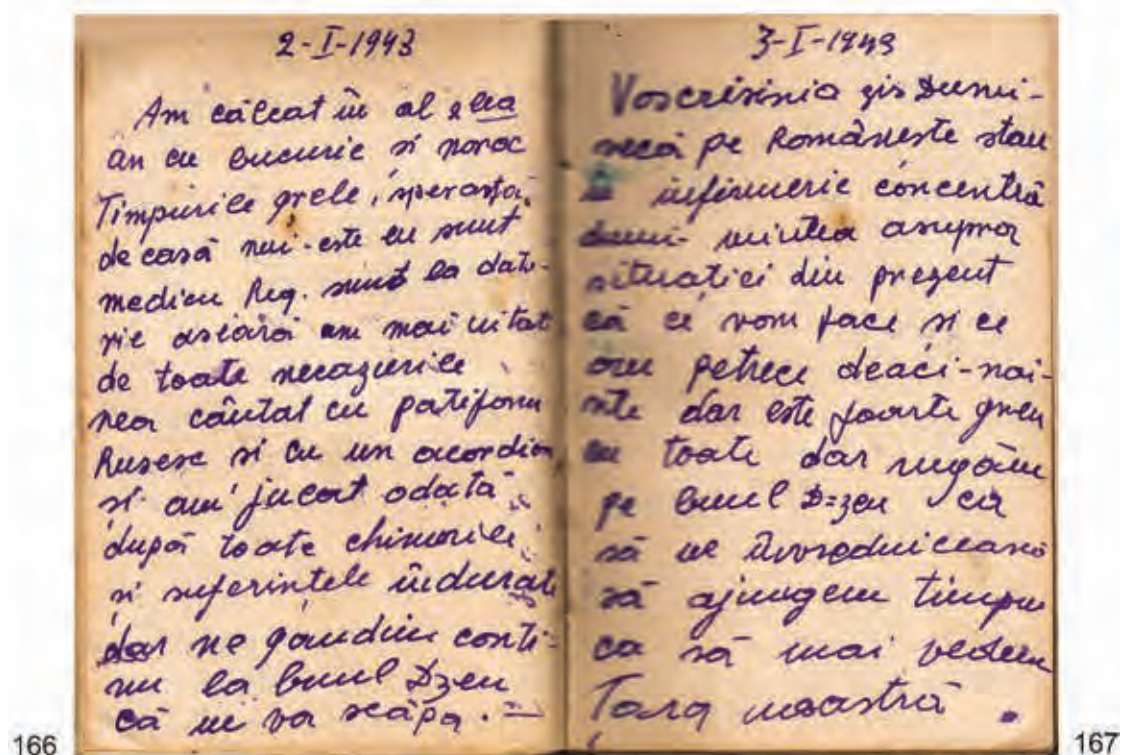


Fig. 51 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 160-163.
Fig. 51 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 160-163.



164

165



166

167

Fig. 52 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 164-167.
Fig. 52 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 164-167.

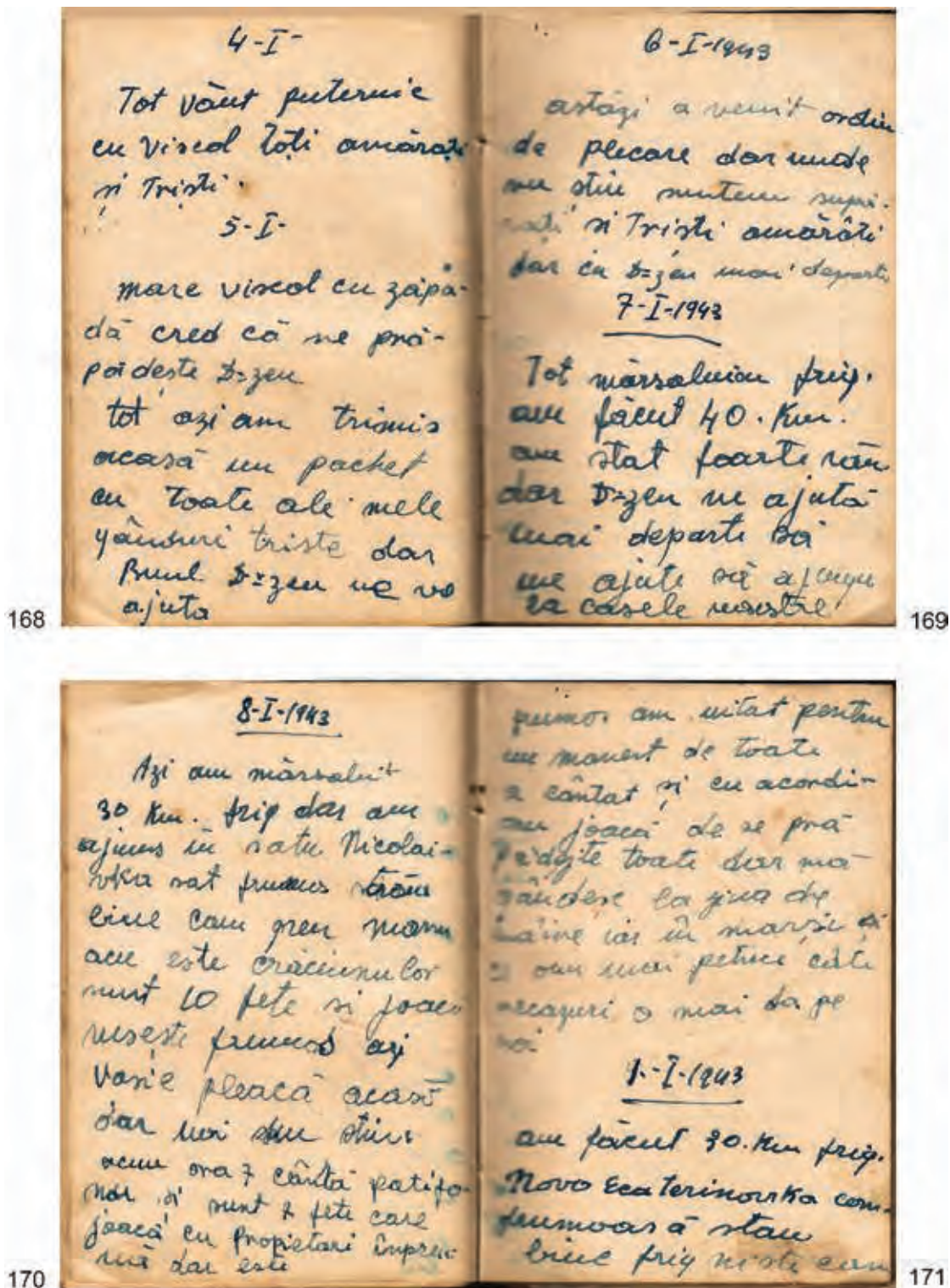


Fig. 53 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 168-171.
Fig. 53 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 168-171.

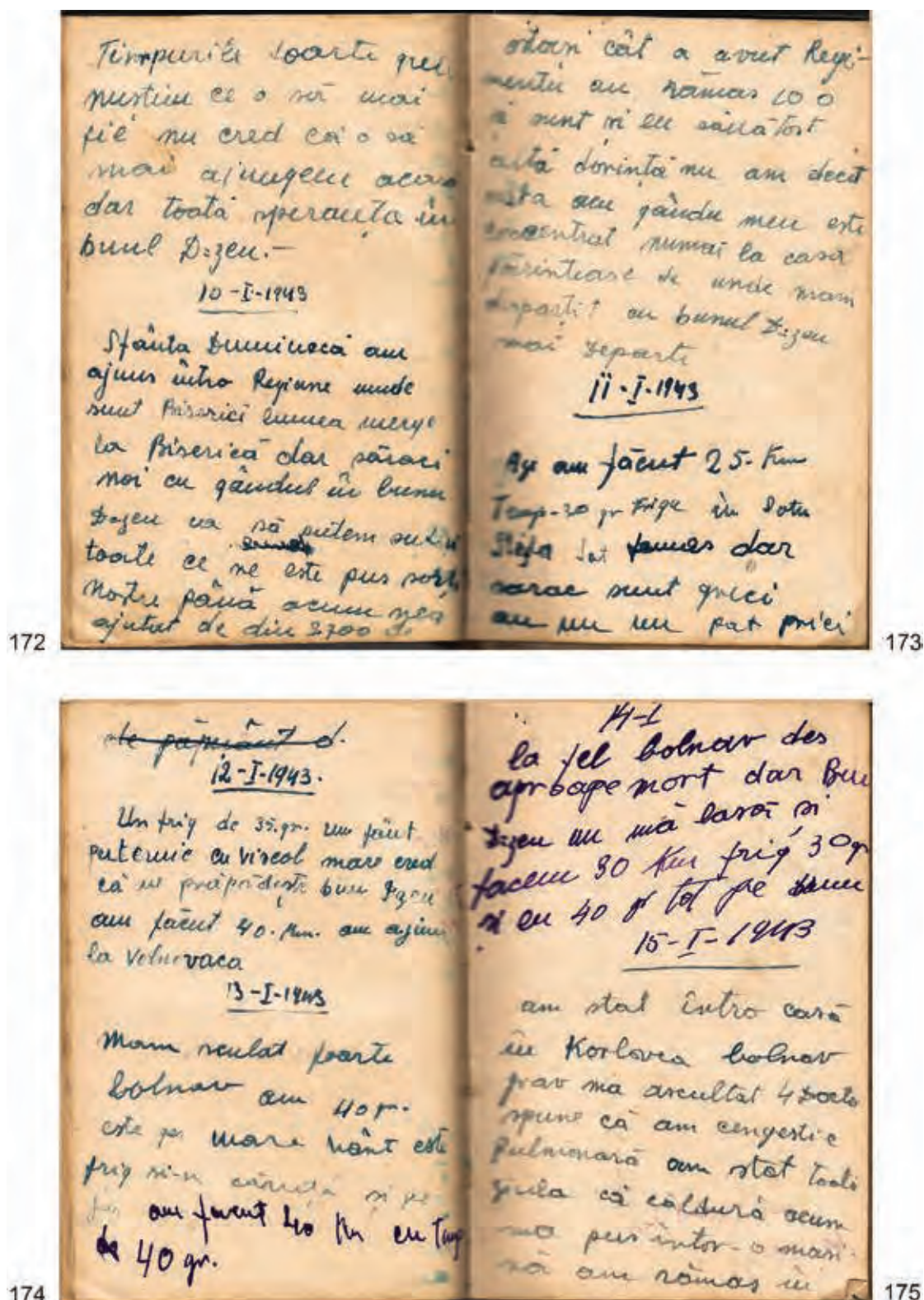
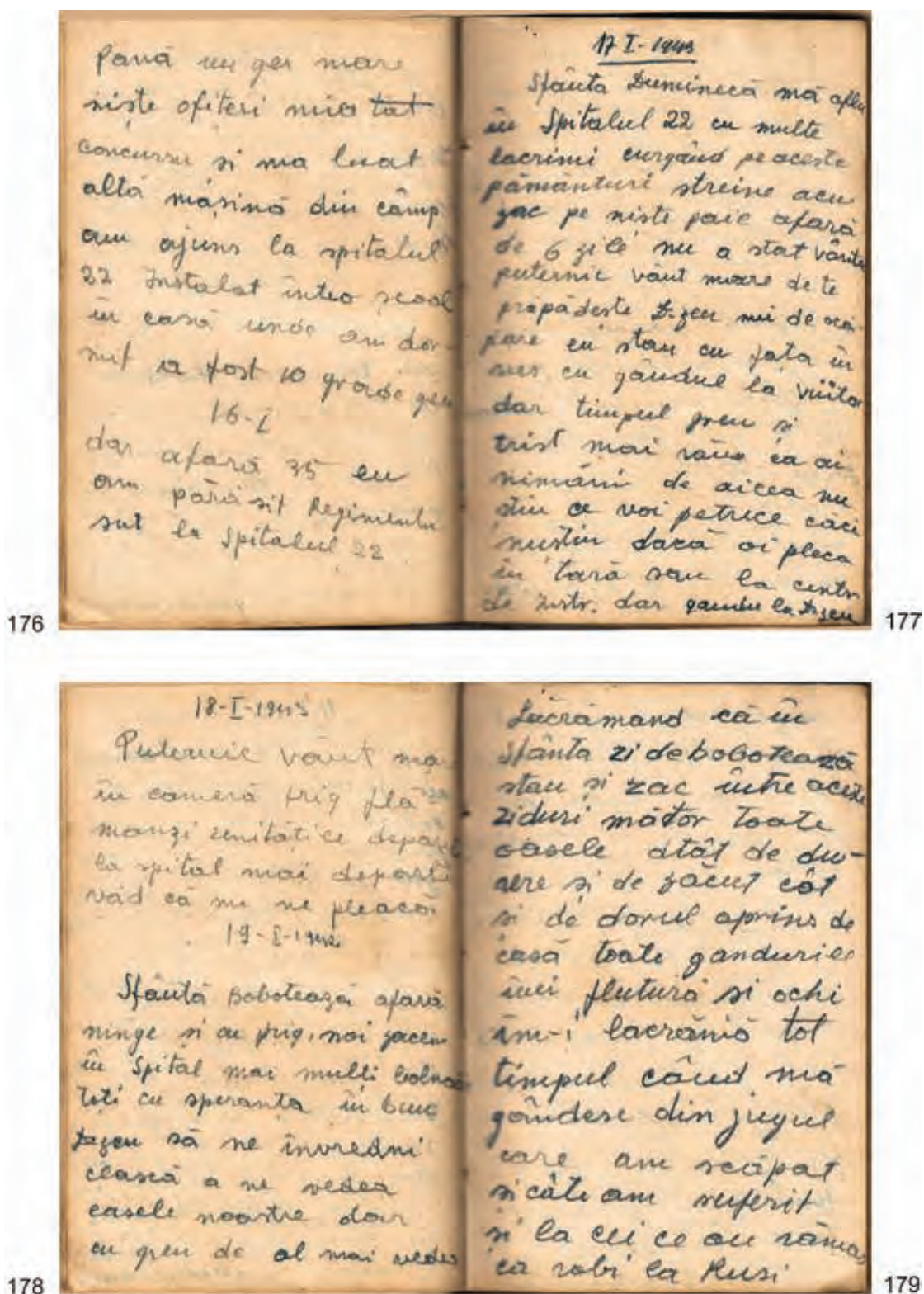


Fig. 54 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 172-175.
 Fig. 54 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 172-175.



17-I-1943
 Sfânta Luminecă mă aple
 în Spitalul 22 cu multe
 lacrimi curgând pe aceste
 pământuri străine acu
 zac pe niste paie afara
 de 6 zile nu a stat vânt
 puternic vânt mare de te
 propădeste țighe mi de sca
 pare eu stau cu fata în
 aer cu gândul la viitor
 dar timpul greu și
 trist mai rău ca ai
 nimănii de aici nu
 din ce voi petrece căci
 murim dacă oi pleca
 în țară sau la centr
 de într. dar gâmbu la țighe

176

177

18-I-1943
 Puternic vânt ma
 în camera frig fla
 manzi emitate ce depare
 la spital mai departe
 vâd că nu ne pleacă
 19-I-1943

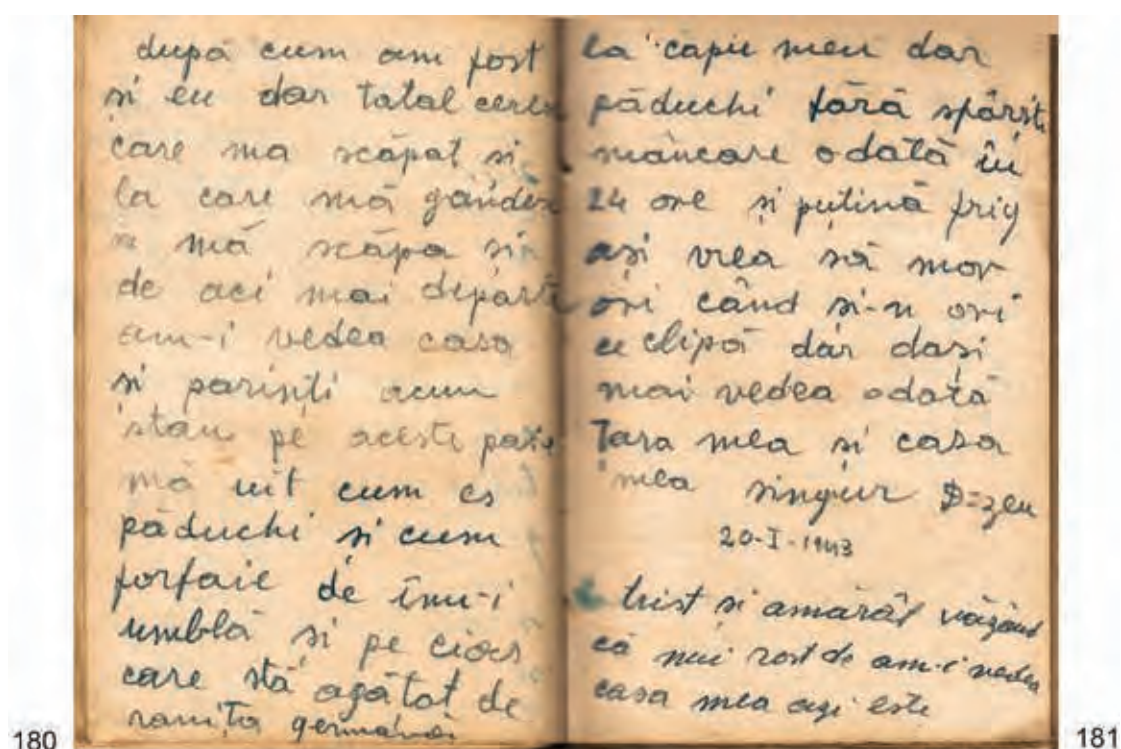
Sfânta Bobotează afară
 ninge și cu frig, noi jacem
 în Spital mai multi bolnavi
 tati cu speranta în bieu
 țighe să ne învredni
 clasa a ne vedea
 casele noastre doar
 cu greu de al mai vedea

Săcrământ că în
 sfânta zi de bobotează
 stau și zac între acei
 ziduri mator toate
 casele atât de du
 are și de zăcut cõt
 și de dorul aprins de
 casa toate gândurile
 mei flutura și ochi
 am lacrimis tot
 timpul căut mă
 gândesc din jiuul
 care am scăpat
 și cătu am suferit
 și la cei ce au rămas
 ca robi la Rusi

178

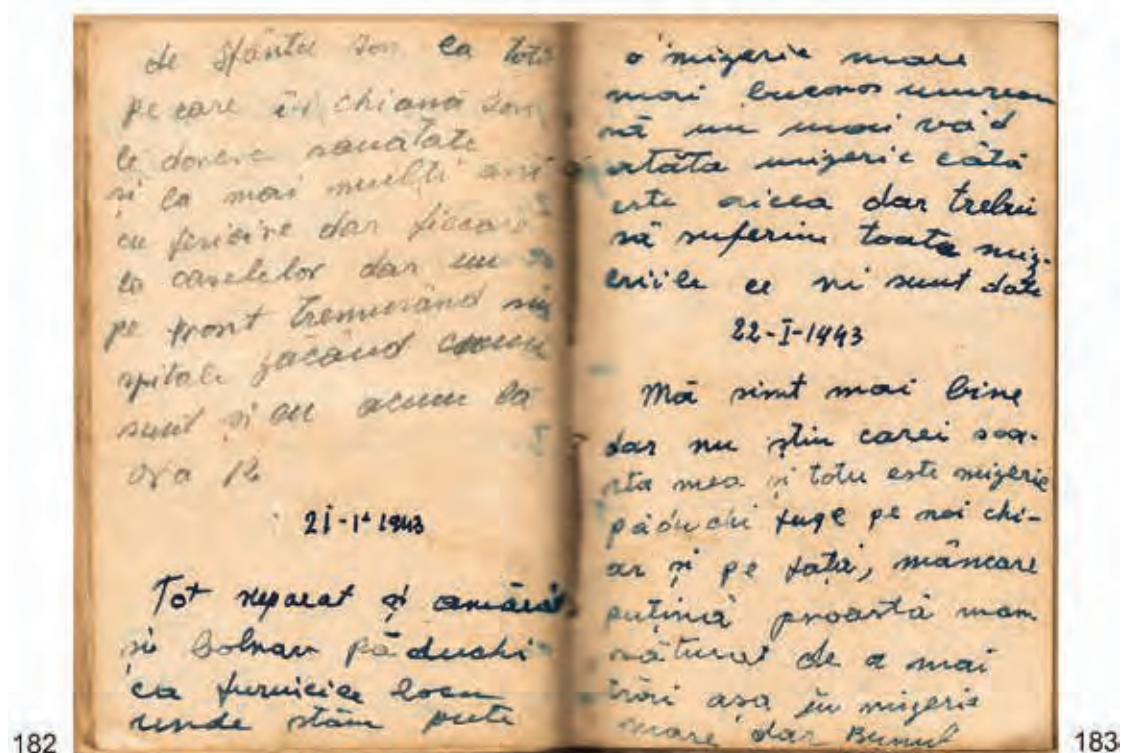
179

Fig. 55 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 176-179.
 Fig. 55 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 176-179.



180

181



182

183

Fig. 56 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 180-183.
Fig. 56 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 180-183.

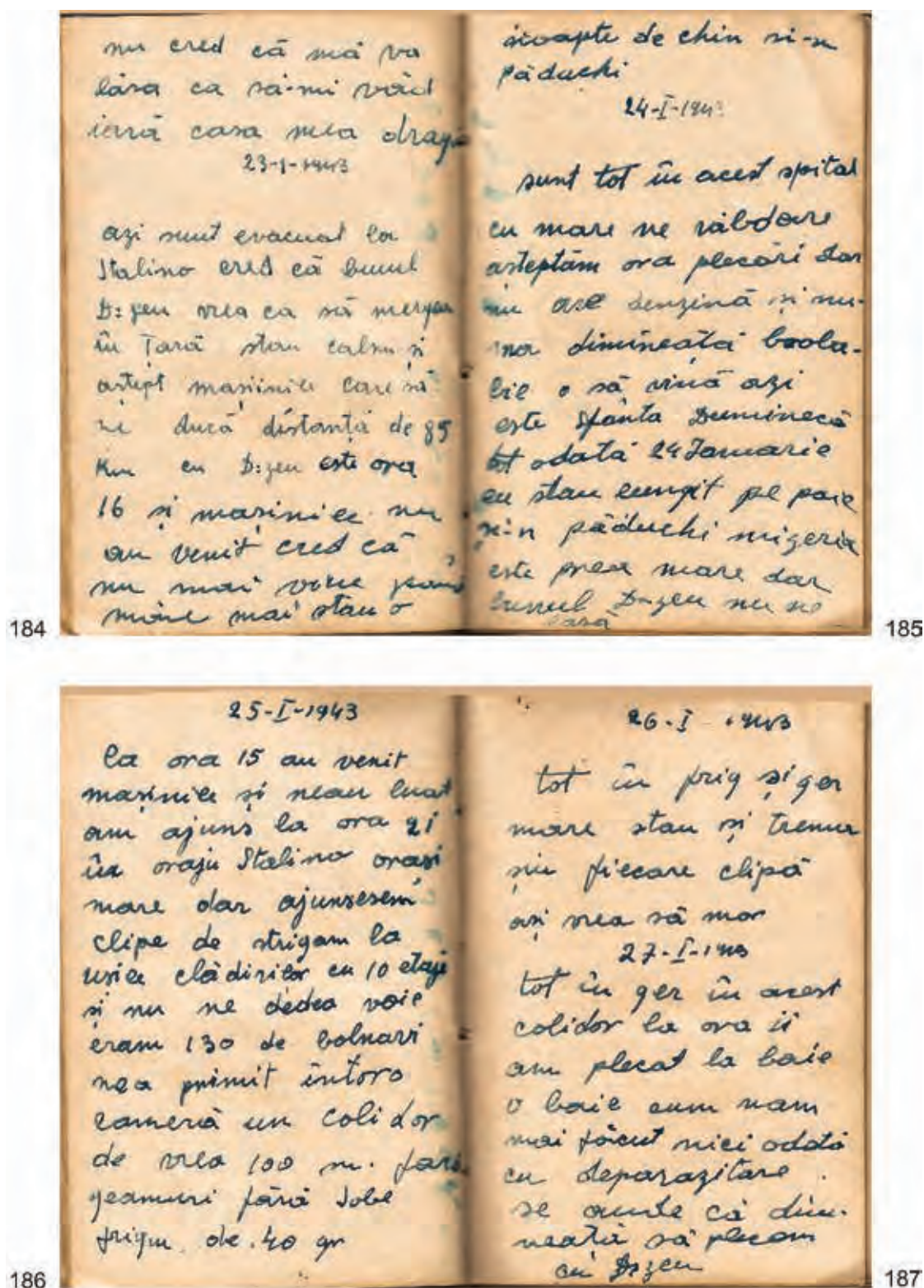


Fig. 57 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 184-187.
Fig. 57 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 184-187.

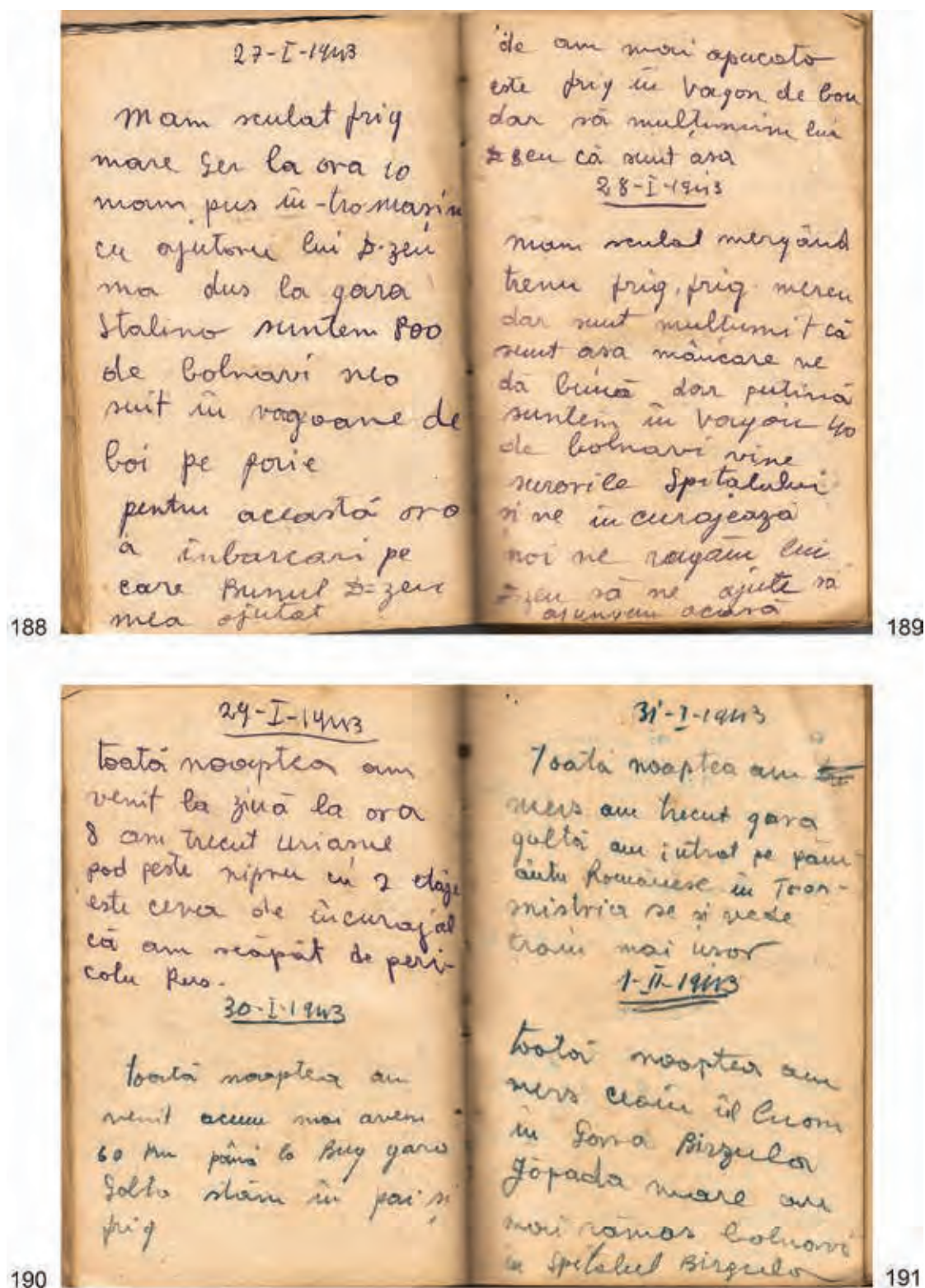


Fig. 58 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 188-191.

Fig. 58 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 188-191.

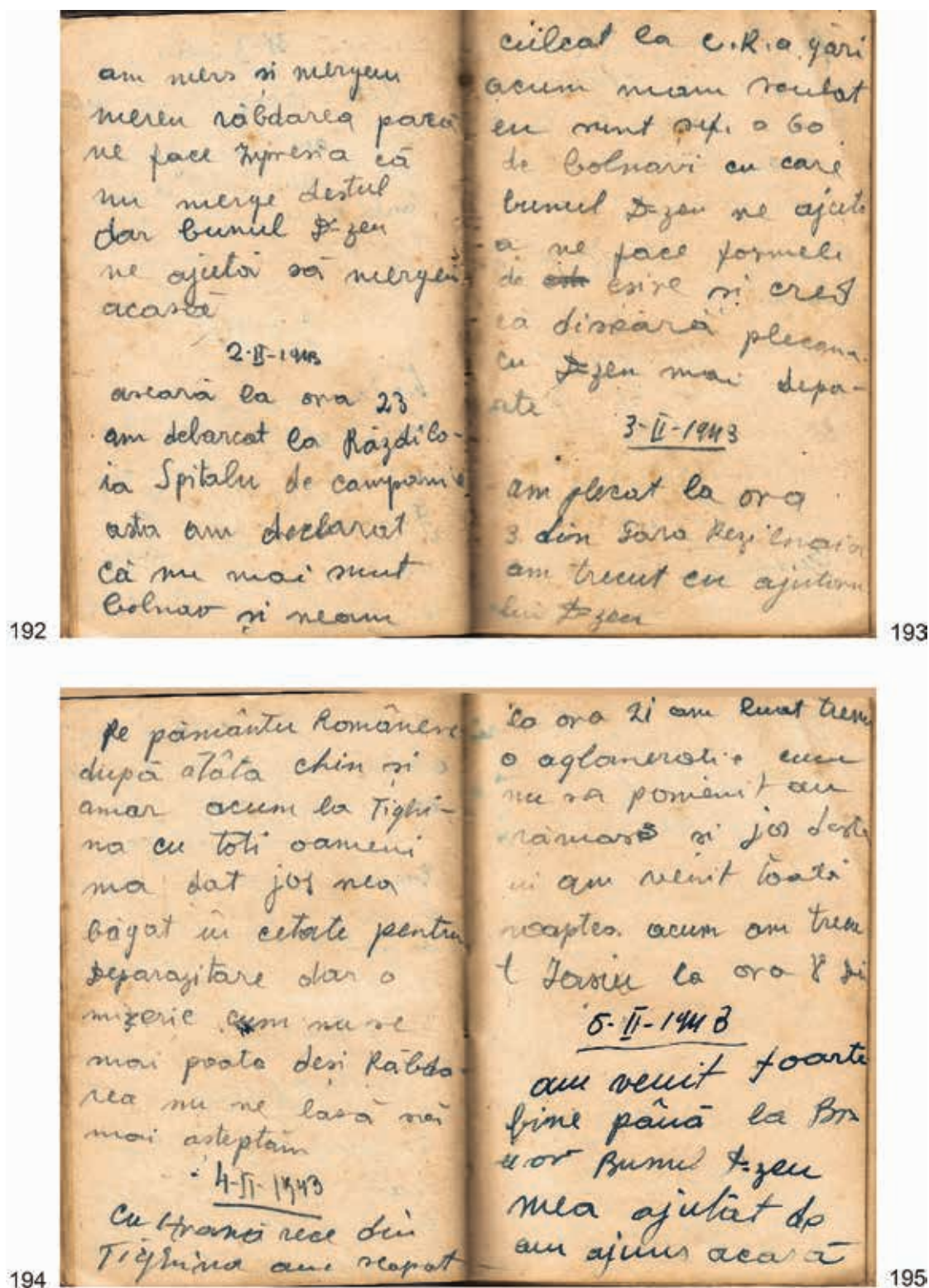


Fig. 59 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 192-195.
Fig. 59 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 192-195.

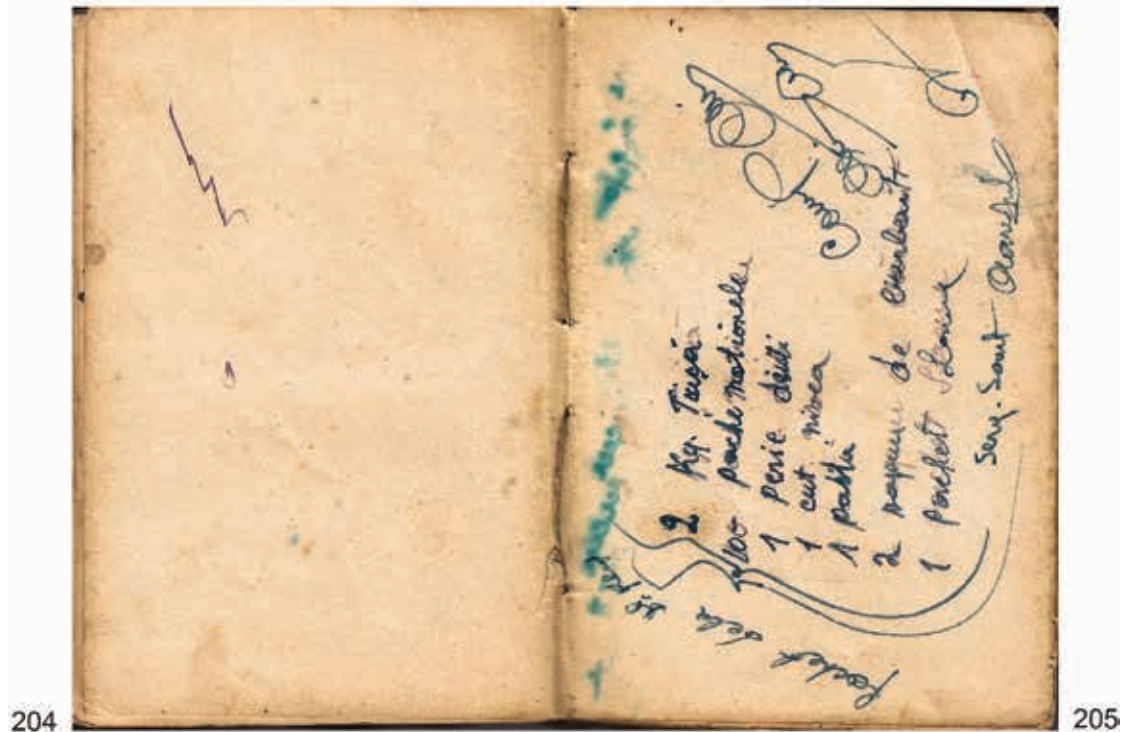
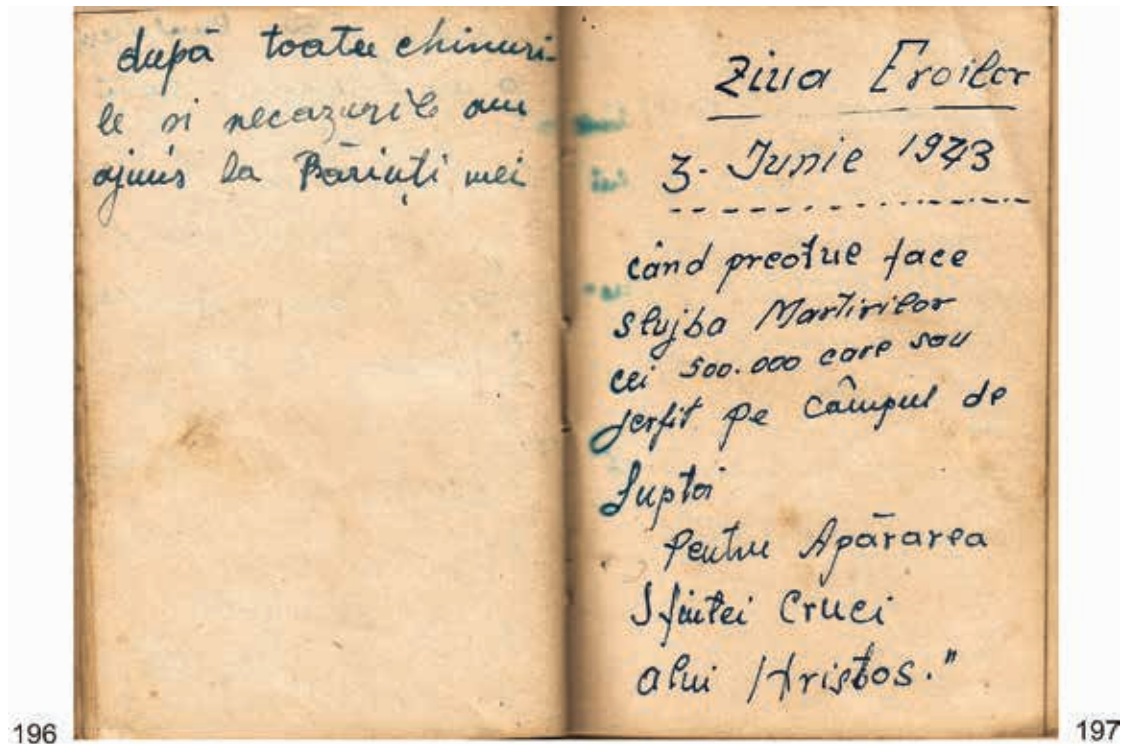


Fig. 60 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 196-197, 204-205.

Fig. 60 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 196-197, 204-205.

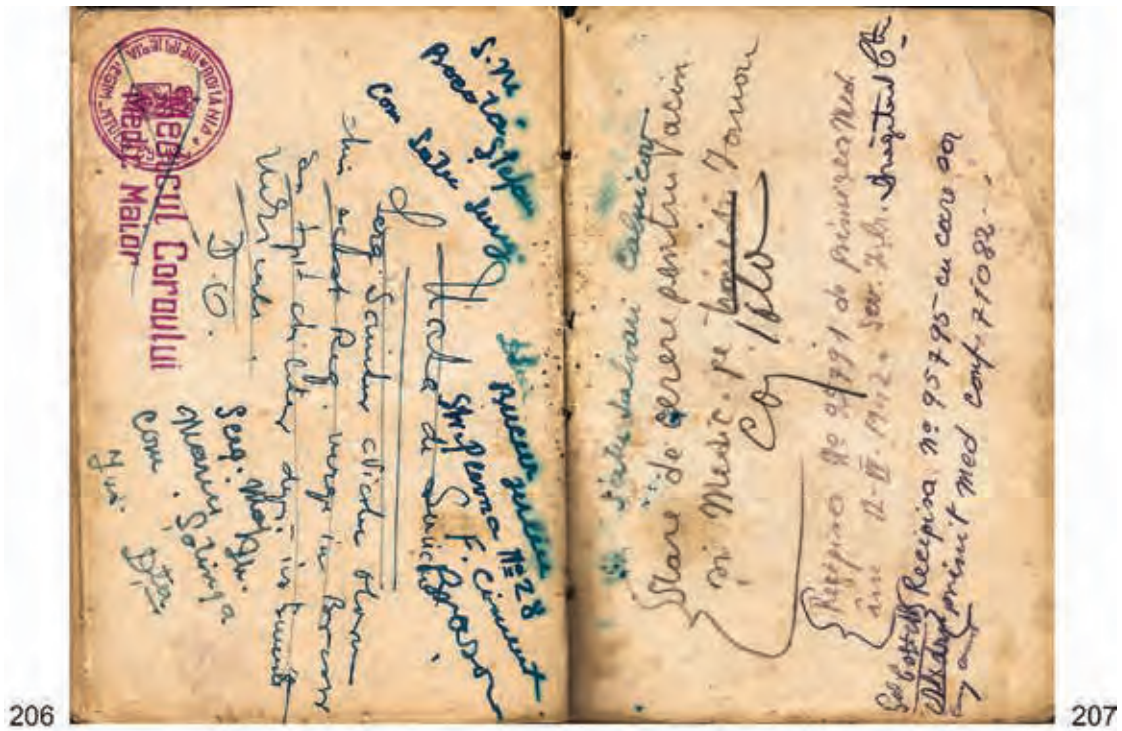


Fig. 61 Jurnalul de pe Frontul de Est al sergentului sanitar Nicolae Olaru – p. 206-208, 00.
Fig. 61 The Eastern Front Diary of Medical Sergeant Nicolae Olaru – pp. 206-208, 00.